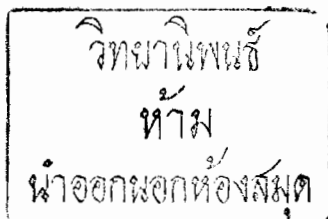

การศึกษาวิเคราะห์คำภีร์โบราณเรื่องดำโบตุนเมียน (คำแนะนำสั่งสอน)

โดย

พระมหาเกษม ดวงอินทร์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเขมรศึกษา

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

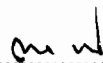
**AN ANALYTICAL STUDY OF SATRA DAMBONTOONMAIN PALM LEAVES
(TEACHINGS).**

**By
Kasem Duang-in**

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
MASTER OF ARTS
Department of Oriental Languages
Graduate School
SILPAKORN UNIVERSITY**

2008

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์โบราณเรื่องดำโบนตุณเมียน (คำแนะนำสั่งสอน)" เสนอโดย พระมหาเกษมดวงอินทร์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคมีศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ๒๘ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

อาจารย์ ดร.กังวล คัชชีมา

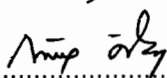
คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ มั่งมีสุขศิริ)

๒๕, พฤษภาคม, ๒๕๕๒

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กังวล คัชชีมา)

๒๗, พฤษภาคม, ๒๕๕๒

คำสำคัญ : ไบหลาน / คำแนะนำสั่งสอน / ดำเนินตนเมียน

เกษม ดวงอินทร์ : การศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์ไบหลานเรื่องดำเนินตนเมียน (คำแนะนำสั่งสอน). อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ : อ.ดร.กัณวดี คัชชีมา. 126 หน้า.

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาคัมภีร์ไบหลานเรื่องดำเนินตนเมียน ซึ่งจารด้วยอักษรขอมภาษาเขมรและภาษาบาลีลงในไบหลาน จำนวน 1 ผูก 32 หน้าลาน ฉบับวัดโคกโพธิ์ ตำบลกันทรารมย์ อำเภอชูขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการวิจัยพบว่า

1. คัมภีร์ไบหลานเรื่องดำเนินตนเมียน เป็นวรรณกรรมที่ผู้ประพันธ์ได้แต่งขึ้น เพื่อให้พระภิกษุใช้สั่งสอนพุทธศาสนิกชนในท้องถิ่น ให้เข้าใจหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาและหลักปฏิบัติที่เป็นความเชื่อท้องถิ่น

2. คำสอนในคัมภีร์ไบหลานแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ คำสอนที่หยิบยกนิทานมาเป็นตัวอย่างประกอบ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น คำสอนที่มีการอธิบายเปรียบเทียบและคำสอนสั้น

3. ลักษณะการใช้นิทานอธิบายประกอบหลักคำสอน มี 3 ประเภท คือ การนำเอานิทานมาทั้งเรื่อง เพื่อใช้อธิบาย มีจำนวน 6 เรื่อง การนำเอาเนื้อหาบางตอนที่มีความหมายตรงหรือสอดคล้องกับคำสอน มี 6 เรื่อง และการแต่งนิทานอธิบายประกอบคำสอนขึ้นใหม่ โดยใช้ชื่อตัวละครในวรรณกรรมพุทธศาสนาบ้าง ใช้ตัวละครในนิทานที่ชาวบ้านรู้จักเป็นอย่างดีบ้าง มี 3 เรื่อง

47106201 : MAJOR : KHMER STUDIES

KEY WORD : PALM LEAVES / TEACHINGS / DAMBONTOONMIAN

KASEM DUANG-IN : AN ANALYTICAL STUDY OF SATRA DAMBONTOONMAIN
PALM LEAVES (TEACHINGS). INDEPENDENT STUDY ADVISOR : KANGVOL KHATSHIMA,
Ph.D. 126 pp.

The purpose of this study is to study a Buddhist literary work entitled "Dambontoonmian". This work was found in Wat Kokpon, Kanthararom sub-district, Kukhan district, Sisaket province and was inscribed on 32 palm leaves in Khmer and Pali languages by Khmer scripts.

The results of the study are as follows:

1. Dambontoonmian is for Buddhist monks to preach local people in order to make them better understood the Buddha's teaching and local beliefs.

2. The teachings in the text are categorized into 3 characteristics, i.e. 1- the teaching with example stories, 2 – the teaching with comparisons and 3 – the teaching without any stories or comparisons.

3. The use of stories in teachings is also classified into 3 characteristics as follows: 1 – there are 6 full Buddhist and local folktales told for more clearer understanding, 2 – and again 6 portions of some well-known stories are mentioned and 3 – there are 3 stories in which new theme and structure are created by using the famous characters from other Buddhist literary works and local folktales.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายท่านด้วยกัน ซึ่งให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นกำลังแก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ อาจารย์ ดร. กังวล คัชชิมา ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาและตรวจสอบแก้ไข ด้วยความเมตตาเอาใจใส่เสมอมา จนการค้นคว้าอิสระมีความสมบูรณ์และสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ตลอดถึงคณาจารย์ที่สอนวิชาเคมีศึกษาทุกท่านที่ได้แนะนำสั่งสอนความรู้ความเข้าใจในภาษาเคมีแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ พระมหามังกร กนฺตปุณฺณ (บัวสด) ที่ให้ผู้วิจัยยืมต้นฉบับคัมภีร์โบราณเรื่องดำโบสถ์นพเมียน และให้คำแนะนำช่วยเหลือในด้านการแปลและนัดวิทยากรให้สัมภาษณ์ ตลอดถึงคอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณ พระมหาบุญเกิด เตชวฑฺฒโน (ทองมนต์) เพื่อนผู้เดินมาพร้อมกันในเส้นทางการศึกษาดังแต่แรกเริ่ม ซึ่งให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลอย่างดียิ่ง ขอขอบคุณ พระมหาทศพร กิตฺติวฑฺฒโน และเพื่อนทุกคนที่มีส่วนช่วยเหลือจนการค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จ

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ที่ให้ร่างกายและจิตใจที่เข้มแข็ง สามารถต่อสู้ก้าวผ่านอุปสรรคความยากลำบาก ตลอดถึงญาติพี่น้องตระกูลดวงอินทร์และตระกูลสุระ ที่เป็นกำลังใจและรอคอยวันเวลาที่ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา ขอขอบคุณ เพื่อนๆ เคมีศึกษาท่าน พี่สัจภูมิ ละออ คุณชนิษฐา อลงกรณ์ และคุณยอน ขาง จอง ที่ช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	5
ขั้นตอนของการศึกษา.....	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	10
อักษรย่อที่ใช้ในงานวิจัย.....	10
2 เนื้อหาย่อและหลักคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดำโบนตูนเมียน.....	12
เนื้อย่อในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดำโบนตูนเมียน.....	12
ประวัติผู้จาร.....	16
หลักคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดำโบนตูนเมียน.....	17
คำสอนที่มีนิทานประกอบ.....	17
คำสอนที่มีการเปรียบเทียบ.....	19
คำสอนล้วน.....	20
3 วิเคราะห์คำสอน คติความเชื่อและค่านิยมในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดำโบนตูนเมียน....	22
คำสอนที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา.....	25
การใคร่ครวญพิจารณาก่อนทำ.....	25
ความเป็นผู้ฉลาดในหนทาง.....	27
ความไม่ประมาท.....	28
มีความเคารพต่อผู้ใหญ่.....	29

กรรม.....	30
การเลี้ยงดูบุตรธิดา.....	31
ความกตัญญู.....	32
ความโลภ.....	34
สัจจะ.....	35
การเสียสละแบ่งปัน.....	36
พรหมวิหาร 4.....	38
ปิยวาจา.....	41
อิทธิบาท 4.....	43
สอนให้งดเว้นจากอบายมุข.....	44
คำสอนที่เป็นปรีชาธรรม.....	45
ความเชื่อ.....	51
ความเชื่อเรื่องสังสารวัฏชาติภพ.....	51
ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์.....	52
ความเชื่อเรื่องมรรค ผล นิพพาน.....	53
ความเชื่อเรื่องพระศรีอารยเมตไตรย.....	54
คำสอนหรือความเชื่อในท้องถิ่น.....	55
สอนไม่ให้ประมาทยามลงสู่สงคราม.....	55
สอนให้รู้จักกาลเทศะ.....	56
หลักปฏิบัติสำหรับการครองเรือน.....	56
กิริยาของเมียดี.....	56
กิริยาของเมียไม่ดี.....	58
การสะสมทรัพย์.....	59
คำสอนที่เป็นข้อควรละเว้น.....	59
อย่าพูดคำพูดที่ไม่สมควร.....	60
อย่าถามคำพูดที่ไม่สมควร.....	60
อย่าพูดคำที่ไม่ควร.....	61
ไม่ควรด่า.....	61

อย่าตีผู้ที่ไม่สมควรตี.....	62
อย่าให้นอน.....	63
อย่าเดินทางที่ไม่สมควรเดิน.....	63
อย่านับถือคนที่ไม่ควรนับถือ.....	64
อย่าให้ของที่ไม่สมควร.....	65
อย่าซื้อของที่ไม่สมควรซื้อ.....	65
อย่ายิงธนูที่ไม่สมควรยิง.....	66
อย่าขี่ม้าที่ไม่ควรขี่.....	66
อย่าได้ตัดต้นศรีมหาโพธิ์.....	67
อย่าได้ไปทูปตีพระภิกษุสงฆ์.....	68
อย่าได้นินทาพระภิกษุสงฆ์.....	68
อย่าวิ่งเล่นภายในวัดวาอาราม.....	69
อย่าได้ด่ามารดาบิดาคนที่มีคุณ.....	69
อย่าดูถูกคนที่มีบุญคุณ.....	70
อย่าได้อวดตัวต่อหน้าตาบ.....	71
อย่าอวดกับทัฬหี.....	71
อย่าอวดขโมยทรัพย์คนอื่น.....	72
อย่าอวดพูดโกหก.....	72
อย่าได้พูดคำพูดเดิมๆ	72
อย่าได้เป็นคนที่ไม่ได้รับการพิจารณา.....	73
คำนิยม.....	74
ยกย่องคนประพฤติดีมีศีลธรรม.....	74
4 วิเคราะห์การใช้ทานประกอบคำสอน.....	76
กระต่ายตื่นตูม.....	77
โคอุสุภราช.....	78
บุรุษผู้ประเสริฐ.....	81
พญาราชสีห์กับสุนัขจิ้งจอก.....	82
แมลงกับพญาช้างสาร.....	83

บทที่	หน้า
สามิภรรยาเลี้ยงพังพอน.....	84
ชาวเมืองโกสัมพี.....	86
นางวิสาขา.....	87
บุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก.....	88
พญาสุกมิตร.....	90
พญาเสน.....	91
พระเทวทัต.....	92
พระโอรสของพระเจ้าพรหมทัต.....	93
เศรษฐีขอลูกสะใภ้.....	94
สุนัขจิ้งจอกกับจีนเนื้อ.....	95
5 บทสรุปและข้อเสนอนะ.....	101
บทสรุป.....	101
ข้อเสนอนะ.....	102
บรรณานุกรม.....	103
ภาคผนวก.....	107
คำกิริโบลานเรื่องคำโบนตุนเมียนและคำแปลภาษาไทย.....	108
ประวัติผู้วิจัย.....	126

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คัมภีร์ใบลานเป็นอุปกรณ์บันทึกเรื่องราวต่างๆ ด้านประวัติศาสตร์ สังคม และความรู้เป็นต้น เช่นเดียวกับศิลาจารึก และสมุดไทย วิธีการบันทึกในใบลานนั้นจะใช้เหล็กแหลมซึ่งเรียกว่า “เหล็กจาร” ชูดหรือขีดข้อความให้เป็นรอยบนใบลานเสร็จแล้วเอาขี้เถ้าที่ผสมกับน้ำมันทาลงไปบนใบลาน น้ำมันสีดำจะซึมลงไปเ็นรอยที่ขีดนั้นปรากฏเป็นตัวหนังสือ จากนั้นเอาทรายโรยขัดเบาๆ แล้วใช้ผ้าเช็ดให้สะอาดนำไปตากให้แห้ง แล้วนำมาเจาะเป็นรูตรงกลางทางด้านซ้ายและขวา สำหรับสอดเชือกร้อยรวมกันเข้าเป็นผูก โดยมากนิยมร้อยเชือกที่รูด้านซ้าย ใบลานที่ใช้จารหนังสือนั้นมี 2 ขนาด คือ ใบลานขนาดเล็ก เรียกว่าตามภาษาถิ่นอีสานว่า “หนังสือก้อม” ส่วนใบลานขนาดใหญ่ เรียกว่า “หนังสือผูก”¹ ประชาชนในแถบอีสานตอนล่างหรืออีสานใต้ คือ จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี โดยเฉพาะที่พูดภาษาเขมรเป็นภาษาถิ่น เรียกคัมภีร์ใบลานว่า “กัมปี้” หรือ “สตรา” หรือ “ศาสดรา” แต่จากการศึกษาใบลานเกี่ยวกับคำสอนในประเทศกัมพูชาพบว่าใช้ทั้งคำว่า “ฉบับ” และ “สตรา” หรือ “ศาสดรา” ซึ่งหมายถึงหนังสือที่เป็นแนวทางปฏิบัติตน กฎเกณฑ์ข้อควรปฏิบัติ²

คัมภีร์ใบลานที่บันทึกด้วยภาษาเขมรมีมากทั้งในประเทศกัมพูชา และในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่างของประเทศไทย โดยมากคัมภีร์ใบลานเหล่านี้จะถูกเก็บรักษาไว้ที่วัด พระภิกษุสามเณรที่จำพรรษาในวัดนั้นๆ บางแห่งยังคงใช้คัมภีร์ใบลานเหล่านี้เทศน์สั่งสอนอุบาสกอุบาสิกาในวันอุโบสถ วันสำคัญทางศาสนา หรือในพิธีกรรมงานศพ สืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

¹ กรมศิลปากร, กองโบราณคดี, ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2531), 17.

² สัทธา อริยะภักดิ์, การศึกษาและปริวรรตคำสอนลูกหลาน (บุรีรัมย์ : วิทยาลัยครูบุรีรัมย์, 2529),

ประเพณีปฏิบัติของชาวบ้านกอกหวาน ตำบลโพธิ์ศรี อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ และหมู่บ้านในพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งพูดภาษาเขมรมักจะนิมนต์พระภิกษุสามเณรให้เทศน์คัมภีร์ไบลาน ประกอบเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมงานบุญต่างๆ เพื่อแสดงธรรมสั่งสอนชาวบ้าน

คัมภีร์ไบลานเรื่อง “ดำโบนตุนเมียน” (สัมมูลลูลูณ – การแนะนำสั่งสอน) เป็นคัมภีร์ที่ใช้ เทศน์สั่งสอนประชาชนที่มาฟังการเจริญพระพุทธมนต์เย็นบนศาลาหอฉัน ในวันโกนคือวันขึ้นหรือ แรม 7 ค่ำ และขึ้นหรือแรม 14 ค่ำ และใช้เทศน์สั่งสอนคนเฒ่าคนแก่ที่มารักษาศีลอุโบสถในตอน ปลาย

คำว่า “ดำโบนตุนเมียน” มาจากคำภาษาเขมรว่า “สั่งฐาส” หรือ “สั่งฐาส” เป็นคำนาม แปลว่า “การแนะนำ, การสั่งสอน, คำแนะนำสั่งสอน”³ และอีกคำหนึ่งว่า “ฐาส” เป็นคำกริยา แปลว่า “แนะนำ, สั่งสอน, ตักเตือน”⁴ เป็นคำนาม แปลว่า “การแนะนำ, การสั่งสอน, คำสั่งสอน”⁵ ซึ่งเมื่อรวมกันจะได้รูปคำเป็น “สั่งฐาสฐาส” มีความหมายว่า “การแนะนำสั่งสอน, คำแนะนำสั่งสอน, คำตักเตือน” คำว่า “สั่งฐาส” ที่เหลือเพียง “สั่งฐาส” สันนิษฐานว่าเป็นลักษณะการสะกดคำศัพท์ที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างออกไปจากคำเดิมของแต่ละท้องถิ่น เหมือนคำว่า “สาธฺนา” จะมี รูปการสะกดที่แปลกออกไปว่า “สาธฺนา”⁶ และคำนี้ในคัมภีร์ไบลานเขมรถิ่นศรีสะเกษ ก็ยังสะกด แตกต่างออกไปอีกว่า “สธฺนา” คำว่า “สัมมูลลูลูณ” นี้ เขียนตามรูปคำศัพท์ที่ปรากฏในคัมภีร์ไบลาน ถ้าเขียนตามอักขรวิธีภาษาเขมรสมัยปัจจุบันจะมีรูปคำเป็น “สั่งฐาสฐาส”

เนื้อหาสาระของคัมภีร์ไบลานเรื่องดำโบนตุนเมียนผู้นี้ เป็นการแนะนำสั่งสอน ศีลธรรมและข้อปฏิบัติอันดีงามว่า ปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะเป็นการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และการตั้ง ตนอยู่ในความดีงามจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่กันและกันในสังคม เช่น สอนเรื่องการอบรมเลี้ยงดู บุตรธิดา พ่อแม่ต้องแนะนำสั่งสอนลูกในทางที่ดีที่ชอบ ให้ศึกษาศิลปวิทยา เป็นต้น คำสอนบางข้อ มีการใช้นิทานประกอบการอธิบายคำสอนนั้นๆ ด้วย เช่น เรื่องความไม่ประมาทในการเดินทาง เวลาหยุดพักระหว่างทาง ก่อนออกเดินทางต่อไปต่อ ต้องตรวจดูพัสดุสิ่งของตนให้ดีเสียก่อน เพื่อ ป้องกันไม่ให้ลืมบางสิ่งบางอย่างเอาไว้ โดยใช้นิทานธรรมบทเรื่องนางวิสาขาตอนที่นางลืมผ้าถุงมี

³ Robert K. Headley, Jr., CAMBODIAN-ENGLISH DICTIONARY (Washington D.C.: The Catholic University of America Press, 1977), 299.

⁴ Ibid., 398.

⁵ Judith M. Jacob, A CONCISE CAMBODIAN-ENGLISH DICTIONARY (London: Oxford University Press, 1974), 87.

⁶ ฤๅษาสลชณฺธิฐ. รัสสาฐฐุชฐุ ภาคฉฐ 1-2, ๖: ๖๖๖๖ 5 ๖๖๖๖ : ฤๅษาสลชณฺธิฐ, 1967), 1345.

ราคา 100,000 ตำลึง เพื่อแสดงให้เห็นว่า การไม่รู้จักรักตรวจสอบให้ดีเสียก่อนแล้วออกเดินทางนั้น อาจจะเกิดความผิดพลาดขึ้นได้ เป็นต้น เมื่อบุคคลประพฤติตามหลักคำสอนดังกล่าวจะมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ได้การยอมรับจากกลุ่มคนในสังคมว่าเป็นคนดีมีมารยาทและเชื่อว่าเป็นข้อปฏิบัติขั้นสูงเพื่อการบรรลุผลอีกด้วย

คัมภีร์ไบลานเรื่องดำโบนตุนเมียนผูกนี้ ได้มาจากวัดโคกโพน ตำบลกันทวามย์ อำเภอชุนธ์ จังหวัดศรีสะเกษ มี 36 หน้าลาน จารด้วยอักษรขอมภาษาเขมรและภาษาบาลี ในตอนท้ายของคัมภีร์ไบลานเรื่องดังกล่าว ปรากฏชื่อของผู้จาร คือ สามเณร สุพจน์ ทองเสาร์ และจารเสร็จในเวลาบ่าย เดือน 12 แรม 1 ค่ำ วันพฤหัสบดี ปีมะแม พ.ศ. 2522 ซึ่งชื่อของผู้จารดังกล่าวนี้ อาจจะเป็นได้ทั้งผู้แต่งและผู้คัดลอกสืบต่อมา โดยส่วนมากแล้วมักจะเป็นผู้คัดลอกมากกว่า เพราะมีความนิยมสำหรับผู้ที่บรรพชาอุปสมบทหลายพรรษามีความรู้ความสามารถทางด้านการอ่านและจารคัมภีร์ไบลาน มักจะคัดลอกคัมภีร์ไบลานที่ชื่นชอบและน่าสนใจ เก็บไว้ในพระพุทธรศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างบุญกุศลที่ได้านิสงส์มาก พอจารเสร็จผู้คัดลอกจะใส่ชื่อของตนเองและวันเวลาที่จารเสร็จเอาไว้ด้วย ในส่วนของวันเวลาก็จะเป็นเวลาที่ผู้คัดลอกได้จารคัมภีร์ไบลานผูกนั้นๆ เสร็จ ไม่ได้ลงเวลาตามต้นฉบับเดิม ดังนั้น เวลาในการจารจึงปรากฏว่าค่อนข้างใหม่อยู่เสมอ ทั้งที่ความจริงแล้วคัมภีร์ไบลานเรื่องดังกล่าวมีการจารก่อนหน้านั้นนานมาก ดังตัวอย่างคัมภีร์ไบลานเรื่องฉลองธง⁷ (ธงผู้สงฆ์) 4 ฉบับ ที่ปรากฏปีพุทธศักราช ชื่อผู้จารและผู้มีศรัทธาได้สร้างถวายไว้ในพระพุทธรศาสนาของแต่ละฉบับไม่เหมือนกัน ดังนี้

1. คัมภีร์ไบลานเรื่องฉลองธง ฉบับจารเมื่อ พ.ศ. 2518 ปรากฏชื่อผู้จารคือ พระภิกษุยนต์ ปญฺญารโ ขาวบ้านโคกโพน
2. ฉบับจารเมื่อ พ.ศ. 2526 ผู้มีศรัทธาสร้างถวาย คือ คุณแม่จำปา ขาวบ้านตายอ ผู้จาร คือ นายบุญยัง อินธู ขาวบ้านตายอ
3. ฉบับจารเมื่อ วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2529 ปรากฏชื่อของผู้จาร คือ พระภิกษุสิทธิ สิทธิญาโณ ขาวบ้านตายอ
4. ฉบับจารเมื่อ พ.ศ. 2541 ปรากฏชื่อผู้มีศรัทธาสร้างถวาย คือ 1. แมนิม แบ่งจันทร์ 2. นางเสื่อ แบ่งจันทร์ 3. นางสิทธิ์ แบ่งจันทร์

⁷ คัมภีร์ไบลานเรื่องฉลองธง ทั้ง 4 ฉบับ ปัจจุบัน (พ.ศ. 2552) เก็บรักษาไว้ที่วัดโคกโพน

จากข้อมูลดังกล่าว คัมภีร์ไบเบิลเรื่องฉลอมธง ฉบับที่ 1 และ 3 ปรากฏชื่อของผู้จารอย่างเดียว ฉบับที่ 2 ปรากฏชื่อผู้จาร คือ นายบุญยัง อินธนู และผู้มีศรัทธาสร้างถวาย คือ นางจำปา ส่วนฉบับที่ 4 ปรากฏเพียงชื่อของผู้มีจิตศรัทธาสร้างถวายอย่างเดียว

คุณค่าที่เด่นของคัมภีร์ไบเบิลเรื่องนี้ คือ คำแนะนำสั่งสอน แนวทางปฏิบัติและสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงละเว้น เช่น การพูดจา การดูแลมารดาบิดา การเลี้ยงดูบุตร การทำงานบ้าน การปฏิบัติหน้าที่ภรรยา การประกอบอาชีพ ซึ่งก็ได้แทรกเข้ามาในวรรณกรรมดังกล่าว เพื่อมุ่งสอนให้ผู้อ่านผู้ฟังนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งยกตัวอย่างนิทานประกอบให้เห็นภาพลักษณ์ที่ชัดเจนและยังมีการเล่าเรียนใช้เทศน์สั่งสอนอยู่ในปัจจุบัน

การศึกษาคัมภีร์ไบเบิลในปัจจุบันไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าที่ควร เนื่องด้วยคัมภีร์ไบเบิลถูกบันทึกด้วยอักษรขอมภาษาเขมร และมีการเรียนการสอนเฉพาะบุคคลที่ได้บวชเรียนเป็นพระภิกษุสามเณรเท่านั้น อีกทั้งในปัจจุบันเยาวชนที่มีความศรัทธาบวชเรียนลดน้อยลง แม้บวชเข้ามาแล้วก็ได้ไม่ได้ศึกษา เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ยากหรือเรียนไปแล้วไม่เกิดประโยชน์อันใด จึงทำให้คัมภีร์ไบเบิลเหล่านี้ถูกเก็บเอาไว้ในตู้เสียเป็นส่วนมาก บุคคลผู้มีความรู้อ่านออกเขียนได้มีจำนวนน้อย ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บันทึกเอาไว้ในคัมภีร์ไบเบิลกำลังจะเลือนหายไป

ผู้วิจัยเห็นว่าคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดำโบนตุนเมียน ฉบับวัดโคกโพธิ์ ตำบลกันทรารมย์ อำเภออุษันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักคำสอนและคติเตือนใจซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตจริงได้ ทั้งยังเหมาะสำหรับนำมาใช้ในการอบรมบ่มนิสัยเยาวชนอีกด้วย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการอธิบายเนื้อหาของหลักคำสอน คติความเชื่อและค่านิยม เพื่อเป็นการอนุรักษ์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แพร่หลายและคงอยู่สืบไป

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดำโบนตุนเมียน
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์นิทานที่ใช้อธิบายประกอบหลักคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดำโบนตุนเมียน

ขอบเขตของการศึกษา

การค้นคว้าอิสระนี้จะศึกษาเฉพาะคัมภีร์ไบเบิลเรื่อง "ดาโบนตุนเมียน" จำนวน 1 ผูก ฉบับวัดโคกโพธิ์ ตำบลกันทรารมย์ อำเภออุษันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีทั้งหมด 36 หน้าลาน จาร ด้วยอักษรขอมภาษาเขมรและภาษาบาลี ฉบับจารเมื่อปี พ.ศ. 2522 เท่านั้น

ขั้นตอนของการศึกษา

1. ศึกษารวบรวมผลงานที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์คัมภีร์ไบเบิล เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์ไบเบิลเรื่อง "ดาโบนตุนเมียน"
2. อ่านและแปลความเนื้อหาในคัมภีร์ไบเบิล
3. ศึกษาวิเคราะห์หลักคำสอนและนิทานที่ใช้ประกอบในการสอนแต่ละเรื่อง
4. เรียบเรียงผลการวิเคราะห์
5. สรุปผล

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศักดิ์ เพชรประโคน^๑ ศึกษาวิเคราะห์ด้านสังคม ประเพณี ความเป็นอยู่ของผู้หญิง ค่านิยมต่างๆ พร้อมทั้งศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับความเชื่อทั้งที่เป็นแนวพุทธศาสนาและความเชื่อแบบพื้นบ้าน ที่สะท้อนจากวรรณกรรมเรื่อง ผูกาสุริโพน โดยได้ผลสรุปว่า สังคมในสมัยนั้นเป็น สังคมการเกษตร ชาวบ้านมีความเป็นอยู่เรียบง่ายและเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ อาชีพทำนาเป็น อาชีพหลักของชาวบ้าน เมื่อว่างจากการทำนาแล้วก็มักเข้าไปในป่าเพื่อหาของป่า เช่น ตัดฟืน หา ผลไม้ หาปลา เป็นต้น ส่วนคนเชื้อสายจีนมีอาชีพค้าขายเป็นหลัก วัฒนธรรมประเพณีจะมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นตัวกำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะสำหรับผู้หญิงแล้วจะไม่ค่อยมีอิสระมากนัก ส่วนมากจะขึ้นอยู่กับผู้ชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัว หญิงสาวชาวเขมรจะเชื่อฟังพ่อแม่รักนวลสงวนตัว การเลือกคู่ครองพ่อแม่จะเป็นผู้หาจัดให้ ผู้สูงอายุบางคนนิยมกินหมากและเข้าวัดฟังธรรม สังคมเขมรยกย่องคนมีความรู้มีศีลธรรมและมีทรัพย์สมบัติ และมี

^๑ พระมหาศักดิ์ เพชรประโคน, "ผูกาสุริโพน : การศึกษาวิเคราะห์สังคม ประเพณี ความเชื่อของชาวเขมร" (สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร, 2540), 1-50.

แนวโน้มน่าจะยกย่องคนมีเงินมากขึ้น ด้านความเชื่อ ชาวบ้านเขมรมีความเชื่อความลึกลับและความศักดิ์สิทธิ์ของเวทมนตร์คาถา และความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา เชื่อในเรื่องหลักกรรม เช่น เชื่อว่า กรรมเก่าที่ทำไว้ในอดีตชาติส่งผลให้ในชาติปัจจุบันนี้

เดชา ชากักดี^๑ ได้ศึกษาวิเคราะห์ประวัติที่มา ผู้แต่งสุภาษิตพระร่วง และเนื้อหาคำสอนเปรียบเทียบกับหลักกรรมในพระพุทธศาสนา ตลอดจนถึงความเหมาะสมต่อการนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยได้ผลสรุปว่า สุภาษิตพระร่วงเป็นวรรณคดีที่พูดสืบต่อกันเป็นเวลานานแต่ไม่ปรากฏสมัยที่แต่งแน่นอน นักวรรณคดีของไทยส่วนมากสันนิษฐานว่า แต่งขึ้นในสมัยสุโขทัย แล้วก็มีมีการนำไปแต่งเป็นโคลงมีการเพิ่มเติมขัดเกลาลำกษณียุคสมัยมากขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย ในสมัยพระเจ้าหัวอู่บรมโกศ และนำมาแต่งเป็นรายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ด้านเนื้อหาคำสอน เป็นข้อปฏิบัติสำหรับผู้ครองเรือนโดยเน้นประโยชน์ในปัจจุบัน มี 4 ประการดังนี้ 1. การประกอบอาชีพ คือ ต้องประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตั้งใจทำงาน รู้จักเก็บออมทรัพย์ที่หามาได้ ใช้จ่ายตามสมควรแก่ความเป็นอยู่ 2. ความรับผิดชอบและการปรับปรุงพัฒนาตนเอง คือ ให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง เมื่อเป็นเด็กแสวงหาความรู้ศิลปวิทยาจากนักปราชญ์ แล้วนำมาใช้ดำเนินชีวิต และพิจารณาปรับปรุงสิ่งที่ไม่ดีแล้วปฏิบัติให้ถูกต้องตามครรลองอันดีของสังคม 3. ความไม่ประมาท คือ อย่าได้ประมาทในการดำเนินชีวิต ต้องมีความรอบคอบระมัดระวังอยู่ตลอดเวลา 4. การปฏิบัติต่อบุคคลอื่นๆ บุคคลเมื่ออยู่ในสังคมก็ต้องมีความเคารพเชื่อฟังมารดาบิดาผู้มีพระคุณ เลี้ยงดูบุตรภริยา ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ไม่ดูหมิ่นคนยากจน มีความเมตตาต่อกันในสังคม ฯลฯ หลักธรรมคำสอนที่ได้รับมาจากพระพุทธศาสนามีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันอยู่เสมอ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้ให้ข้อมูลที่เป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และข้อยึดถือปฏิบัติดั้งเดิมในสังคม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์หลักคำสอน คติความเชื่อในคัมภีร์โบราณเรื่องดำโบกนตุนเมียน

^๑ เดชา ชากักดี, "วิเคราะห์หลักจริยธรรมในวรรณคดีสุภาษิตพระร่วง" (วิทยานิพนธ์ปริญญา

วรรณวิทย์ เหลืองประภัสร์¹⁰ ได้ศึกษารูปแบบอักษรและอักษรวิธีการเขียนตัวอักษร ประวัติความเป็นมา จุดมุ่งหมายในการแต่ง วิเคราะห์เนื้อหา กลวิธีการประพันธ์ การใช้ถ้อยคำ และคำสอนที่สะท้อนจากวรรณกรรมเรื่องสตราอภิรรมกำเนิด โดยได้ผลสรุปว่า คัมภีร์ไบบลานเรื่อง สตราอภิรรมกำเนิดบันทึกด้วยอักษรขอมแบบมุล แต่งเป็นร้อยแก้ว พบอักษรพยัญชนะตัวเต็ม 29 ตัว อักษรพยัญชนะตัวเจิง 27 ตัว สระลอย 6 สระจม 32 ตัว และเครื่องหมาย 4 ประเภท มีการใช้ ถ้อยคำสำนวน คำซ้อนและคำพ้องความหมายอย่างพิสดารและเป็นจำนวนมาก เนื้อเรื่องเกี่ยวกับ พุทธประวัติได้เค้าโครงมาจากคัมภีร์อรรถกถาอัฐฐสาลินีและปฐมสมโพธิ ส่วนหลักคำสอนอาจจะ นำมาจากคัมภีร์อภิธัมมัตถสังคหะ คัมภีร์ไตรภูมิและคัมภีร์อัฐฐสาลินี ด้านคำสอนแบ่งออกเป็น 3 เรื่อง คือ การเกิดในครรภ์มารดา จิตเจตสิก นามรูปปัจจัย

สารนิพนธ์เล่มนี้ได้แสดงข้อมูลทางด้านอักษรวิธีของอักษรขอมแบบมุล ซึ่งเป็น ประโยชน์ในการศึกษาและแปลเนื้อหาในคัมภีร์ไบบลานเรื่องดำโปนตุนเมียน

วลีรัตน์ มั่นทูลราช¹¹ ได้ศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านเขมรถิ่นตำบลศรีสะเกษ อำเภอบุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ วิเคราะห์ประสงค์เพื่อรวบรวมนิทานพื้นบ้านเขมรและวิเคราะห์เนื้อหา ด้านสภาพสังคม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี

นิทานที่รวบรวมได้มีจำนวน 106 เรื่อง สามารถจำแนกเป็นประเภทได้ 9 ประเภท คือ นิทานเทพนิยาย นิทานเข้าแบบประเภทไม่รู้จบ นิทานเข้าแบบประเภทลูกโซ่ นิทานสัตว์ประเภท สอนคติธรรม นิทานปรัมปรา นิทานสัตว์ประเภททั่วไป นิทานท้องถิ่นประเภทคติสอนใจ นิทาน ท้องถิ่นประเภทอธิบายเหตุและนิทานตลก

ด้านสภาพสังคมและวิถีชีวิต ชาวบ้านประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำนา ช่างตีเหล็ก เมาถ่าน เป็นต้น มีแหล่งน้ำที่เกิดเองตามธรรมชาติและบ่อดินที่ชาวขุดเองสำหรับใช้เพาะปลูกและบริโภค ที่พักอาศัยเป็นบ้านไม้สองชั้น มีบันไดหน้าต่าง รั้วล้อมรอบ และมักจะสร้างครวัดติดกับตัวบ้าน ผู้ชาย ออกไปทำงานหรือหาอาหารนอกบ้าน เช่น หาปลา ตัดฟืน เป็นต้น ส่วนผู้หญิงจะทำกับข้าวและ ทำงานอยู่ในบริเวณบ้าน เช่น ทอผ้า เลี้ยงไหม เป็นต้น อาหารการกินมีทั้งอาหารคาวและหวาน

¹⁰ วรรณวิทย์ เหลืองประภัสร์, "การศึกษาวเคราะห์คัมภีร์ไบบลานเรื่องสตราอภิรรมกำเนิด"

(สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547), 1-113.

¹¹ วลีรัตน์ มั่นทูลราช, "การศึกษาวเคราะห์นิทานพื้นบ้านเขมรถิ่นตำบลศรีสะเกษ อำเภอบุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547), 1-103.

การเดินทางใช้เกวียน ช้างและม้าเป็นพาหนะ เครื่องมือเครื่องใช้ มีเครื่องมือการเกษตร เครื่องมือจับปลาและล่าสัตว์ เครื่องดนตรี อุปกรณ์ในครัว อุปกรณ์กินหมาก การรักษาพยาบาลจะมีหมอครูหรือพระภิกษุที่มีความรู้ด้านยาสมุนไพรทำการรักษา การคลอดบุตรมีหมอตำแยช่วยทำคลอด การปกครอง มีผู้ใหญ่บ้านปกครองดูแลหมู่บ้าน

ด้านวัฒนธรรมประเพณี มีประเพณีส่วนบุคคล เช่น ประเพณีแต่งงาน การขอขมา การผูกข้อมือหรือเรียกขวัญ ฯลฯ ประเพณีส่วนรวม คือ ประเพณีวันสารทและประเพณีทอดกฐิน ธรรมเนียมประเพณีการแต่งกาย ผู้หญิงนุ่งกระโจมอกด้วยผ้าสีดำนุ่งโจงกระเบนหรือนุ่งผ้าถุงมีลวดลาย ส่วนผู้ชายจะมีผ้าขาวม้าคาดที่เอว และการไหว้ทักทายเมื่อพบกันและเพื่อขอขมาหรือขอความกรุณา ด้านความเชื่อ ชาวบ้านมีความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ โหราศาสตร์ ฯลฯ ด้านค่านิยม นิยมเรื่องกินเหล้า เสี่ยงโชคเล่นการพนัน กินหมาก ความซื่อตรง เข้าวัดทำบุญ ฯลฯ ด้านคติสอนใจ การครองเรือนต้องขยันอดทน ประหยัดและซื่อสัตย์ต่อกัน การอยู่รวมกันในสังคมต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา และคติสอนใจต่างๆ ไป

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้แสดงข้อมูลของนิทานพื้นบ้านเขมรถิ่นตำบลศรีสะเกษ ซึ่งนิทานหลายเรื่องในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ปรากฏอยู่ในคัมภีร์โบราณเรื่องดำโบสถ์เนียบ อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์การใช้นิทานประกอบคำสอน

วัชรภรณ์ กิตตยานุกิตติ¹² ได้ศึกษาวิเคราะห์หลักคำสอนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและคุณค่าด้านสังคม ประเพณี วิถีชีวิตและความเชื่อ ในภาคใต้ในสมัยรัตนโกสินทร์ช่วง พ.ศ. 2425 ที่สะท้อนจากวรรณกรรมเรื่องวรรณโสทร โดยได้ผลสรุปว่า วรรณกรรมเรื่องวรรณโสทรฉบับจังหวัดนครศรีธรรมราช แต่งเป็นร้อยแก้วด้วยอักษรไทยโบราณ และบันทึกเป็นภาษาไทยสำเนียงถิ่นใต้ ตัวอักษรขอมไทยใช้บันทึกภาษาบาลี ด้านหลักคำสอน ผู้แต่งได้รวบรวมคำสอนที่สำคัญๆ จากพระพุทธศาสนา วรรณกรรมเรื่องไตรภูมิพระร่วงและกายนคร เช่น การรักษาศีล การทำบุญ กุศลกรรมบถ 10 และอริยสัจ 4 เป็นต้น โดยแสดงความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของบุคคลทุกเพศทุกวัยในแต่ละช่วงอายุ ผู้ฟังสามารถใช้หลักธรรมดังกล่าวเป็นข้อปฏิบัติในชีวิตประจำวันตามแต่อายุของตนเองได้อย่างเหมาะสม ด้านสังคม ชาวใต้มีความศรัทธาและยึดมั่นใน

¹² วัชรภรณ์ กิตตยานุกิตติ, "การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนเรื่อง วรรณโสทร ฉบับจังหวัดนครศรีธรรมราช" (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), 1-140.

พระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง โดยมีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม การเวียนว่ายตายเกิดและนรกสวรรค์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้แสดงความสัมพันธ์หลักธรรมกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์แต่ละช่วงอายุ อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาหลักคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดำโบตุนเมียน

ลัทธา อริยะธกัณต์¹³ ศึกษาคำสอนลูกหลานที่บันทึกด้วยตัวอักษรของภาษาเขมร ซึ่งมี 70 บท โดยนำมาตั้งเป็นบทแล้วปริวรรตและแปลให้ความหมายเป็นข้อๆ เพื่อศึกษาด้านตัวอักษรและอักขรวิธี พร้อมทั้งความเป็นมาและจุดมุ่งหมายในการแต่ง ธรรมเนียมในการแต่ง และศึกษาวิเคราะห์ ค่านิยมของสังคมประเพณีและลักษณะคำประพันธ์ โดยได้ผลสรุปว่า คำสอนลูกหลานบันทึกด้วยอักษรเขมรที่เรียกว่า “อักษรมูลหรือกลม” และมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “อักษรขอมวัด” เพราะใช้บันทึกเรื่องราวเกี่ยวศาสนาเป็นส่วนมาก จำนวนภาษาที่ใช้เป็นภาษาเขมรสูง หมายถึงคนไทยที่พูดภาษาเขมรในแถบอีสานใต้ ด้านวรรณกรรม คำสอนลูกหลานเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะมาก่อนแล้วก็จารลงบนใบลานในภายหลัง จุดมุ่งหมาย เพื่อสั่งสอน โดยแทรกหลักธรรมพร้อมยกตัวอย่างเปรียบเทียบเพื่อโน้มน้าวผู้ฟังให้คล้อยตาม มีการใช้สัญลักษณ์ การเล่นคำและการสร้างจินตนาการว่า คนจะได้ไปสวรรค์หรือตกนรกก็อยู่ที่การกระทำ ฯลฯ ด้านลักษณะคำประพันธ์ คำสอนลูกหลานแต่งเป็นร้อยกรองที่ไพเราะใช้คำประพันธ์ที่มีชื่อว่า “บทกาภคิต” ด้านค่านิยม มีการนับถือศาสนาพุทธอย่างมั่นคงเพราะยึดหลักธรรมในพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญดำเนินเรื่อง

งานวิจัยฉบับนี้ได้ให้ข้อมูลทางด้านอักขรวิธีของอักษรขอมแบบมูลอันเป็นประโยชน์ในการศึกษาและแปลคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดำโบตุนเมียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้ทราบถึงหลักคำสอนที่อยู่ในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดำโบตุนเมียน
2. ทำให้ได้ทราบถึงลักษณะการใช้ภาษาในการอธิบายประกอบหลักคำสอน

¹³ ลัทธา อริยะธกัณต์, การศึกษาและปริวรรตคำสอนลูกหลาน (บุรีรัมย์ : วิทยาลัยครูบุรีรัมย์, 2529),

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เนื้อหาของคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียนที่ปรากฏ ในการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากการแปลคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียน ฉบับวัดโคกโพธิ์ ตำบลกันทรารมย์ อำเภออุษันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีทั้งหมด 36 หน้าลาน จารด้วยอักษรขอมภาษาเขมรและภาษาบาลี ฉบับจารเมื่อปี พ.ศ. 2522

2. การแปลได้พยายามเก็บความทุกคำศัพท์ ดังนั้น เมื่อแปลมาเป็นภาษาไทยแล้ว อาจจะไม่ตรงกับรูปแบบประโยคและลักษณะนิยมในภาษาไทยเสียทีเดียว ตัวอย่าง เช่น ตรงที่ไม่สมควรพูดก็อย่าพูดคำพูดที่ไม่สมควร ตามก็อย่าตามคำพูดที่ไม่สมควร (12/2) เป็นต้น

3. ชื่อเฉพาะที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียนมีอักษรวิธีแตกต่างจากที่อื่น ผู้วิจัยจะใช้รูปคำซึ่งเป็นที่รู้จัก คำว่า “ເສລະສຸດຣະ” (โคอาสุพพราช) ในการค้นคว้าอิสระนี้ใช้ว่า “โคอุสพราช” และคำว่า “ຕິຖຸລະສາສະນິຕ” (พิญาโลสมภมิต) ใช้ว่า “พญาสุภมิตร”

อักษรย่อที่ใช้ในงานวิจัย

1. ในการอ้างอิงถึงข้อความ ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียนตรงภาคผนวกของการค้นคว้าอิสระฉบับนี้จะใช้อักษรย่อดังนี้

เลข 1	หมายถึง	ไบเบิลแผ่นที่ 1
เลข 2	หมายถึง	หน้าที่ 2
อักษร บ.	หมายถึง	บรรทัด

เนื้อหาคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียนที่อ้างถึงจะใช้ตัวเลขบอกแผ่น บอกหน้า และบอกบรรทัดตามลำดับ โดยอ้างจากฉบับไบเบิล เช่น (1/2 บ. 3) หมายถึง ไบเบิลแผ่นที่ 1 หน้าที่ 2 บรรทัดที่ 3

2. การค้นคว้าอิสระฉบับนี้อ้างอิงข้อมูลจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัยซึ่งเป็นภาษาไทย แต่ในรูปแบบการใช้อักษรย่อในเชิงอรรถจะเรียงตามอักษรวิธีภาษามคร ดังนี้

อ. ปลูก.	คือ	อังคุตตรนิกาย ปุณฺณก-ฉกฺกนิบาต
ฐ. ขา.	คือ	ฐททกนิกาย ชาดก
ฐ. ขา. อ.	คือ	อรรถกถา ฐททกนิกาย ชาดก

การใช้อักษรและหมายเลขย่อพระไตรปิฎกและอรรถกถาไทย ประกอบด้วย ชื่อคัมภีร์.
เล่ม/ข้อ/หน้า ตามลำดับ เช่น

พ. ขา. อ. 55/28/308 หมายถึง อรรถกถา ขุททกนิกาย ชาดก เล่ม 55 / ข้อ 28
/ หน้า 308

เนื้อหาย่อและหลักคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดำโบนตูนเมียน

เนื้อหาย่อในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดำโบนตูนเมียน

เนื้อหาในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดำโบนตูนเมียน เป็นการรวบรวมหลักคำสอน ข้อยึดถือปฏิบัติ ความเชื่อและวิถีชีวิตตลอดถึงประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต เพื่อใช้แนะนำสั่งสอนพร้อมกับยกนิทานเป็นเครื่องประกอบคำสอนเพื่ออธิบายหลักคำสอนให้ชัดเจนเข้าใจง่ายขึ้น บางอย่างเป็นคำสอนสั้นๆ คล้ายคำสุภาษิตอันเป็นหลักศีลธรรมและความเชื่อพื้นฐาน แล้วให้ความหมายขยายเนื้อความ โดยไม่มีนิทานประกอบ ในส่วนท้ายได้อธิบายปริศนาธรรมโดยเปรียบเทียบกับร่างกายของคนเราว่า เกิดมาแล้วไร้ค่าและเกิดมาแล้วประเสริฐมีความหมายอย่างไร และกล่าวตักเตือนให้นำไปปฏิบัติและประโยชน์ที่จะได้รับว่า เมื่อนิพพานเปิดรับบุคคลผู้เอาใจใส่ประพฤติปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อุปมาเหมือนได้เรือสำเภาใหญ่มีลวดลายยาวแล่นไปในมหาสมุทร โดยไม่กลัวจะถูกกระลอกคลื่นซัดให้จมจะนั่น ต่อไปนี้เป็นเนื้อเรื่องโดยย่อ

เริ่มต้นด้วยบทสนทนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “นโม ตสฺส” เป็นต้น แล้วกล่าวเชิญชวนมหาชนทั้งหลายให้ตั้งใจฟังพระสัทธรรมเทศนาที่พระตถาคตจะได้ตรัสสั่งสอน

นิทานกระต่ายตื่นตูม ในครั้งนั้น กระต่ายตัวหนึ่งได้ทำที่พักอยู่ภายใต้ต้นมะตูม พอดีลูกมะตูมสุกร่วงลงจากขั้ว กระต่ายตัวนั้นตกใจตื่นรีบวิ่งกระโจนออกไปบอกเพื่อน วิ่งไปได้พบกับชะมด พังพอน กระแตและกระรอก ลูกสัตว์เหล่านั้นถาม ก็ตอบว่า สหายทั้งหลาย แผ่นดินถล่ม สัตว์เหล่านั้นพอได้ยินว่า แผ่นดินถล่ม ก็พากันวิ่งหนีไปพร้อมกับกระต่ายนั่นเอง วิ่งไปอีกพบกับฝูงหมู แก่ง ละมั่ง กวาง ควายป่าและกระทิง ก็บอกว่า แผ่นดินถล่ม สัตว์เหล่านั้นก็วิ่งหนีตามไปเหมือนกัน จากนั้นได้พบกับควายและแรดถูกถามก็ตอบเหมือนเดิม วิ่งไปอีกพบกับโขลงช้างถูกถามก็ตอบเหมือนเดิม ในที่สุดพบกับพญาราชสีห์ถูกถามว่า สหายทั้งหลาย ทำไมถึงวิ่งหนีกันมาครึกโครมเช่นนี้เล่า สัตว์ทั้งหลายก็บอกว่า พวกเราไม่รู้อะไรหรอกวิ่งตามเขามา ต้องถามที่กระต่าย พญาราชสีห์จึงถามกระต่าย มันก็บอกว่า แผ่นดินถล่ม พญาราชสีห์จึงถามอีกว่า พิจารณาดูดีแล้วหรือ เมื่อรู้อย่างนี้ไม่มีใครเห็นจริง จึงบอกให้กลับไปตรวจดู ทุกตัวพากันกลับไปดูก็ไม่เห็นอะไร

นอกจากลูกมะตูมสูง นิทานเรื่องนี้สอนว่า บุคคลจะทำงานอันใดก็ดี จะต้องพิจารณาให้ชัดเจนเสียก่อน ถ้าหากไม่พิจารณาให้ชัดเจนแล้วจะมีความผิดพลาดเหมือนกับกระต่ายตกใจกลัวลูกมะตูม

มีนิทานอีกเรื่องหนึ่ง เล่าว่า พญาราชสีห์ 4 ตัว อยู่ในถ้ำ วันหนึ่ง มีสุนัขจิ้งจอกตัวหนึ่ง มาพูดว่า ข้าแต่ท่านพญาราชสีห์ผู้เป็นใหญ่ ร่างกายของท่านสง่างามยิ่งนักและมีฤทธิ์มีอำนาจเหนือกว่าราชสีห์ทั้งหลาย แต่ผมเห็นราชสีห์ตัวหนึ่งไอ้อดจะชนต่อสู้กับนายท่าน พญาราชสีห์ทั้ง 4 ตัว จึงถามว่า มันอยู่ที่ไหนหรือ สุนัขจิ้งจอกบอกว่า อยู่ในถ้ำแก้วผลึก พญาราชสีห์ให้ให้มันเป็นผู้นำทาง พอไปถึงถ้ำแก้วผลึก ชะโงกเข้าไปในถ้ำแก้วผลึกแล้วเห็นเงาตัวเอง ถูกความโกรธครอบงำไม่ได้พิจารณาอะไรทั้งสิ้นกระโจนลงไปในถ้ำแก้วผลึก พญาราชสีห์ทั้งหมดคอบหักตาย นิทานเรื่องนี้สอนว่า โกรธจนไม่ได้พิจารณา ถ้าเกิดความโกรธให้พิจารณา ถ้าไม่พิจารณาแล้วใคร่ มันจะมีความผิดพลาดเช่นกับพญาราชสีห์

มีนิทานอีกเรื่องหนึ่ง ในครั้งนั้น แมลงเล็กตัวหนึ่งมองเห็นพญาช้างสารตัวมิงาใหญ่แล้ว ไอ้อดว่า เขาของมันก็ปีปลายแหลม มันอยากจะชนกับพญาช้างสาร แล้วชนดินนำมากลบตัวของมัน พญาช้างสารคิดว่า ถ้าแมลงตัวนี้มันลุกขึ้นมาจากแผ่นดินแล้ว มันชนตัวเราแน่นอน พญาช้างคิดแล้วก็รีบวิ่งออกไป เพราะกลัวแมลงจะไล่ตาม วิ่งไปพร้อมกับหันหน้ามองหลังกลับไปมาอยู่เรื่อยจนพลัดตกเหวคอบหักตาย นิทานเรื่องนี้สอนว่า จงพิจารณาให้ชัดแจ้ง ถ้าหากไม่ชัดแจ้งแล้วจะผิดพลาดเหมือนกับพญาช้างตกใจกลัวแมลงนั่นเอง

บุคคลอยู่ร่วมกันเมื่อมีความลำบากต้องช่วยเหลือกันถึงจะไม่ใช่พี่น้องแท้ๆ ก็ตาม จึงกล่าวว่า อยู่ในบ้านมีมารดาต่างกันเข้าไปในป่ามีมารดาคนเดียวกัน เหมือนกระต่ายน้อยตัวหนึ่ง ว่ายน้ำข้ามแม่น้ำคงคาก็พยายามจนกระทั่งถึงฝั่ง บุคคลผู้ปรารถนาทรัพย์สมบัติ สวรรค์สมบัติหรือ นิพพานสมบัติจึงมีความพยายามเหมือนกระต่ายและมอดปลวกจะนั้น ถ้าพูดเล่นจนเกินดีแล้ว มักจะผิดพลาด บุคคลชอบพูดเล่นจะไม่เป็นผลดีแก่กันและกัน เหมือนเศรษฐีผู้สามีภรรยาคนหนึ่ง มีสมบัติ 18 โกฏิ จิตใจชอบอยากเล่นให้สุขกายสบายใจ ในที่สุดใช้สอยสมบัติทั้ง 18 โกฏิ จนหมด อย่าพูดคำพูดไม่ไพเราะเปรียบเหมือนเศรษฐีกับพระมหากษัตริย์ผิดใจกัน

นิทานโคอุสภราช โคอุสภราชเป็นโคที่แข็งแรงมาก พระโพธิสัตว์รักและอุปถัมภ์เชิดดู เข้าเฝ้าไม่เคยขาดแม้สักวัน วันหนึ่งมีพ่อค้าเกวียน 500 ติดหล่มโคลนทราย พระโพธิสัตว์ได้ไปทำพนันกับพ่อค้าเกวียนแล้วให้โคอุสภราช ลากเกวียน ครั้งแรกเรียกพญาโคว่า เจ้าโคโกง พญาโคจึงไม่ยอมลากเกวียนทำให้พระโพธิสัตว์แพ้พนัน แต่ในครั้งที่สองพระโพธิสัตว์พูดไพเราะ พญาโคจึงลากเกวียน ทำให้พระโพธิสัตว์ชนะพนัน นิทานเรื่องนี้สอนว่า จงอย่าพูดเล่นเลยมันจะผิดพลาด

ถ้าพูดเป็นการเป็นงานต้องพิจารณา ถ้าไม่พิจารณาแล้วไฉนมันจะผิดพลาดเหมือนพระโพธิสัตว์พุดกับโคอุสุภราช

อย่าพูดคำพูดหยาบคายกับพี่น้องมิตรสหายบ้านใกล้เรือนเคียง จงเอาใจใส่ดูแลกันให้ดีจึงอยู่ร่วมกันเป็นสุข เหมือนเรื่องพญาเสน่หึงบังคับพี่ให้ไปฆ่าสัตว์ เสนา อำมาตย์ ต่อมาภายหลังถูกพี่น้องเองฆ่าจนตาย นี่เรียกว่า ทำชั่วต่อบุคคลอื่นแล้วผลชั่วตกมายังตนเอง ถ้าทำดีต่อคนอื่น ผลดีก็ตกมายังตนเอง

นิทานบุรุษผู้ประเสริฐ ชายคนหนึ่งอยู่กับพ่อแม่ วันหนึ่ง พ่อเข้าไปในป่า เขาอยู่บ้านกับแม่ เมื่อเห็นแม่คบชู้ประพาศติดต่อกัน ตั้งใจจะไปบอกพ่อแล้วก็เห็นพ่อคบชู้นอกใจแม่เหมือนกัน เขาไม่กล้าบอกพ่อเกรงว่าพ่อจะตีแม่และไม่กล้าบอกแม่ เพราะกลัวชายชู้ของแม่จะฆ่าพ่อ ด้วยความเป็นคนฉลาดจึงกล่าวว่า ที่นี้ก็เหมือนกับที่โน้น แม่จึงส่งให้ไปอยู่กับยาย เขาเมื่ออยู่กับยายได้เห็นยายถลกผ้าถุงร่วมสังวาสกับสุนัข เมื่อไปอยู่พระภิกษุก็เห็นท่านประพาศกัถวาล่งกับสตรีนางหนึ่ง พ่อไปอยู่อารักขาพระเจ้าอยู่หัวก็เห็นพระมเหสีของพระองค์คบชู้ประพาศติดต่อกับพระองค์ในตอนกลางคืน ครั้นเห็นเหตุการณ์แล้วก็รำพึงว่า โอ้ดวงตาเรานี้หนอ สิ่งชั่วช้าเลวทรามไม่ติงามทั้งหลายในที่นี้ก็เหมือนที่โน้น พระเจ้าอยู่หัวได้ยินแล้วเกิดความสงสัยจึงได้ถามถึงเรื่องราวความเป็นมา เมื่อทรงทราบ พระองค์ทรงสังเกตดูก็เห็นเหมือนที่เขากราบทูลนั่นเอง จึงตรัสว่า บุรุษผู้นี้ประเสริฐยิ่งนัก แล้วให้เขาอยู่กับพระองค์ นิทานเรื่องนี้สอนว่า เมื่อมีเรื่องราวเกิดขึ้นเช่นนี้แล้ว จงพิจารณา ถ้าไม่พิจารณาเลยไฉนมันจะเกิดความผิดพลาด

ทำหน้าไม่เหมือนทำหลัง เหมือนสุนัขจึงจอกเห็นก่อนเนื้ออยากกินเนื้อ เห็นปลาอยากกินเนื้อปลา คำของท่านว่าอย่าได้พูดกัถวาล่งแบบแผนประเพณีหมายความว่าอย่าได้พูดถ้อยคำหยาบคายกับเจ้านายไม่ดี

ในเวลาเดินทาง ถ้านั่งหรือนอนพักให้หันกลับไปมองข้างหลัง 3 ครั้ง ก่อนที่จะเดินออกไป ถ้าหากไม่หันกลับไปมองจะเกิดความผิดพลาด เหมือนนางวิสาขาลิ้มผ้าถุงมีราคา 100,000 ตำลึง พระอานนท์เก็บเอาไว้ให้จึงได้คืน

ต้องรู้จักกาลเวลาที่เหมาะสมเหมือนสตรีนางหนึ่งถุงผ้าถุง อย่าได้นั่งต่อหน้าคนแก่คนแก่เพราะมันไม่ดี เวลาต่อสู้ศึกสงครามอย่ากลัวมากเกินไปอย่ากลัวมากเกินไป ให้มีความพร้อมเพรียงกันจึงจะดี ถ้าผิดพลาดแล้วจะเอาชีวิตไม่รอด ถ้าเป็นใหญ่ให้เอาใจใส่ประชาชน ถ้าได้อาหารกินแล้วให้แบ่งปันกันกินตามสมควร

พ่อแม่แนะนำสั่งสอนลูกด้วยคำพูดที่ดี เมื่อลูกเติบโตใหญ่ขึ้นก็จัดหาที่อยู่อาศัยให้ ฝ่ายลูกให้รู้จักบุญคุณพ่อแม่ ดูแลปฏิบัติเอาใจใส่ท่านทั้งสองให้ดี อย่าให้ใครดูหมิ่นดูแคลนท่าน ครู

แนะนำสั่งสอนศิลปวิทยาแก่ลูกศิษย์ ฝ่ายลูกศิษย์ให้ปรนนิบัติครูอาจารย์ด้วยน้ำร้อนน้ำเย็น ปิดกวาดพื้นที่บริเวณ ถ้าเห็นทรัพย์สินของครูอาจารย์ตกอยู่ให้เก็บเอาไว้แล้วนำไปคืนท่าน

คฤหัสถ์ผู้เป็นสามีภรรยาต้องแนะนำตักเตือนกัน ลูกขึ้นแต่เช้ามีด ช่วยกันทำงานให้เรียบร้อย ถ้ามีการเดินทางไปไหนๆ ก็ดี ให้หุงข้าวและกับข้าวให้ลูกเรียบร้อยให้ทันเวลา คอยแนะนำตักเตือนปรนนิบัติสามี จัดวางรองเท้า ตักน้ำสำหรับอาบ เวลาสามีจะเดินทางไปทำธุระต้องจัดเตรียมอาหารให้แล้วเดินไปส่ง เมื่อสามีกลับมาให้ออกไปรับสามี

อยากจะเดินเล่นบ้านคนอื่น ยากจะหวัระเล่นให้สบาย ขึ้นขอบอยากดื่มเหล้า ขอบนั่งหน้าบันได ขอบยกมือยกเท้าเวลาสามีเดินทางไปยังที่อื่น ถ้าเห็นชายคนอื่นมาที่บ้านก็ลืมการทำงาน ขอบนอนกลางวัน ดีแต่ค่าคนบ้านใกล้เคียง ขอบนอนตื่นสายเกียจคร้านหุงข้าวและทำกับข้าวสำหรับบริโภค ขอบค่าสามี ขอบนุ่งผ้าถุงตัวเดียวเดินไปทั่วบ้านคนอื่น เขาไม่พูดด้วยก็ขอบชวนเขาพูด

นิทานสามีภรรยาเลี้ยงพังพอน วันหนึ่ง สามีออกไปทำไร่ ภรรยาออกไปสวน ปล่อยให้ลูกนอนอยู่ในเปลแล้วนางก็ฝากพังพอนให้ดูแลน้อง ฝ่ายพังพอนดูแลน้องอยู่ที่บ้านแล้วมันก็เพลินนอนหลับครู่หนึ่ง พอตื่นขึ้นมองดูน้องที่อยู่ในเปลเห็นถูกงูเห่าจกตาย มันจึงกัดงูเห่าจนตายคาบเอาไปเก็บไว้ด้านหนึ่ง เมื่อนางกลับมาถึงบ้าน มองดูเห็นเลือดเปื้อนตามหน้าและปากพังพอน เมื่อไปมองดูลูกในเปลแล้วก็เห็นว่า ลูกนั้นตายแล้ว นางคว้าได้ท่อนไม้ตีพังพอนจนตายโดยไม่พิจารณา แล้วเอาไปโยนทิ้งในน้ำ เมื่อเข้าไปในบ้านได้เห็นงูเห่าที่ตายจึงรู้และเข้าใจเรื่องราวทุกอย่าง นิทานเรื่องนี้สอนว่า ถ้าโกรธแล้วให้ห้ามใจไว้ แล้วก็พิจารณาใคร่ครวญให้รอบคอบจึงจะดี ถ้าไม่พิจารณาแล้วโง่โง้งก็มีผิดพลาด

ตรงที่ไม่สมควรพูดก็อย่าพูดคำพูดที่ไม่สมควร ตามก็อย่าถามคำพูดที่ไม่สมควร ให้ก็อย่าให้ของที่ไม่สมควร นอกก็อย่าให้นอน คนที่ไม่ควรนับถือก็อย่านับถือ ชื่อของที่ไม่สมควรก็อย่าชื่อ หนทางที่ไม่สมควรเดินก็อย่าเดิน ไม่สมควรตีกก็อย่าตี ธนูไม่สมควรยิงก็อย่ายิง ด่าก็ไม่ควรด่า คำที่ไม่ควรพูดก็อย่าได้พูด ม้าที่ไม่ควรขี่ก็อย่าได้ขี่ ห้าม อย่าได้ตัดต้นศรียาโพธิ์ ห้าม อย่าได้ไปทุบตีพระภิกษุสงฆ์ อย่าอวดพูดโกหก อย่าอวดกับทัฬหี อย่าอวดขโมยทรัพย์สินคนอื่น อย่าได้นินทาพระภิกษุสงฆ์ อย่าวิ่งเล่นภายในวัดวาอาราม อย่าได้พูดคำพูดเดิมๆ อย่าได้อวดตัวต่อหน้าตาบ อย่าได้เป็นคนที่ไม่การพิจารณา อย่าได้ตำราบิดาคนที่มีคุณ

คนที่มีร่างกายครบ บริบูรณ์ แต่ไม่สนใจบุญกุศลนี้เรียกว่า เกิดมาเฉยๆ เมื่อได้ยินพระธรรมเทศนาไม่ยกมือไหว้ แต่กลับไปจับเครื่องมือศตราวุธทำร้ายคนอื่น ขโมยทรัพย์สินสมบัติคนอื่นนี้เรียกว่า แขนเกิดขึ้นมาเฉยๆ เวลาที่บุคคลทั้งหลายทำบุญ ทำนุจะไม่ได้เดินเข้าไปยังสถานที่

เขาทำบุญ แต่จะเดินไปที่อื่นนี่จึงเรียกว่า ทำเกิดขึ้นมาเฉยๆ จิตใจไม่ใส่ใจการทำบุญบริจาคทาน กลับขึ้นชอบภรรยาชายอื่น และคิดถึงเรื่องอื่นนี่เรียกว่า จิตเกิดขึ้นมาเฉยๆ ปากไม่พูดถึงการทำบุญ แต่กลับพูดเรื่องอื่น จึงเรียกว่า มีปากเกิดขึ้นมาเฉยๆ เมื่อบุคคลอื่นทำบุญให้ทานฟังพระธรรม เทศนา หูไม่สนใจฟังพระธรรมเทศนา แต่กลับไปฟังเสียงอย่างอื่นนี่ จึงเรียกว่า หูเกิดขึ้นมาเฉยๆ เวลาที่เห็นคนอื่นเขาทำบุญให้ทานก็ดี พระภิกษุสงฆ์เดินบิณฑบาตก็ดี คนยากคนจนขอทานก็ดี ดวงตานั้นทำเป็นมองไม่เห็นแก่งมองไปยังที่อื่นนี่เรียกว่า ดวงตาที่เกิดขึ้นมาเฉยๆ บุคคลทั้งหลาย ที่บังเกิดมาแล้วมีอายุยืนยาวแต่ไม่ได้ทำบุญให้ทานรักษาศีล เจริญเมตตาภาวนาอันเป็นประโยชน์ ไม่ปรารถนาสมบัติสวรรค์ สมบัตินิพพาน กลับไปทำบาปกรรมตั้งแต่เด็กจนกระทั่งแก่ นี่เรียกว่า เกิดมามีอายุยืนนานเฉยๆ บุคคลเหล่านี้ เมื่อสิ้นอายุจากมนุษยโลกนี้แล้วก็จะไปเสวยทุกข์เวทนา ในนรกทั้ง 4 ชุม และจะไม่ได้พบพระศรีอารยเมตไตรยโพธิสัตว์ซึ่งพระองค์จะได้ตรัสรู้พระ สัพพัญญุตญาณในอนาคตกาล

บุคคลเมื่อได้ยินพระธรรมเทศนา ตั้งอกตั้งใจฟังแต่พระธรรมเทศนานั้นด้วยดีจะได้ไม่ ลืมเลือนนี้เรียกว่า ผู้มีหูจงดงาม ถ้าหากเห็นเขาทำบุญให้ทานก็มองแต่การทำบุญนั้นเองไม่มองไป ที่อื่นเลยนี้เรียกว่า ผู้มีดวงตาจงดงาม เมื่อนักปราชญ์ราชบัณฑิตกล่าวถึงเรื่องบุญกุศลก็ชื่นชมยินดี พูดถึงการทำบุญนั้นไม่เคยขาด พูดคำที่ไพเราะเสนาะโสตรื่นรมย์น่าพอใจนี้เรียกว่า ผู้มีปากจงดงาม ประเสริฐ เมื่อได้ยินพระธรรมเทศนา ก็ระลึกรู้ถึงพระธรรม ชักชวนกันเข้าไปฟังพระธรรมเทศนา ยกมือถวายบังคมประณมมือฟังพระธรรมเทศนา ไม่คิดถึงเรื่องอื่นเลย นี่เรียกว่า ผู้มีมือและเท้า จงดงามจัดแจงบุญกุศล

บุคคลที่ไม่เคยสดับรับฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธองค์จะไปบังเกิดเป็นเปรตเป็น สัตว์เดรัจฉานในนรกอันชั่วช้าเสวยทุกข์เวทนาได้รับความลำบากอย่างยิ่ง

บุคคลได้ฟังแล้วและใส่ใจประพฤติปฏิบัติตามก็จะได้บรรลुโสดาปัตติผล สกทาคามี อนุคามิและพระอรหันต์ เปรียบเหมือนบุคคลที่ได้เรือสำเภาใหญ่ลวดลายยาว แล่นไปโดยไม่เกรง กลัวจะถูกกระลอกคลื่นมหาสมุทรพัดให้จมจะนั่น ผู้นั้นเองจะได้ข้ามไปยังฝั่งแห่งพระนิพพานอย่าง แน่นนอน ถ้ากลับมาบังเกิดในวัฏสงสารนี้อีกก็จะบังเกิดในตระกูลที่ร่ำรวยมียศศักดิ์

ประวัติผู้จาร

ข้อความในหน้าสุดท้ายของคัมภีร์ไบเบิลได้บอกวันเวลาที่จารและชื่อผู้จาร ดังนี้

คัมภีร์ไบเบิลเรื่องคำโบราณตอนเขียนจารจบในเวลาบ่าย เดือนพฤศจิกายน วันแรม 1 ค่ำ วันพฤหัสบดี ปีมะแม พ.ศ. 2522 นี้เป็นลายมือของสามเณร สุพนธ์ ทองเสาร์ ฟานักอยู่ บ้านเจ้าป้อ อาจารย์สวินให้ไบเบิลจาร ผมหาให้ได้มรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 ขอให้ได้ตั้งใจปรารถนา

หลักคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องคำโบราณตอนเขียน

หลักคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องคำโบราณตอนเขียน สามารถจัดแบ่งออกเป็น 3 ประเภทตามลักษณะของเนื้อหา ดังนี้ 1. คำสอนที่มีนิทานประกอบ 2. คำสอนที่มีการเปรียบเทียบ 3. คำสอนล้วน

1. คำสอนที่มีนิทานประกอบ

คำสอนที่มีนิทานประกอบ หมายถึง คำสอนที่นำเอานิทานมาเป็นตัวอย่งเพื่อแสดงให้เห็นโทษหรือผลเสียของการไม่ทำตามคำสอนและคุณหรือผลดีของการปฏิบัติตามคำสอน ซึ่งทำให้ผู้อ่านผู้ฟังเข้าใจความหมายคำสอนได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น

1. คำสอนเรื่องการพิจารณาใคร่ครวญก่อนทำ แบ่งออกเป็น 3 อย่าง คือ

1.1 ในการทำงาน ใช้นิทานเรื่องกระต่ายตื่นตูมประกอบ...ดูก่อนท่านทั้งหลาย ไม่ว่าจะทำงานทุกๆ อย่าง อันใดก็ดีจะต้องพิจารณาให้ชัดเจนเสียก่อน ถ้าหากไม่พิจารณาให้ชัดเจนเสียแล้ว มันจะผิดพลาดเหมือนกับกระต่ายตกใจกลัวลูกระต้อนนั้นแล

1.2 เวลาที่มีความโกรธ

1.2.1 ใช้นิทานเรื่องพญาราชสีห์กับสุนัขจิ้งจอกประกอบ...นี้แลเรียกว่า โกรธจนไม่ได้พิจารณา ดูก่อนท่านทั้งหลาย ถ้าเกิดความโกรธให้พิจารณา ถ้าไม่พิจารณาแล้วไซ้ มันจะมีความผิดพลาดเช่นกับพญาราชสีห์นั่นเองแล

1.2.2 ใช้นิทานเรื่องสามภรรยาเลี้ยงพังพอนประกอบ...นี้เรียกว่า แรงโกรธไม่มีการพิจารณา มันก็ผิดพลาดเหมือนกับนางนั้นนั่นเอง ดูก่อนท่านทั้งหลาย ถ้าโกรธแล้วให้ห้ามใจไว้ แล้วก็ให้พิจารณาในจิตใจ ให้ใคร่ครวญให้รอบคอบ จึ่งจะดี ถ้าไม่พิจารณาแล้วไซ้มันก็ผิดพลาด

1.3 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า

1.3.1 ใช้นิทานเรื่องแมลงกับพญาช้างสารประกอบ ... ดูก่อนท่านทั้งหลาย จงพิจารณาให้เข้าอกเข้าใจให้ชัดแจ้ง ถ้าหากไม่ชัดแจ้งแล้ว จะผิดพลาดเหมือนกับพญาช้างตกใจกลัวแมลงนั่นเองแล

1.3.2 ใช้นิทานเรื่องพญาสุกษิตรีประกอบ ... ในกาลนั้น มีนิทานเรื่องหนึ่ง คล้ายกับเรื่องพญาสุกษิตรีที่ให้คุณผลฆ่าลูกเหตุเพราะไม่ได้พิจารณา

1.3.3 ใช้นิทานเรื่องบุรุษผู้ประเสริฐประกอบ ... ดูก่อนสัตบุรุษทั้งหลาย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ให้พิจารณา ถ้าไม่พิจารณาเลยไซ้ร้มนจะเกิดความผิดพลาดแล

2. คำสอนเรื่องความไม่ประมาทในหนทาง ใช้นิทานเรื่องนางวิสาขาประกอบ มีการเดินทางก็ดี แม้จะต้องนอนตามถนน ในป่า หรือจะนั่งพักก็ดี เมื่อจะออกไปจากที่นอนหรือจากที่นั่ง พักนั้นให้หันกลับมามองดูสถานที่นั้น 3 ครั้ง ก่อนที่จะเดินออกไป ถ้าหากไม่หันกลับมามองเช่นนั้น แล้ว เปรียบเหมือนนางวิสาขาล้มผ้าถุงมีราคา 100,000 ตำลึง พระอานนท์เก็บเอาไว้ให้จึงได้คืน

3. คำสอนเรื่องมีความเคารพต่อผู้ใหญ่ ใช้นิทานเรื่องพระเทวทัตประกอบ ถึงแม้มีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางไปยังที่ใดๆ ก็ดี ให้คิดในใจให้รอบคอบว่า ควรไปหรือไม่ควรไปในเวลานั้น เปรียบเหมือนพระเทวทัตออกจากพระพุทธเจ้าแล้วก็ได้ทุลลพระพุทธองค์ เมื่อไปถึงกลางทางจึงคิดว่า ตัวเราที่มาเช่นนี้ยังไม่ได้ทุลลพครุ เมื่อเป็นเช่นนี้มันผิดพลาดแล อันว่าพระเทวทัตคิดดังนั้นแล้วก็กลับมาพอลถึงกลางทางพระธรรณิแยกออกเป็น 2 ส่วน พระเทวทัตถูกพระธรรณิสูบในเวลานั้นนั่นเอง

4. คำสอนเรื่องความเป็นผู้ฉลาดในหนทาง ใช้นิทานเรื่องชาวเมืองโกสัมพีประกอบ เมื่อจะมีการเดินทางไปยังสถานที่แห่งใดก็ดี ต้องสอบถามให้ชัดเจน ถ้าไม่รู้และไม่ชัดเจนแล้วไซ้ร้มนจะผิดพลาดแล เปรียบเหมือนคนที่อาศัยอยู่ในเมืองโกสัมพี ไปตักน้ำในเมืองแล้วก็ผิดใจกันจนเกิดทะเลาะวิวาทกัน พระพุทธองค์เสด็จมาห้ามจึงได้เข้าใจดีต่อกันแล

5. คำสอนเรื่องกรรม ใช้นิทานเรื่องพญาเสนประกอบ...พญาเสนบังคับให้พี่ฆ่าสัตว์ เสนา อำมาตย์ ต่อมาภายหลัง พี่นั้นกลับไปฆ่าพญาเสนจนตายแล นี้เรียกว่า ทำชั่วต่อบุคคลอื่น แล้วผลชั่วตกมายังตนเอง ถ้าทำดีต่อบุคคลอื่นผลดีก็ตกมายังตนเองแล

6. คำสอนเรื่องความโลภ ใช้นิทานเรื่องสุนัขจิ้งจอกกับชิ้นเนื้อประกอบ...เท้านำไม่เหมือนเท้าหลัง เปรียบเหมือนสุนัขจิ้งจอกเห็นก้อนเนื้ออยากกินเนื้อ เห็นปลา [อยากกินเนื้อปลา] ถ้าคิดแบบนี้แล้วมันจะไม่ได้ทั้งหมดแล ดูก่อนท่านทั้งหลาย อย่าได้คิดแบบนั้นเลย ถ้าคิดแบบนั้นแล้วมันผิดพลาดแล

7. คำสอนเรื่องสัจจะ ใช้นิทานเรื่องเศรษฐีขอลูกสะใภ้ประกอบ ถ้าคิดเกี่ยวกับการงานใดๆ ก็ดี อย่าได้คิดแค่ครั้งเดียวหรือ 2 ครั้ง มันผิดพลาดแล เปรียบเหมือนเศรษฐีที่อยู่ภายในกำแพงเมืองออกไปสู่ขอลูกเศรษฐีภายนอกกำแพงนั้นก็ไม่ยอมยกให้แล้วก็ยกให้ชายหนุ่มอีกคน

หนึ่งนั้นแล เรียกว่า พุดไม่มีสัจจะ อันว่า มนุษย์ทั้งหลายถ้าพุดแบบนี้แล้วเรียกว่า สูญเสียทรัพย์ ก้าวเท้าพลาดตกจากต้นไม้

8. คำสอนเรื่องความเมตตาปรานีใช้นิทานเรื่องพระโอรสของพระเจ้าพรหมทัตประกอบ ... เหตุฉะนั้น จึงได้กล่าวว่า มีคุณต่อกันและกัน อย่าได้ทำร้ายพวกเขาเลยเพราะพวกเขาเป็น ราษฎร

9. คำสอนเรื่องการพุดจาสุภาพอ่อนหวาน ใช้นิทานเรื่องโคอุสภราชประกอบ ... ดูก่อน ท่านทั้งหลาย เหตุแห่งเรื่องราวดังกล่าวเช่นนี้จึงได้กล่าวว่า จงอย่าพุดเล่นเลยมันจะผิดพลาดแล ถ้าพุดเป็นการเป็นงาน ให้พิจารณา ถ้าไม่พิจารณาแล้วไซ้มันจะผิดพลาดเหมือนพระโฬิสต์ว์พุด กับโคอุสภราชนั้นแล

10. คำสอนเรื่องการงดเว้นจากอบายมุข ใช้นิทานเรื่องบุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก ประกอบ ผู้ใดก็ตามที่มีจิตใจชื่นชอบการเล่นกลั้วแต่ไม่เป็นสิ่งที่ติดต่อกันเลย เปรียบเหมือนเศรษฐี สามีภรรยาคู่หนึ่ง มีสมบัติ 18 โกฏิ ส่วนจิตเจ้านั้นอยากเล่นให้สุขกายสบายใจ แล้วเขาก็ใช้สอย สมบัติทั้ง 18 โกฏิ จนหมด

2. คำสอนที่มีการเปรียบเทียบ

คำสอนที่มีการเปรียบเทียบ หมายถึง หลักคำสอนที่มีการอธิบายความหมายหรือนำเอาพฤติกรรมของมนุษย์หรือสัตว์มาเปรียบเทียบ

1. อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนชนทั้งหลายเมื่ออยู่บ้านมีมารดาต่างกันเดินทางไปในป่า มีมารดาคนเดียวกัน เมื่อได้อาหารกินแล้วก็ให้แบ่งกันกินตามมีตามได้ เหมือนพี่น้องท้องแม่เดียวกัน เวลาใดมีความลำบากอยากแค้นก็ต้องช่วยเหลือกัน จึงได้กล่าวว่า อยู่ในบ้านมีมารดา ต่างกันเข้าไปในป่ามีมารดาคนเดียวกันแล

2. อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนเสือโคร่งได้อาหาร กินแล้วก็เก็บเอาไว้กินในวันหลัง

3. อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนกระต่ายน้อยตัวหนึ่ง ว่ายน้ำข้ามแม่น้ำคงคาก็พยายาม จนกระทั่งถึงฝั่งแล

4. อีกอย่างหนึ่ง ถ้าจะพยายามหาทรัพย์สมบัติที่ดี จงพยายามเหมือนกับมอดปลวกซึ่ง มันพากันขุดดินก่อขึ้นเป็นจอมปลวกที่สูงแล ดูก่อนท่านทั้งหลาย บุคคลจะปรารถนาทรัพย์สมบัติ ก็ดี สวรรค์สมบัติก็ดี สมบัตินิพพานก็ดี ให้พยายามเหมือนกับกระต่ายน้อยที่อุตสาหะพยายามว่ายน้ำข้ามแม่น้ำคงคา

5. อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนมอดปลวกที่ช่วยกันก่อดินเป็นจอมปลวกสูงแล ดูก่อนท่านทั้งหลาย ผู้ใดก็ตามปรารถนาหนทางแห่งมรรคและผลไสร้ ให้อุตส่าห์พยายามเหมือนกับมอดปลวก ผู้มันนั้นเองก็จะประกอบด้วยสมบัติ 3 ประการ สมดังความปรารถนาอย่างแน่นอนแล

6. อีกอย่างหนึ่ง อย่าพูดคำพูดไม่ไพเราะเปรียบเหมือนเศรษฐีกับพระมหากษัตริย์ ผิดใจกัน

9. อีกอย่างหนึ่ง คำของท่านว่าอย่าได้พูดก้าวล่วงแบบแผนประเพณีนั้นหมายถึงว่าอย่าได้พูดถ้อยคำหยาบคายกับเจ้านายไม่ดี

10. อีกอย่างหนึ่ง ต้องรู้จักเวลาให้พิจารณาให้ชัดเจน เปรียบเหมือนสตรีนางหนึ่งนุ่งผ้าถุง อย่าได้นุ่งต่อหน้าคนเฒ่าคนแก่เพราะมันไม่ดี

11. ปริศนาธรรมว่าด้วยบุคคลผู้เกิดมาแล้วเฉยๆ (คนพาล)

12. ปริศนาธรรมว่าด้วยบุคคลผู้เกิดมาแล้วดงามประเสริฐ(บัณฑิต)

3. คำสอนล้วน

คำสอนล้วน หมายถึง คำสอนที่มีความหมายชัดเจนตรงตามตัวอักษร มีเนื้อหาไม่ซับซ้อน เป็นการบอกให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามและห้ามไม่ให้ทำชั่ว

1. อีกอย่างหนึ่ง กับพี่น้องมิตรสหายก็ดี ก็อย่าพูดคำพูดหยาบคายต่อกันเลย คำที่พูดต้อง คำนึงเจ็บปวดใจ

2. อีกอย่างหนึ่ง พี่นั้นให้เอาใจใส่น้อง น้องให้เอาใจใส่พี่ แม้มิตรสหายบ้านใกล้เรือนเคียงก็ดี ให้เอาใจใส่กันให้มากจึงจะอยู่ด้วยกันได้ดีทั้งหมดแล

3. อีกอย่างหนึ่ง ถ้าต่อสู้ศึกสงครามอย่ากลัวมากเกินไปอย่ากลัวมากเกินไป ให้มีความพร้อมเพรียงกันจึงจะดี ถ้าผิดพลาดแล้วจะเอาชีวิตรอดได้นั้นไม่มีเลย

4. ถ้าเป็นใหญ่ให้เอาใจใส่ประชาชน ถ้าได้อาหารกินแล้วให้แบ่งปันกันกินตามมีตามได้ แล จึงเป็นสิ่งที่ดีอีกอย่างหนึ่งแล

5. อีกอย่างหนึ่ง พ่อแม่มีคุณ 5 ประการ ข้อที่ 1 นั้น ให้แนะนำสั่งสอนด้วยคำพูดที่ดีและไพเราะ เมื่อลูกนั้นเติบโตขึ้นมาก็ให้จัดหาบ้านที่อยู่อาศัยนั้นให้แก่ลูก แล้วลูกนั้นก็รู้จักบุญคุณของพ่อแม่ให้ดูแลปรนนิบัติพ่อแม่เอาใจใส่ท่านทั้งสองให้ดี อย่าให้ใครๆ ดูหมิ่นดูแคลนท่านทั้งสองเพราะท่านมีคุณมากมายยิ่งนักแล

6. อีกอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นครูกับลูกศิษย์ก็มีคุณต่อกันและกัน ให้ปรนนิบัติครูอาจารย์ด้วยน้ำร้อนน้ำเย็น บัดกวาดพื้นที่บริเวณ ถ้าเห็นทรัพย์สินของครูอาจารย์ตกอยู่ก็ให้เก็บแล้วนำไปจัดวางไว้ให้เรียบร้อยแล เหตุนี้แล จึงได้กล่าวว่า ให้มีคุณต่อครูอาจารย์

7. ฝ่ายของคฤหัสถ์ผู้เป็นสามีภรรยาให้แนะนำกัน ให้ลุกขึ้นแต่เช้ามืด ให้ใช้ระหัดกรอ ล่าลิฝ่าย หุงข้าวปลาอาหารสิ่งของบริโภคทั้งหลาย ถ้ามีการเดินทางไปที่ไหนๆ ก็ดี ให้หุงข้าวและ กับข้าวให้สุกเรียบร้อยให้ทันเวลา

8. อีกอย่างหนึ่ง คอยแนะนำตักเตือนรับใช้สามี จัดวางรองเท้า ตักน้ำสำหรับอาบ ประราณาสมบัตินิพพานต่อไปในภายหน้านั้นนั่นแล

9. อีกอย่างหนึ่ง สามีจะต้องเดินทางไปยังที่ใดๆ ก็ดี จะต้องเตรียมอาหารบริโภคให้แล้ว เดินไปส่งสามี เมื่อเวลาสามีกลับมาก็ให้ไปรับหาบสิ่งของจากสามีที่กลางทาง

10. อีกอย่างหนึ่ง เป็นตาต้องรักษหลาน เป็นหัวหน้าต้องรักษทวยราษฎร์ เป็นเจ้านายให้ รักประชาชน นั้นเองเรียกประเสริฐนักแล

11. อยากจะเดินเล่นบ้านคนอื่น คิดอยากจะอยู่คนเดียว อยากจะหัวเราะเล่นให้สบาย ขึ้นขอบอยากดื่มเหล้า ขอบหัวเราะเสียงดัง ขอบนั่งหน้าบันได ขอบนุ่งผ้าถุงมีลวดลาย ขอบอยาก ทำลูกคนอื่นท้อง ขอบช้อคนอื่น ขอบยกมือยกเท้า เมื่อสามีเดินทางไปยังที่อื่น ถ้าเห็นชายคน อื่นมาที่บ้านแล้วก็ลืมการงาน ขอบนอนกลางวัน เกียจคร้านหุงข้าว ดีแต่ค่าคนบ้านใกล้เคียง อีกอย่างหนึ่ง ขอบเล่นให้สบายใจ อีกอย่างหนึ่ง ขอบตื่นสายเกียจคร้านหุงข้าวและทำกับข้าว สำหรับบริโภค อีกอย่างหนึ่ง ขอบนอน อีกอย่างหนึ่ง ขอบด่าสามี อีกอย่างหนึ่ง บ้าผู้ชาย ถ้าเห็น ชายหนุ่มเดินมาก็ปล่อยชายผ้าให้เขาเห็นหน้าอก อีกอย่างหนึ่ง ขอบนุ่งผ้าถุงตัวเดียวเดินไปทั่ว บ้านคนอื่น เขาไม่พูดด้วยก็ชอบชวนเขาพูด อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนเอาขี้เถ้ากลบไฟ ทั้งหมด นี้ไม่ดีเลย เรียกว่า กิริยาที่ไม่ดีแล

12. ส่วนความชั่วนั้นมี 2 ประการ (1) ถ้าเขาไม่ถามอย่าได้ตอบเขา (2) เขาไม่ขอร้อง อย่าได้ช่วยเขา

13. อีกอย่างหนึ่ง ถ้าปากพูดเล่นจนเกินดีแล้วไร้ก็มักผิดพลาดแน่แท้

14. ดูก่อนท่านทั้งหลาย ตรงที่ไม่สมควรพูดก็อย่าพูดคำพูดที่ไม่สมควร ถามก็อย่าถาม คำพูดที่ไม่สมควร ให้ก็อย่าให้ของที่ไม่สมควร นอนก็อย่าให้นอน คนที่ไม่ควรนับถือก็อย่านับถือ ชื่อของที่ไม่สมควรก็อย่าชื่อ หนทางที่ไม่สมควรเดินก็อย่าเดิน ไม่สมควรตีกก็อย่าตี ธนูไม่สมควรยิงก็ อย่ายิง ด่าก็ไม่ควรด่า คำที่ไม่ควรพูดก็อย่าได้พูด ม้าที่ไม่ควรขี่ก็อย่าได้ขี่

15. อีกอย่างหนึ่ง ห้าม อย่าได้ตัดต้นศรีมหาโพธิ์ ห้าม อย่าได้ไปบุปผาภิพระภิษุสงฆ์ อย่าอวดพูดโกหก อย่าอวดกับทัฬหี อย่าอวดขโมยทรัพย์คนอื่น อย่าได้ินทาพระภิษุสงฆ์ อย่าวิ่ง เล่นภายในวัดวาอาราม อย่าดูถูกคนที่มิบุญคุณ อย่าได้พูดคำพูดเดิมๆ อย่าได้อวดตัวต่อหน้าตาบ อย่าได้เป็นคนที่ไม่การพิจารณา อย่าได้ด่ามารดาบิดาคนที่มิคุณ

บทที่ 3

วิเคราะห์คำสอน คติความเชื่อและค่านิยมในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดำโบนตูนเมียน

คัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดำโบนตูนเมียน มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับหลักคำสอน ข้อยึดถือปฏิบัติ คติเตือนใจในการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น บุคคล สถานที่ เป็นต้น หลักคำสอนเหล่านี้มีแนวคิดมาจากหลักธรรมในพุทธศาสนาบ้าง คติความเชื่อพื้นบ้าน และประสบการณ์ที่ผ่านการไตร่ตรองของผู้รู้บ้าง เมื่อบุคคลใช้สติปัญญาพิจารณาแล้วเลือกนำเอาไปประพฤติปฏิบัติย่อมให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตของตน อันจะก่อให้เกิดความสามัคคีและความสงบสุขในสังคมส่วนรวมต่อไป

ผู้วิจัยแยกวิเคราะห์คำสอนในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดำโบนตูนเมียน ออกเป็น 2 ประเภท คือ คำสอนที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาและคำสอนหรือความเชื่อในท้องถิ่น

1. คำสอนที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

คัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดำโบนตูนเมียน เป็นคัมภีร์ที่พระสงฆ์ใช้เทศนาสั่งสอนพุทธบริษัท ดังนั้น หลักคำสอนที่ปรากฏเด่นชัดคือหลักธรรมในทางพุทธศาสนา ในการเรียงลำดับหัวข้อหลักธรรมนี้ผู้วิจัยจะเรียงตามหัวข้อธรรมในหนังสือพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมของพระธรรมปิฎก จากการศึกษาข้อมูลในคัมภีร์ไบเบิลงานพบหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาดังนี้

1. การใคร่ครวญพิจารณาก่อนทำ
2. ความเป็นผู้ฉลาดในหนทาง
3. ความไม่ประมาท
4. มีความเคารพต่อผู้ใหญ่
5. กรรม
6. การเลี้ยงดูบุตรธิดา
7. ความกตัญญู
8. ความโลภ
9. สัจจะ
10. การเสียสละแบ่งปัน

11. พรหมวิหาร 4
12. ปิยวาจา
13. อิทธิบาท 4
14. สอนให้งดเว้นจากอบายมุข
15. คำสอนที่เป็นปริศนาธรรม
16. ความเชื่อ
 - เรื่องสังสารวัฏ ชาติภพ
 - เรื่องนรก สวรรค์
 - เรื่องมรรค ผล นิพพาน
 - เรื่องพระศรีอารยเมตไตรย

2. คำสอนหรือความเชื่อในท้องถิ่น

คำสอนหรือค่านิยมที่ผู้วิจัยจะเสนอต่อไปนี้ เป็นข้อยึดถือปฏิบัติที่ไม่ปรากฏในคัมภีร์ทางพุทธศาสนา ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นคำสอนหรือค่านิยมในท้องถิ่น ผู้วิจัยได้จัดเรียงหลักคำสอนเป็นกลุ่ม คือ เริ่มด้วยหลักคำสอนที่มีจำนวนน้อยที่สุดไปหาจำนวนมาก และค่านิยมเป็นลำดับไป คำสอนหรือค่านิยมท้องถิ่นมีดังนี้

1. สอนไม่ให้ประมาทยามลงสู่สงคราม
2. สอนให้รู้จักกาลเทศะ
3. หลักปฏิบัติสำหรับการครองเรือน
 1. กิริยาของเมียดี
 2. กิริยาของเมียไม่ดี
 3. การสะสมทรัพย์
4. คำสอนที่เป็นข้อควรละเว้น
 1. อย่าพูดคำพูดที่ไม่สมควร
 2. อย่าถามคำพูดที่ไม่สมควร
 3. อย่าพูดคำที่ไม่ควร
 4. ไม่ควรด่า
 5. อย่าตีผู้ที่ไม่สมควรตี
 6. อย่าให้หนัก
 7. อย่าเดินทางที่ไม่สมควรเดิน

8. อย่านับถือคนที่ไม่ควรนับถือ
9. อย่าให้ของที่ไม่สมควร
10. อย่าซื้อของที่ไม่สมควรซื้อ
11. อย่ายิงธนูที่ไม่สมควรยิง
12. อย่าขี่ม้าที่ไม่ควรขี่
13. อย่าได้ตัดต้นศรียาโพธิ์
14. อย่าได้ไปทูปตีพระภิกษุสงฆ์
15. อย่าได้นินทาพระภิกษุสงฆ์
16. อย่าวิ่งเล่นภายในวัดวาอาราม
17. อย่าได้ตำราดาบิดาคนที่มีความ
18. อย่าดูถูกคนที่มียศคุณ
19. อย่าได้ทอดตัวต่อหน้าดาบ
20. อย่าอวดกับทัพพี
21. อย่าอวดขโมยทรัพย์คนอื่น
22. อย่าอวดพูดโกหก
23. อย่าได้พูดคำพูดเดิมๆ
24. อย่าได้เป็นคนที่ไม่ควรพิจารณา

4. คำนิยม

ยกย่องคนประพฤติดีมีศีลธรรม

ผู้วิจัยจะยกคำสอนแต่ละอย่างมาอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างข้อความที่แสดงคำสอนนั้นๆ ในคัมภีร์ไบเบิลมาประกอบการอธิบายด้วย

คำสอนที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

1. การใคร่ครวญพิจารณาก่อนทำ

คำว่า “การใคร่ครวญพิจารณาก่อนทำ” นี้ ภาษาบาลีใช้ว่า นิสมม กรณฺเญ โสโย¹⁴ การใช้สติปัญญาไตร่ตรองพิจารณาการกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า ด้วยความรอบคอบระมัดระวัง จะได้ไม่เป็นการทำร้ายเบียดเบียนคนอื่น เพราะเมื่อตัดสินใจหรือทำด้วยความหุนหันรีบร้อนหรือความสะเพร้ามก็ง่ายมักจะผิดพลาด และทำให้ตนเองได้รับความเดือดร้อนเสียใจ ความผิดพลาดบางอย่างเล็กน้อยหรือเป็นเรื่องเฉพาะตนก็พอแก้ไขได้ แต่ถ้าเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญมีผลเกี่ยวข้องกับหมู่คณะเป็นสิ่งแก้ไขได้ยากหรือไม่อาจแก้ไขได้เลย ย่อมจะทำให้เกิดความเสียหายแก่หมู่คณะเดือนร้อนกันไปทั่ว

ในคัมภีร์ไบเบิลเล่าเรื่องดาโบนตุนเมียน ปรากฏเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการพิจารณาใคร่ครวญให้รอบคอบก่อนตัดสินใจเมื่อเกิดเรื่องขึ้น ผู้ประพันธ์ได้หยิบยกนิทานเรื่องกระต่ายตื่นตูม กระต่ายตัวหนึ่งนอนหลับอยู่ใต้ต้นมะเดื่อ สะดุ้งตื่นเพราะเสียงลูกมะเดื่อสุกหล่นกระทบพื้นดิน คิดว่า เป็นแผ่นดินถล่ม จึงกระโดดวิ่งหนีไปบอกสัตว์อื่นๆ บริเวณนั้น สัตว์เหล่านั้นก็พากันวิ่งหนีไปพร้อมกับกระต่ายด้วยความตกใจกลัว ในที่สุดวิ่งไปพบกับพญาราชสีห์เมื่อถูกพญาราชสีห์ถามและพาไปตรวจดูสถานที่เกิดเหตุก็พบเพียงลูกมะเดื่อสุกเท่านั้น เรื่องราวความโกลาหลที่เกิดขึ้นเป็นเพราะกระต่ายไม่ได้พิจารณาในสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบนั่นเอง เวลาเมื่อเรื่องราวเกิดขึ้น ต้องใช้สติพิจารณาไตร่ตรองให้รอบคอบ อย่ารีบเร่งตัดสินใจ ควรตรวจดูให้ชัดเจนว่า เรื่องราวต่างๆ มีความเป็นมาอย่างไร เมื่อตรวจสอบดูแล้วและเห็นต้นเหตุของเรื่องราวก็จะสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ ดังข้อความนี้

ดูก่อนท่านทั้งหลาย ไม่ว่าจะทำการงานใดๆ อย่าง อันใดก็ดี จะต้องพิจารณาให้ชัดเจนเสียก่อน ถ้าหากไม่พิจารณาให้ชัดเจนเสียแล้ว มันจะผิดพลาดเหมือนกับกระต่ายตกใจกลัวลูกมะเดื่อนั่นแล (2/1 บ.4 - 2/1 บ.5)

อีกอย่างหนึ่ง ถ้าถูกความโกรธครอบงำจะกลายเป็นคนโง่เขลา ขาดสติปัญญาตรวจสอบเรื่องราวที่เกิดขึ้น เมื่อทำอะไรจะก่อให้เกิดความผิดพลาดเสียหาย เหมือนตัวอย่างใน

¹⁴ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 32 (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538), 9.

นิทานเรื่อง “พญาราชสีห์กับสุนัขจิ้งจอก” พญาราชสีห์ทั้ง 4 ตัว ถูกสุนัขจิ้งจอกพดุงเหยี่ยวจนถูกความโกรธครอบงำ ไม่ได้พิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความละเอียดรอบคอบ สุดท้ายก็เสียชีวิต และนิทานเรื่อง “สามภรรยาเลี้ยงพังพอน” หญิงแม่บ้านเห็นหน้าของพังพอนเป็นอันด้วยเลือด พอมองดูลูกน้อยในเปลก็เห็นว่าตายแล้ว จึงสำคัญผิดว่าพังพอนกัดลูกน้อย แล้วใช้ท่อนไม้ตีพังพอนที่ตนเองเลี้ยงไว้จนตายเพราะถูกความโกรธครอบงำ และไม่ได้พิจารณาสิ่งที่เห็นให้ชัดเจน ฉะนั้น เมื่อมีความโกรธเกิดขึ้นจงพยายามข่มใจและตั้งสติพยายามพิจารณาเรื่องราวด้วยเหตุผลและความใจเย็น จึงจะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังข้อความเหล่านี้

นี่แลเรียกว่า โกรธจนไม่ได้พิจารณา ดูก่อนท่านทั้งหลาย ถ้าเกิดความโกรธให้พิจารณา ถ้าไม่พิจารณาแล้วไซ้ มันจะมีความผิดพลาดเช่นกับพญาราชสีห์นั่นเองแล (3/1บ.3 - 3/1บ.4)

นี่เรียกว่า แรงโกรธไม่มีการพิจารณา มันก็ผิดพลาดเหมือนกับนางนั้นนั่นเอง ดูก่อนท่านทั้งหลาย ถ้าโกรธแล้วให้ห้ามใจไว้ แล้วก็ให้พิจารณาในจิตใจ ให้ใคร่ครวญให้รอบคอบ จิงจะดี ถ้าไม่พิจารณาแล้วไซ้มันก็ผิดพลาดแล (12/2 บ.3 – 12/2 บ.4)

ส่วนนิทานเรื่อง “แมลงกับพญาช้างสาร” แมลงตัวเล็กมีเขาแหลมได้ไต่รอดต่อสู่กับพญาช้างและได้แสดงพละกำลังโดยการใช้เขาชนดินมากลบตัวมันเอง พญาช้างสารเมื่อเห็นแมลงตัวเล็กแสดงเช่นนั้นก็ตกใจกลัวคิดว่า มันจะวิ่งไล่ทำร้าย จึงได้วิ่งหนีพร้อมกับหันหน้ากลับมาดูช้างหลัง จึงพลาดท่าพลัดตกเหวตาย เพราะไม่ได้นึกไตร่ตรองเหตุการณ์เฉพาะหน้าให้ดีเสียก่อนนั่นเอง ส่วนนิทานเรื่อง “พญาสุภมิตร์” ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นโทษของการไม่พิจารณาเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้ดีเสียก่อน จึงได้ทำสิ่งไม่ดีคือสั่งฆ่าลูก ดังข้อความเหล่านี้

ดูก่อนท่านทั้งหลาย จงพิจารณาให้เข้าอกเข้าใจให้ชัดแจ้ง ถ้าหากไม่ชัดแจ้งแล้ว จะผิดพลาดเหมือนกับพญาช้างตกใจกลัวแมลงนั้นเองแล (3/2 บ.2 - 3/2 บ.3)

มีนิทานอีกเรื่องหนึ่ง ในกาลนั้น มีนิทานเรื่องหนึ่งคล้ายกับเรื่องพญาสุภมิตร์ที่ให้นุคคลฆ่าลูก เหตุเพราะไม่ได้พิจารณา (3/2 บ.3-บ.4)

ผู้ประพันธ์ได้หยิบยกนิทานเรื่อง “บุรุษผู้ประเสริฐ” เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่า การรู้จักใคร่ครวญคิดคำนึงถึงผลร้ายที่จะเกิดจากการกระทำของตน จะทำให้ไม่ต้องผิดใจ ไม่ก่อความ

ผิดพลาดเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น และสุดท้ายเพราะความเป็นผู้เฉลียวฉลาดรู้จักพิจารณาถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์ก่อนทำ จึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รับใช้ใกล้ชิดของพระมหากษัตริย์เหมือนบุรุษหนุ่มฉะนั้น ดังข้อความนี้

บุคคลคนหนึ่งสายตาคอยมองสอดส่องทุกๆ วัน ต่อมาวันหนึ่งนั้น [แม่คบขี้] ลูกชายก็รำพึงว่า ไ้ แม่คบขี้ ถ้าเราบอกพ่อก็เกรงว่าพ่อจะตีแม่ ถ้าจะบอกพ่อก็เกรงว่าขี้ของแม่จะฆ่าพ่อ ด้วยความที่ตนเองเป็นคนมีปัญญาก็พูดว่า ที่นี้ก็เหมือนที่โน้นๆ ...ฯลฯ... พระเจ้าอยู่หัวก็ตรัสว่า ไ้ บุรุษผู้นี้ประเสริฐยิ่งนัก แล้วพระองค์ก็ให้เขาอยู่กับพระองค์ ดูก่อนลัตบุรุษทั้งหลาย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ให้พิจารณา ถ้าไม่พิจารณาเลยไซ้มันจะเกิดความผิดพลาดแล (6/2 บ.1 - 8/2 บ.5)

จากข้อความดังกล่าวทำให้เห็นว่า ในการทำงานหรือเหตุการณ์เฉพาะหน้า บุคคลต้องใคร่ครวญให้รอบคอบ ไม่ควรรีบเร่งมากเกินไป เพราะความรีบเร่งจะทำให้กลายเป็นคนไม่รอบคอบ คือไม่ทันได้พิจารณาเรื่องราวให้ชัดเจนให้ดีเสียก่อน จึงทำให้ตัดสินใจผิดพลาดไป เมื่อบุคคลมีสติสัมปชัญญะสุขุมรอบคอบ ทำงานด้วยความตั้งใจ มีความระมัดระวังอยู่ตลอดเวลา งานก็สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น อีกประการหนึ่ง ถ้าบุคคลถูกความโกรธครอบงำแล้วจะทำให้กลายเป็นคนประมาทเหลวเรือ ไม่รู้จักคิดหน้าคิดหลังให้ดี ไม่ตรวจสอบเรื่องราวให้ดี ทำทุกอย่างด้วยอารมณ์โกรธ ก็จะทำให้ผู้นั้นต้องประสบความผิดพลาดสูญเสียทรัพย์สินสมบัติ หรือเป็นอันตรายถึงชีวิต

2. ความเป็นผู้ฉลาดในหนทาง

สอนให้มีความรอบคอบในการเดินทาง รู้จักตรวจสอบหาข้อมูลรายละเอียดเส้นทางหรือสถานที่ที่จะไปให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกปลอดภัยเวลาเดินทาง

ในคัมภีร์โบลานเรื่องดำโบตันเมียน ปรากฏคำสอนที่แนะนำให้ผู้อ่านผู้ฟังรู้จักตรวจสอบหาข้อมูลรายละเอียดหนทาง หรือสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางให้ชัดเจนเสียก่อน เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น โดยผู้ประพันธ์นำเอานิทานเรื่องชาวเมืองโกสัมพีไปตักน้ำในเมืองแล้วเกิดการทะเลาะวิวาทกัน เพราะไม่ได้ตรวจสอบหาข้อมูลสถานที่ที่จะไปให้ดีเสียก่อน เพื่อแสดงให้เห็นโทษของบุคคลที่ไม่ตรวจสอบหนทางหรือสถานที่จุดหมายปลายทาง ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง เมื่อจะมีการเดินทางไปยังสถานที่แห่งใดก็ดี ต้องสอบถามให้ชัดเจน ถ้าไม่รู้และไม่ชัดเจนแล้วไซ้ มันจะผิดพลาดแล เปรียบเหมือนคนที่อาศัยอยู่ในเมืองโกสัมพี ไปตักน้ำในเมืองแล้วก็ผิดใจกันจนเกิดทะเลาะวิวาทกัน พระพุทธองค์เสด็จมาห้ามจึงได้เข้าใจดีต่อกันแล (9/1 บ.5 - 9/2 บ.2)

3. ความไม่ประมาท

ความไม่ประมาท ได้แก่ ความมีสติ ไม่ลืมหืมตาหลับมาลุ่มหลง ดำเนินชีวิตด้วยความระมัดระวังรอบคอบ ใส่ใจและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ¹⁵ ตรงข้ามกับความประมาท คือ ความเผลอสติ ไม่พิจารณาให้รอบคอบ เป็นอาการของความชะล่าใจว่าจะไม่มีอะไรเกิดขึ้น พอมีเรื่องราวเกิดขึ้นก็แก้ไขไม่ทันเสียแล้ว

ในคัมภีร์โบลานเรื่องดำโบนตุนเมียน กล่าวเกี่ยวกับความไม่ประมาทไว้ 2 ประการ คือ

3.1 ไม่ประมาทในหนทาง บุคคลต้องมีความละเอียดรอบคอบ คอยระมัดระวัง ไม่ให้เกิดความผิดพลาดในเวลาเดินทาง คือ ต้องรู้จักสถานที่ ถนนหนทางที่จะไปให้ดี ถ้าต้องมีการนั่งพักหรือนอนค้างแรมในสถานที่ใดก็ดี เมื่อจะออกเดินทางให้หันกลับไปมองสถานที่นั้นก่อน 3 ครั้ง คือเป็นการป้องกันไม่ผู้้นลืมหืมตาของบางอย่างเอาไว้ จะได้ไม่ต้องสูญเสียทรัพย์สินอันเอง ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง มีการเดินทางก็ดี แม้จะต้องนอนตามถนน ในป่าหรือจะนั่งพักก็ดี เมื่อจะออกไปจากที่นอนหรือจากที่นั่งพักนั้น ให้หันกลับมามองดูสถานที่นั้น 3 ครั้ง ก่อนที่จะเดินออกไป ถ้าหากไม่หันกลับมามองเช่นนั้นแล้ว เปรียบเหมือนนางวิสาขาลืมผ้าถุงมีราคา 100,000 ตำลึง พระอนนท์เก็บเอาไว้ให้จึงได้คืน (9/2 บ.2 - 9/2 บ.4)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความไม่ประมาทในการเดินทางจะทำให้บุคคลเดินทางไปได้อย่างปลอดภัยและไม่ลืมทรัพย์สินสิ่งของบางอย่างทิ้งไว้ ในบริเวณที่นั่งพักหรือนอนค้างแรม เพราะถ้าต้องย้อนกลับมาที่เดิมเพื่อค้นหาสิ่งของ จะทำให้เสียทั้งเวลาและทรัพย์สินเงินทอง

¹⁵ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), 67.

3.2 ไม่ประมาทในการพูดจา ให้คิดไตร่ตรองก่อนพูด ระวังไม่ให้คำพูดไปกระทบทั้งผู้อื่น โดยเฉพาะกับคนที่เป็นเจ้านาย ถึงแม้เขาจะให้ความสนิทสนมคุ้นเคย เมตตารักใคร่เอ็นดูมากอย่างไรก็ตาม ก็ต้องคำนึงในใจอยู่เสมอว่า เขามีอำนาจให้โทษภัยกับผู้พูดด้วย เมื่อมีความผิดพลาดหรือไม่พอใจกัน ดังข้อความว่า

อีกอย่างหนึ่ง คำของท่านว่าอย่าได้พูดก้าวล่วงแบบแผนประเพณีนั้น
หมายถึงว่าอย่าได้พูดถ้อยคำหยาบคายกับเจ้านายไมตรี (9/1 บ.2)

ผู้ประพันธ์ได้กล่าวความไม่ประมาทไว้หลายลักษณะ ก็เพราะคำนึงถึงความแน่นอนของสิ่งทั้งปวง สิ่งที่ไม่คาดคิดอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การดำเนินชีวิตด้วยความระมัดระวังรอบคอบจะเป็นการป้องกันตัวเองจากอันตรายหรือความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น สามารถนำพาชีวิตไปสู่ความปลอดภัยและสงบสุข

4. มีความเคารพต่อผู้ใหญ่

สอนให้ผู้ผู้น้อยมีความเคารพ ความภักดี ไม่แสดงกิริยาแข็งกระด้างต่อผู้เป็นใหญ่ในครอบครัวในตระกูล ถ้ามีกิจธุระก่อนออกจากบ้านต้องบอกกล่าวให้พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่รับทราบ ท่านจะได้ไม่เป็นห่วง เมื่อเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทางหรือเมื่อจะเดินทางกลับต้องบอกกล่าวเจ้าของสถานที่ให้ท่านทราบ

ในคัมภีร์โอบาสานเรื่องดำโบนตุณเมียน ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับการไปลามาไหว้ผู้เป็นใหญ่ในตระกูล โดยกล่าวว่า ถ้ามีกิจธุระต้องเดินทางไปสถานที่ใด ต้องบอกกล่าวผู้ใหญ่ให้รับทราบก่อนออกไป เพื่อให้ท่านมีความสบายใจ รู้ว่า บุตรหลานหรือแขกยังอยู่หรือเดินทางกลับแล้วโดยความปลอดภัย ผู้ประพันธ์ได้นำเอานิทานเรื่องพระเทวทัตตอนที่เดินทางไปยังที่อื่นโดยไม่ได้ทูลลาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ภายหลังกลับคิดถึงได้ว่า เป็นความผิดพลาดที่ไม่ได้ทูลลาพระพุทธรองค์ เกิดความไม่สบายใจ จึงเดินทางกลับเพื่อขอมาต่อพระพุทธรองค์ แต่ถูกพระภริณีสูบเสียก่อน มาเป็นอุทธานรณแสดงให้เห็นโทษของการไม่บอกกล่าวผู้ใหญ่ คือได้รับความไม่สบายใจ รุสีกผิด หรือบางครั้ง อาจจะได้รับอันตรายถึงชีวิต ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง ถึงแม้มีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางไปยังที่ใดๆ ก็ดี ให้คิดในใจให้รอบคอบว่า ควรไปหรือไม่ควรไปในเวลานั้น เปรียบเหมือนพระเทวทัตออกจากพระพุทธรเจ้าแล้วก็ไม่ได้ทูลลาพระพุทธรองค์ เมื่อไปถึงกลางทางจึงคิด

ได้ว่า ตัวเราที่มาเช่นนี้ยังไม่ได้ทูลลาครู เมื่อเป็นเช่นนั้นมันผิดพลาดแล อันว่า
พระเทวทัตคิดดังนั้นแล้วก็กลับมา พอถึงกลางทาง พระธรรณิแยกออกเป็น 2
ส่วน พระเทวทัตถูกพระธรรณิสู้บในเวลานั้นนั่นเอง (9/1 บ.2 – 9/1 บ.5)

5. กรรม

กรรม แปลว่า การกระทำ หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา เป็นคำกลางๆ
ยังไม่เจาะจงว่า เป็นฝ่ายชั่วหรือฝ่ายดี ถ้าเป็นกรรมดี เรียกว่า กุศลกรรมบ้าง บุญบ้าง ถ้าเป็นการ
กระทำชั่ว เรียกว่า อกุศลกรรมบ้าง บาปบ้าง¹⁶ กรรมเป็นผู้จำแนกและทำให้สรรพสัตว์ประณีตหรือ
ทรามแตกต่างกัน บุคคลทำกรรมอย่างไรไ้จะเป็นกรรมดีหรือชั่วก็ตาม ย่อมได้ผลแห่งการกระทำ
เช่นนั้น ผลกรรมอาจจะตอบสนองในชาตินี้หรือชาติหน้าก็ได้ ดังพุทธศาสนสุภาษิตว่า

กल्याณการี กल्याณิ ปาปการี จ ปาปกั
ยาทิสั วปะเต พิชิ ตาทิสั ลปะเต ผลั
ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับ
ผลชั่ว บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น¹⁷

ในคัมภีร์โฆลานเรื่องดำโบสถ์บนเนินที่มุ่งสอนผู้อ่านผู้ฟังให้เชื่อถือและปฏิบัติตามนั้น
ได้ยกอุทาหรณ์สั้นๆ ประกอบคำสอน ในเรื่องการทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วให้เห็นในปัจจุบันชาติ โดย
กล่าวว่า พญาเสนลั่งบังคับให้พี่ชายฆ่าเหล่าเสนาอำมาตย์และสัตว์ ต่อมาในภายหลังพี่ชายก็ฆ่า
พญาเสนจนตาย ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนพญาเสนลั่งบังคับให้พี่ฆ่าสัตว์ เสนา อำมาตย์
ต่อมาภายหลัง พี่นั้นกลับไปฆ่าพญาเสนจนตายแล นี้เรียกว่า ทำชั่วต่อบุคคล
อื่นแล้วผลชั่วตกมายังตนเอง ถ้าทำดีต่อคนอื่นผลดีก็ตกมายังตนเอง แล (6/1บ.
4 - 6/2 บ.1)

ผลแห่งการทำดีและชั่วจะส่งผลต่อผู้นั้นทั้งในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ และจะติดตามไปถึง
ชาติหน้าด้วย ดังข้อความนี้

¹⁶ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ 9
(กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), 4.

¹⁷ กรมการศาสนา, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช 2530,
เล่มที่ 27 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2530), 106.

คู่ก่อนสัตบุรุษทั้งหลาย (บุคคล) ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ให้พากเพียรพยายามทำบุญให้ทานรักษาศีลและเจริญเมตตาภาวนาให้มากเข้าไว้ จึงจะได้นำตนเองนั้นไปเสวยราชสมบัติในสุคติโลกสวรรค์ ผู้นั้นนั่นเอง ได้ประกอบด้วยสัปปาติสัปปกานิคมดูใจปรารภนาแล (16/1บ.3 – 16/1 บ. 5)

เมื่อบุคคลทำบุญให้ทาน รักษาศีลและเจริญเมตตาภาวนา ด้วยผลแห่งกุศลกรรมนั้น เมื่อสิ้นชีวิตแล้วก็จะได้ไปบังเกิดในสวรรค์ ส่วนบุคคลที่ทำกรรมชั่ว เมื่อสิ้นชีวิตก็ต้องไปเสวยผลกรรมในนรก ดังข้อความนี้

มนุษย์สัตว์ทั้งหลายที่บังเกิดมาแล้วมีอายุยืนยาว แต่ไม่ได้ทำบุญให้ทานรักษาศีลพยายามเจริญเมตตาภาวนา อันเป็นประโยชน์...กลับไปทำบาปกรรมตั้งแต่เด็กจนกระทั่งแก่...เมื่อสิ้นอายุจากมนุษย์โลกนี้แล้ว ก็จะไปเสวยทุกข์เวทนาในนรกทั้ง 4 รุม (15/2 บ.2 – 15/2 บ.5)

ผู้ประพันธ์ได้เน้นถึงผลแห่งการกระทำที่จะได้รับภายหลังจากสิ้นชีวิตไปแล้วว่า บุคคลจะได้ไปเสวยสุขในสวรรค์ เพราะการให้ทานรักษาศีลและเจริญเมตตาภาวนา ส่วนผู้ทำบาปกรรมจะประสบความทุกข์ในนรก เมื่อมีความเข้าใจและรับรู้เรื่องกฎแห่งกรรมตรงกันอย่างนี้ บุคคลในสังคมก็พยายามหลีกเลี่ยงกรรมชั่วและเพียรพยายามทำกรรมดี ก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้น สังคมมีระเบียบแบบแผนและสามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้

6. การเลี้ยงดูบุตรธิดา

บุคคลที่ทำอุปกะบำรุงเลี้ยงดู แนะนำสั่งสอนผู้อื่นด้วยความรักความเมตตาอาารี โดยมิได้หวังผลตอบแทน เรียกว่า บุญพการีบุคคล เช่น พระพุทธเจ้า มารดาบิดา ครู อาจารย์ เป็นต้น ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือ มารดาบิดา ท่านบำรุงเลี้ยงดู แนะนำสั่งสอนลูกตั้งแต่วัยเด็ก ด้วยความเมตตากรุณา มีจิตใจรักใคร่ปรารภนาให้ลูกมีแต่ความสุขความเจริญก้าวหน้าในชีวิต เมื่อลูกมีความทุกข์ก็พยายามช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ในมงคลกล่าวถึงการเลี้ยงดูบุตร

ธิดาไว้ 5 ประการ คือ 1. ห้ามไม่ให้ทำชั่ว 2. ให้ตั้งอยู่ในความดี 3. ให้ศึกษาศิลปวิทยาต่างๆ 4. หากสามีภรรยาที่สมควรให้ 5. มอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาที่เหมาะสม¹⁸

ในคัมภีร์โบลานเรื่องดำโบนตุนเมียน ปรากฏเรื่องการเลี้ยงดูบุตรธิดา โดยอธิบายว่า พ่อแม่มีคุณ 5 ประการ ข้อหนึ่ง แนะนำสั่งสอนบุตรธิดาด้วยคำพูดที่ดีไพเราะ คือ พ่อแม่เลี้ยงดูอบรมสั่งสอนให้รู้จักผิดชอบชั่วดีและให้ศึกษาศิลปวิทยา ด้วยความรักใคร่เอ็นดู เพราะต้องการให้ลูกมีวิชาความรู้ เพื่อจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความปลอดภัยสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ แม้ว่าตนเองจะลำบากหรือเป็นหนี้สินก็ยอม เรียกได้ว่า เป็นครูคนแรกของลูก ทรัพย์สมบัติทุกอย่างที่หามาได้ก็เพื่อลูกนั่นเองทั้งที่ตนเองหามาด้วยความยากลำบาก แต่ก็มีความยินดีเก็บรักษาเอาไว้ เพื่อลูกเมื่อเขาเติบโตใหญ่เจริญวัยแล้วก็หาผู้ครองให้และจัดหาที่อยู่อาศัยที่ทำมาหากินให้ตามสมควร ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง พ่อแม่มีคุณ 5 ประการ ข้อที่ 1 นั้น ให้แนะนำสั่งสอนด้วยคำพูดที่ดีและไพเราะ เมื่อลูกนั้นเติบโตใหญ่ขึ้นมาก็ให้จัดหาบ้านที่อยู่อาศัยนั้นให้แก่ลูก...(10/1 บ.5)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า มารดาบิดามีอุปการะมากแก่บุตรธิดา เพราะคุณธรรมคือพรหมวิหารธรรมคอยกระตุ้นเตือนให้ท่านต้องปฏิบัติเช่นนั้น คอยเลี้ยงดูเอาใจใส่บุตรธิดาให้เจริญเติบโตดูแลป้องกันจากอันตราย แนะนำสั่งสอนเพื่อให้เป็นคนที่ดี รู้จักสิ่งที่ดีที่ถูกต้อง ควรทำไม่ควรทำ บางครั้งก็ต้องทำลายชีวิตของสัตว์เหล่าอื่นหรือทรัพย์สมบัติบางอย่าง เพื่อให้ลูกรักมีชีวิตรอด แม้ในคราวเจ็บป่วย จิตใจของมารดาบิดารู้สึกสงสารไม่อยากให้ลูกรักต้องเจ็บปวด ถ้าเปลี่ยนให้ตนเองเจ็บป่วยแทนได้ก็จะดีเสียกว่า อีกประการหนึ่ง ในคัมภีร์โบลานได้กล่าวว่า มารดาบิดา มีคุณ 5 ประการ แต่ปรากฏเพียง 1 ข้อ คือ แนะนำสั่งสอนด้วยคำพูดไพเราะ แล้วกล่าวรวมกันว่า ให้มารดาบิดาจัดหาที่อยู่อาศัยแก่บุตรธิดาผู้เจริญวัยเป็นผู้ใหญ่

7. ความกตัญญู

กตัญญูตา หมายถึง ความเป็นผู้รู้อุปการะที่ผู้อื่นทำแก่ตน หรือคุณงามความดีที่ท่านทำแล้วแก่ตนและกระทำตอบแทน¹⁹ บุคคลที่รู้จักบุญคุณของผู้มีคุณทั้งหลาย เช่น มารดาบิดา ครู

¹⁸ พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิเถระ ป. ธ. 9), มงคล 38 ประการ (นนทบุรี: สำนักพิมพ์สัมปชัญญะ, 2548), 112.

¹⁹ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, 2.

อาจารย์ เป็นต้น โดยที่สุดแม้แต่สิ่งไม่มีชีวิต เช่น โรงเรียน บ้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น หรือแม้แต่สัตว์
เดรัจฉานที่ช่วยทำงานก็ดี กล่าวได้ว่า “กตัญญูกตเวทีบุคคล” บุคคลที่ระลึกถึงบุญคุณของผู้อื่น
ซึ่งกระทำแก่ตนเองเช่นนี้แล้ว เมื่อมีโอกาสต้องหาทางตอบแทนโดยสมควรแก่ฐานะ การตอบแทน
ผู้มีพระคุณจะเป็นสิ่งที่คอยส่งเสริมให้ผู้นั้นได้รับความสุข มีความเจริญก้าวหน้า คนที่มีความ
กตัญญูกตเวทีเช่นนี้ เป็นคนดีของสังคม ย่อมได้รับการยกย่องชมเชย เป็นที่ปรากฏในสังคม

ในคัมภีร์โปลาณเรื่องดำโบนตุณเมียน ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับการตอบแทนคุณมารดา
บิดา โดยกล่าวว่า ลูกต้องรู้จักบุญคุณพ่อแม่ คอยดูแลปรนนิบัติ ดูแลเอาใจใส่ท่านทั้งสองให้ดี
อย่าให้ท่านเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ อย่าให้คนรอบข้างดูหมิ่นดูแคลนท่าน ดังข้อความนี้

...แล้วลูกนั้นก็ให้รู้จักบุญคุณต่อพ่อแม่ให้ดูแลปรนนิบัติพ่อแม่เอาใจใส่
ท่านทั้งสองให้ดี อย่าให้ใครๆ ดูหมิ่นดูแคลนท่านทั้งสองเพราะท่านมีคุณ
มากมายยิ่งนักแล (10/1 บ.5 -10/2 บ.1)

บุตรธิดาต้องนึกถึงบุญคุณของพ่อแม่ที่ท่านเลี้ยงดูมาตั้งแต่เล็ก เสียสละความสุข
ส่วนตัว เลี้ยงดูด้วยความยากลำบากกว่าลูกๆ จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีความรู้ความสามารถรู้จักผิด
ชอบชั่วดี มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต การกระทำเช่นนี้ไม่ใช่สิ่งที่ใครจะทำได้ง่ายๆ นอกจาก
มารดาบิดาเท่านั้นที่สามารถเสียสละทุกอย่างทำเพื่อลูกได้ เพราะฉะนั้น ลูกต้องคอยดูแลเอาใจใส่
ปรนนิบัติท่านทั้งสอง ให้ความเคารพเชื่อฟัง อย่าทำให้ท่านต้องน้อยอกน้อยใจ ตลอดถึงต้องดูแล
เรื่องข้าวปลาอาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นต้น อย่าให้ขาดตกบกพร่อง สิ่งใดที่จะทำให้สุขภาพร่างกาย
ของท่านดีก็นำมาทำให้ท่านได้รับประทาน คอยสังเกตตรวจตราฟูกหมอนที่อยู่อาศัยให้ดี ถ้าสกปรกก็
ทำความสะอาด ซัก หรือตากให้เรียบร้อยจึงเรียกได้ว่า เป็นการตอบแทนคุณมารดาบิดาในขณะที่
ท่านยังมีชีวิตอยู่ ไม่ใช่รอให้สิ้นชีวิตไปแล้วค่อยตอบแทน เมื่อลูกปฏิบัติต่อมารดาบิดาเช่นนี้ ท่าน
ทั้งสองก็มีความสุขกายสบายใจ มีชีวิตอยู่ตามสมควรแก่อัตภาพ เมื่อมารดาบิดาสิ้นชีวิตก็ทำบุญ
อุทิศให้ท่าน

นอกจากความกตัญญูรู้คุณต่อมารดาบิดาแล้ว ในคัมภีร์โปลาณเรื่องดำโบนตุณเมียน
ยังปรากฏเกี่ยวกับการทดแทนคุณครูอาจารย์อีกด้วย โดยอธิบายว่า ลูกศิษย์ที่ได้รับความรู้จากครู
อาจารย์แล้วให้ปรนนิบัติดูแลครูอาจารย์ด้วยน้ำร้อนน้ำเย็น ปัดกวาดทำความสะอาดบริเวณที่พัก
อาศัยครูอาจารย์ ถ้าเห็นทรัพย์สินสมบัติของครูอาจารย์ตกหล่นก็เก็บเอาไว้แล้วนำไปมอบคืนให้ท่าน
ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นครูกับลูกศิษย์ก็มีความต่อกันและกัน ให้ปรนนิบัติครู อาจารย์ด้วยน้ำร้อนน้ำเย็น บัดกวาดพื้นที่บริเวณ ถ้าเห็นทรัพย์สินของครู อาจารย์ตกอยู่ก็ให้เก็บเอาไปไว้ให้ติด แดดนี้แล จึงได้กล่าวว่า ให้มีความต่อครู อาจารย์แล (10/2 บ.1 – 10/2 บ.3)

จากข้อความดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่า ความกตัญญูรู้คุณมารดาบิดาเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างมาก บุตรธิดาที่ดี ย่อมมีความกตัญญูต่อมารดาบิดา ลูกศิษย์ที่ดีย่อมมีความกตัญญูรู้คุณครูอาจารย์และตอบแทนด้วยความเคารพ เช่น ช่วยงาน หรือรับใช้ มีความซื่อสัตย์เคารพต่อครูอาจารย์ การสอนหลักความกตัญญูรู้คุณเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เป็นการเสียสละให้โดยที่ตนไม่ใช่ฝ่ายรับอย่างเดียว รู้จักแบ่งปันคือตอบแทนคุณนั่นเอง และยังก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวอีกด้วย อันจะเป็นตัวอย่างที่ดีที่ลูกหลานรุ่นหลังจะทำตาม เพราะได้เห็นพ่อแม่ของตนเองตอบแทนบุญมา ก่อนแล้ว

8. ความโลภ

ความโลภ คือ ความมักมาก อยากได้ ไม่รู้จักพออันเป็นไปในทางทุจริตเลวทราม ซึ่งในพุทธศาสนาก็นสอนให้ละความโลภ²⁰ คือ ให้ละทั้งความโลภไม่รู้จักพอ วิธีการกำจัดความโลภคือการบริจาคละของให้ทาน เพื่อกำจัดความตระหนี่ ความมักมากอยากได้จนเกินไป เมื่อละขาดจากความโลภได้แล้วชีวิตก็จะประสบกับความสุข

ในคัมภีร์โบลานเรื่องดำโบนตุนเมียน ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับความโลภ โดยชี้ให้เห็นว่าความโลภความมักมากอยากได้ไม่รู้จักพอนั้นจะทำให้ตนเองได้รับความทุกข์ยากลำบาก และสูญเสียทรัพย์สินสมบัติที่ตนมีอยู่ คนที่มีความมักมากนั้นเห็นคนอื่นมีทรัพย์สินสมบัติหรือได้รับตำแหน่งก็อยากมีอยากเป็นอยากได้ไปเสียทุกอย่างทุกอย่างโดยไม่คิดจะทำงานหรือทำความดีอะไร เพราะความโลภของตัวเอง ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง เท้าหน้าไม่เหมือนเท้าหลัง เปรียบเหมือนสุนัขจึงจอกเห็นก้อนเนื้ออยากกินเนื้อ เห็นปลา [อยากกินเนื้อปลา] ถ้าคิดแบบนี้แล้วมันจะไม่ได้ทั้งหมดแล ดูก่อนท่านทั้งหลาย อย่าได้คิดแบบนี้เลย ถ้าคิดแบบนี้แล้วมันผิดพลาดแล (8/2 บ.5 - 9/1 บ.2)

²⁰ ความโลภ เป็นหลักธรรมข้อหนึ่งในอภิสกขมุล 3 คือ รากเหง้าอภิสกข ได้แก่ 1. โลภะ ความอยากได้ 2. โทสะ ความคิดประทุษร้าย 3. โมหะ ความหลงไม่รู้จักจริง

สุภาซิตรว่า “เท้าหน้าไม่เหมือนเท้าหลัง” หมายถึง สิ่งที่จะเห็นอาจจะไม่เป็นอย่างที่คิดอย่างที่เราหวังเอาไว้ เหมือนสุนัขจิ้งจอกตัวหนึ่งเห็นก้อนเนื้ออยากกินเนื้อ พอเห็นปลาก็อยากกินปลา หมายความว่า ตัวมันมีก้อนเนื้ออยู่ในปากแล้ว พอไปถึงแม่น้ำ เห็นปลาก็เกิดอาการอยากกินปลาขึ้นมาอีก จึงได้ทิ้งก้อนเนื้อลงในแม่น้ำ โดยหวังที่จะจับปลากิน แต่ผลสุดท้ายไม่ได้กินปลา และต้องสูญเสียก้อนเนื้อที่ตัวมันมีอยู่อีกด้วยเพราะความมักมากอยากได้และความโง่เขลาของมันนั่นเอง ความหมายของสุภาซิตรบทนี้คล้ายกับนิทานเรื่อง “เหยี่ยวลักเนื้อ”²¹ เหยี่ยวตัวหนึ่งได้บินลงมาโฉบก้อนเนื้อที่สองตัวเมียเอามาตก ไปจับอยู่บนต้นไม้ริมแม่น้ำ ตาก็มองลงไปแม่น้ำ เห็นเงาก่อนเนื้อในแม่น้ำท่าทางน่าจะใหญ่กว่าของตน จึงได้ทิ้งก้อนเนื้อในปากด้วยคิดที่จะบินไปโฉบเอาก่อนเนื้อในแม่น้ำแทน ผลสุดท้ายไม่ได้สิ่งที่หวังและก้อนเนื้อที่มีอยู่ตกลงไปในแม่น้ำหายไปอีกด้วยเพราะความโลภและความโง่เขลาของมันนั่นเอง

ผู้ประพันธ์ได้นำเอาลักษณะนิสัยสุนัขจิ้งจอกที่มีความโลภเห็นแก่กินมาเปรียบเทียบแสดงให้เห็นโทษของความโลภว่า คนที่โลภไม่รู้จักพอในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ คิดเอาแต่ได้โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ในที่สุด ต้องสูญเสียทรัพย์สินสมบัติและได้รับเดือดร้อน บุคคลถ้ารู้จักสละสิ่งของบริจาคทานเพื่อกำจัดความโลภ มีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมีกำลังหาได้และใช้สอยสิ่งมีอยู่ให้เกิดประโยชน์ ชีวิตก็อยู่เป็นสุข

9. สัจจะ

สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์สุจริตต่อกันและกัน²² คนที่ซื่อตรง ไม่คดโกง ไม่โกหก หลอกลวงคนอื่นเพื่อประโยชน์ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ พูดคำใดแล้วก็ตามตามที่พูด ไม่เปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ตาม เมื่อเป็นเช่นนี้ คนอื่นย่อมเชื่อถือคำพูดของเขา ถ้าเป็นคนไม่มีสัจจะ ต่อไปจะทำหรือจะพูดอะไรก็ไม่มีความเชื่อถือ ไว้วางใจ

ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุณเมียน กล่าวว่า เมื่อมีกิจการงานอันใดเกิดขึ้นแล้ว จงพิจารณาให้รอบคอบก่อนที่จะตกลงรับปาก เพราะถ้าหากตกลงรับปากแล้ว และเกิดเปลี่ยนใจด้วยสาเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งในภายหลัง ก็จะกลายเป็นคนที่ผิดคำพูด ก่อให้เกิดความผิดซ่องหมองใจกัน เกิดความผิดพลาดอาจต้องสูญเสียทรัพย์สิน ชื่อเสียงเกียรติยศ ผู้คนในสังคมขาดความไว้วางใจ

²¹ วิเชียร เกษประทุม, นิทานพื้นบ้าน (กรุงเทพฯ : บริษัท ธนอักษรการพิมพ์ จำกัด, 2547), 116

²² พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, 135.

เหมือนเศรษฐกิจนอกกำแพงเมืองรับปากเศรษฐกิจในเมืองแล้วแต่กลับเปลี่ยนใจกลูกสาวให้ชายหนุ่ม
อีกคนหนึ่ง ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง ถ้าคิดเกี่ยวกับการงานใดๆ ก็ดี อย่าได้คิดแค่ครั้งเดียวหรือ
2 ครั้ง มันผิดพลาดแลเปรียบเหมือนเศรษฐกิจที่อยู่ภายในกำแพงเมืองออกไปสู่ขอ
ลูกเศรษฐกิจภายนอกกำแพงนั้นก็ไม่ยอมยกให้แล้วก็ยกให้ชายหนุ่มอีกคนหนึ่งนั่น
แล เรียกว่า พุดไม่มีสัจจะ อันว่า มนุษย์ทั้งหลายถ้าพูดแบบนี้แล้วเรียกว่า
สูญเสียทรัพย์สินก้าวเท้าพลาดตกจากต้นไม้ (9/2 บ.4 -10/1 บ.1)

สำนวนว่า “สูญเสียทรัพย์สินก้าวเท้าพลาดตกจากต้นไม้” นี้ ผู้ประพันธ์ได้สอนให้ตระหนัก
ถึงการพูดคำสัตย์ โดยนำเอาพฤติกรรมของเศรษฐกิจภายนอกกำแพงเมืองที่ไม่มีสัจจะมา
เปรียบเทียบให้เห็นโทษของการเป็นคนไร้สัจจะว่า จะทำให้เกิดความสูญเสียหรือความผิดพลาด
เหมือนคนที่ยืนอยู่บนต้นไม้ ถ้าหากไม่กำหนดให้ดี ก้าวเท้าเหยียบกิ่งไม้พลาดตกลงไปข้างล่าง
ย่อมได้รับบาดเจ็บเป็นอันตรายฉะนั้น

10. การเสียสละแบ่งปัน (จาคะ)

จาคะ คือ การเสียสละให้ สงเคราะห์ช่วยเหลือแบ่งปัน²³ คนเราเมื่ออยู่รวมกันเป็น
หมู่เป็นกลุ่ม จึงต้องรู้จักเอื้อเพื่อเสียสละช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยสิ่งของรวมถึงการให้ความรู้และ
แนะนำสั่งสอน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน การเสียสละทรัพย์สินสมบัติของตนแก่ผู้ที่ขาดแคลน เป็นการ
แบ่งปันความสุขของตนให้ผู้อื่นด้วยหวังว่า เขาจะได้รับความสุขเหมือนกับตนเองบ้าง คนที่มีความ
พร้อมช่วยเหลือเจือจุนแบ่งปันแก่คนที่ขาดแคลน เช่น ให้ทานแก่คนยากจน หรือ คนที่ประสบ
อัคคีภัย เป็นต้น เมื่อเขาได้รับแล้วก็จะนำไปทำประโยชน์ได้ สังคมจะมีความสุขสงบสุขและความ
สามัคคีเพราะทุกคนในสังคมช่วยเหลือสงเคราะห์กันนั่นเอง คนที่มีจิตใจเอื้อเพื่อ รู้จักเสียสละแก่
คนอื่นทั้งในเรื่องวัตถุสิ่งของหรือการให้คำแนะนำสั่งสอน การพูดจาสุภาพน่าเชื่อถือ มีหลักมีเกณฑ์
รู้จักช่วยงานสังคมส่วนรวม โดยมองเห็นความเจริญก้าวหน้า ความสามัคคีของหมู่คณะเป็นสำคัญ
และรู้จักวางตัวให้เหมาะสมแก่ฐานะของตนเอง คนรอบข้างย่อมยกย่องเคารพให้เกียรติและ
เชื่อถือคำพูด จะขอร้องให้ผู้อื่นทำอะไร เขาก็ยอมทำตามโดยง่าย

ในคัมภีร์โบลานเรื่องดาโบนตุนเมียน ปรากฏคำสอนเกี่ยวกับการสงเคราะห์ช่วยเหลือ
กัน โดยกล่าวว่า มนุษย์ทั้งหลายซึ่งมีมารดาบิดาต่างกัน เมื่อต้องเดินทางเข้าไปในป่าต้องรู้จัก

²³ เรื่องเดียวกัน, 135.

เชื้อเพื่อเสียสละแบ่งปันอาหารกินกันตามสมควร เหมือนพี่น้องท้องมารดาเดียวกัน เวลาที่มีความทุกข์ยากลำบากต้องช่วยเหลือกัน จึงจะมีชีวิตรอดอยู่ได้ ต่างฝ่ายก็อาศัยกันและกันอันเป็นความเสียสละของสมาชิกแต่ละคน โดยทั่วไป การแบ่งปันวัตถุสิ่งของนั้นจะให้กันเฉพาะในกลุ่มคนที่สนิทสนมเท่านั้น แต่เวลาที่ประสบความทุกข์ยาก แม้คนที่ไม่ใช่พี่น้องหรือคนสนิทกันก็ยังคงรู้จักเจือจุนสงเคราะห์กันในกลุ่ม เพื่ออธิบายสำนวนว่า “อยู่ในบ้านมีมารดาต่างกันเข้าไปในป่ามีมารดาคนเดียวกัน” การแบ่งปันและร่วมมือกันทำงานเช่นนี้มีมาตั้งแต่สมัยมนุษย์ดึกดำบรรพ์ที่ยังหากินด้วยการล่าสัตว์²⁴ และการเสียสละแบ่งปันนั้นไม่ใช่การเสียประโยชน์ ยิ่งให้มากก็ยิ่งได้มาก ถ้าไม่ให้ก็จะไม่ได้อะไรเลย การแบ่งปันเท่ากับเป็นการเก็บอาหารเอาไว้กินอย่างหนึ่งเหมือนกัน คือแทนที่จะเก็บเอาไว้ในบ้านก็เปลี่ยนเอาไปเก็บไว้นอกบ้านคือการแจกเพื่อนบ้าน ดังเนื้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนชนทั้งหลายเมื่ออยู่บ้านมีมารดาต่างกัน
เดินทางไปในป่ามีมารดาคนเดียวกัน เมื่อได้อาหารกินแล้วก็ให้แบ่งกันกินตาม
มีตามได้เหมือนพี่น้องท้องแม่เดียวกัน เวลาใดมีความลำบากยากแค้นก็ต้อง
ช่วยเหลือกัน จึงได้กล่าวว่า อยู่ในบ้านมีมารดาต่างกันเข้าไปในป่ามีมารดาคน
เดียวกันแล (4/1 บ.1 – 4/1 บ.2)

ถ้าเป็นใหญ่ให้เอาใจใส่ประชาชน ถ้าได้อาหารกินแล้วให้แบ่งปันกันกิน
ตามมีตามได้แล จึงเป็นสิ่งที่ดีอีกอย่างหนึ่งแล (10/1บ. 3 - 10/1 บ.4)

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การเสียสละแบ่งปันอาหารหรือวัตถุสิ่งของอุปการณ์เครื่องใช้สอย เป็นต้น ให้แก่ผู้อื่นซึ่งไม่ใช่ญาติหรือเพื่อนสนิทเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เมื่อเขาได้รับแล้วก็นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปและทำให้เกิดความสนิทสนมกันมากขึ้น จากคนที่ไม่รู้จักไม่คุ้นเคย ก็กลายเป็นคนรู้จักคุ้นเคยเป็นเพื่อนสนิท ถึงแม้ไม่ใช่ญาติก็เป็นเหมือนญาติเพราะความสนิทสนมคุ้นเคยนี้นั่นเอง ในทางพุทธศาสนากล่าว ญาติมีความคุ้นเคยเป็นอย่างยิ่ง²⁵ หมายถึง ความสนิทสนมทำให้คนที่ไม่ใช่ญาติพี่น้องกลายมาเป็นญาติพี่น้องทางธรรมได้ อีกประการหนึ่ง การเสียสละแบ่งปันสิ่งของแก่เพื่อนบ้านเป็นการเก็บรักษาอาหารเอาไว้กินในวันหน้า เพราะในโอกาสข้างหน้า เพื่อนบ้านได้อาหารหรือสิ่งของบางอย่าง เมื่อ

²⁴ ประมวล ดิคคินสัน, คติชนชาวบ้าน การศึกษาในด้านมานุษยวิทยา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แพร่วิทยานินเตอร์เนชันแนล หจก., 2521), 194.

²⁵ มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระอัมมปัทมสูตรกถาแปล ภาค 6, พิมพ์ครั้งที่ 14 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2547), 202.

นึกถึงน้ำใจที่เขาได้รับก็จะแบ่งปันให้เราเช่นกัน นับเป็นวิธีการเก็บรักษาสีของที่ชาญฉลาดประการหนึ่ง และยังได้เพื่อนบ้านที่สนิทสนมคุ้นเคยอีกด้วย

นอกจากนี้ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียน ยังกล่าวถึงการสงเคราะห์ญาติพี่น้องเพื่อนบ้านคนใกล้ชิด ด้วยคำพูดที่สุภาพไพเราะ คือ ห้ามไม่ให้ด่าหรือพูดหยาบคายต่อกัน เพราะเป็นการนำเอาเรื่องราวที่ไม่ดีไม่เหมาะสมมาเปิดเผยประจานทั้งตนเองและญาติให้คนอื่นรับรู้ ทำให้ครอบครัวตนเองและญาติถูกคนอื่นเขาดูถูกดูแคลน ได้รับความอับอาย ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง กับพี่น้องมิตรสหายก็ดี ก็อย่าพูดคำพูดหยาบคายต่อกัน
เลย ด่าพี่ปวดท้อง ด่าน้องเจ็บปวดใจ (6/1 บ.3)

อีกอย่างหนึ่ง พี่น้าให้เอาใจใส่น้อง น้องให้เอาใจใส่พี่ แม้มิตรสหายบ้าน
ใกล้เรือนเคียงก็ดี ให้เอาใจใส่กันให้มากจึงจะอยู่ด้วยกันได้ดีทั้งหมดแล (6/1บ.
3 - 6/1 บ.4)

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คนเรานั้นต้องเอาใจใส่ดูแลกันช่วยเหลือกันในยามทุกข์ยากลำบาก พูดจาสุภาพอ่อนหวานอันจะก่อให้เกิดความสงบสุขความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่ญาติพี่น้องบ้านใกล้เรือนเคียง เมื่อเราพูดดีทำดีกับคนอื่น เขาก็จะพูดดีทำดีกับเราเช่นกัน ในทางกลับกัน ถ้าพูดคำหยาบคายด่าหรือทำไม่ดีต่อผู้อื่น เขาก็จะทำอาการในลักษณะเช่นนั้นตอบกลับเหมือนกัน อย่างนี้เรียกว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

11. พรหมวิหาร 4

พรหมวิหาร หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ มี 4 ประการ คือ 1. เมตตา 2. กรุณา 3. มุทิตา 4. อุเบกขา²⁶

1. เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีความเป็นมิตร มีจิตแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์โดยทั่วหน้าโดยไม่เลือกปฏิบัติ จุดมุ่งหมายที่แท้ของเมตตานั้นอยู่ที่การฝึกจิตของตนให้มีความเมตตาอารี ความปรารถนาดีต่อสรรพสัตว์ ทำให้จิตของตนเองสงบไม่เร่าร้อนกระวนกระวาย ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นมิตรต่อสรรพสัตว์ ไม่คิดเบียดเบียนบุคคลอื่นแม้แต่สัตว์ใหญ่หรือสัตว์ตัวเล็กให้ได้รับความทุกข์ทรมาน มีความรักในชีวิตตนเองเหมือนกับสัตว์ทุกประเภทมีความรักในสุขเกลียดทุกข์ฉะนั้น เป็นความต้องการให้มนุษย์และสัตว์มีความรัก

²⁶ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, 148 -149.

ใครอยู่ด้วยกันราบรื่นเป็นสุข มีความเจริญก้าวหน้าในการดำรงชีวิตโดยไม่มีอันตรายด้วยความบริสุทธิ์ใจ เมตตานี้จึงไม่เหมือนความรักทั่วๆ ไป คือเป็นความรักที่ไม่ต้องการสิ่งตอบแทน เช่น ชนชั้นผู้ปกครองหรือมารดาบิดามีความรักความปรารถนาดีต่อบุตรธิดา เป็นต้น

2. กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของผู้อื่น

3. มุทิตา คือ ความพลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานก็พลอยยินดีด้วย เป็นลักษณะของบุคคลที่มีจิตใจกว้างขวางโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น ไม่มีความอิจฉาริษยาหรือต้องการเอาชนะ

4. อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายทำแล้วอันจะได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุอันตนประกอบ มองเห็นว่า ทุกคนมีกรรมเป็นของตน เสวยสุขหรือทุกข์ก็เพราะกรรมของตน ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น รู้จักใคร่ครวญถึงเหตุผลอย่างถูกต้อง วางตนและปฏิบัติตามความถูกต้องเที่ยงธรรม

ผู้ดำรงอยู่ในพรหมวิหาร ย่อมมีความรักใคร่มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีความหนักแน่นอดทน ปกครองดูแลลูกหลานคนใกล้ชิดให้มีความสุขความเจริญ ปฏิบัติตัวให้เป็นที่ยรักเคารพ และเป็นที่พึ่งของลูกหลานผู้อยู่ใกล้ชิด แม้คนที่เป็เจ้านายหรือมีตำแหน่งทางการปกครองซึ่งไม่ใช่ญาติสนิทก็ต้องมีความเมตตาปรานีปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานของความถูกต้องยุติธรรม ดูแลผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้ดีตามสมควรแก่ฐานะ

ในคัมภีร์โฆลานเรื่องดำโบกนตุนเมียน ปรากฎคำสอนเรื่องพรหมวิหาร 4 โดยได้อธิบายความว่า พระเจ้าพรหมทัตมีพระราชโอรส 11 พระองค์ แต่พระราชโอรสองค์เล็กสุดได้ขึ้นครองราชย์เพราะมีความเมตตาปรานีต่อประชาราษฎร์ คือทรงคิดว่า ราษฎรทงหมู่เหล่ามีคุณต่อประเทศชาติบ้านเมือง ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาล้วนได้ช่วยราชการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทำหน้าที่ต่างพระเนตรพระกรรณ เพราะฉะนั้น บุคคลเมื่อได้เป็นผู้ใหญ่ เป็นเจ้านายอยู่ในฐานะสูงกว่า ต้องปกครองดูแลประชาชนด้วยความรักใคร่เอ็นดู รู้จักสงเคราะห์ประชาชนตามสมควรแก่ฐานะ ส่วนประชาชนหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เมื่อประกอบด้วยจิตเมตตาก็จะช่วยทำประโยชน์ให้เต็มที่ ดังข้อความต่อไปนี้

อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนพระเจ้าพรหมทัตมีพระราชโอรสหลายพระองค์ แต่เจ้าฟองคโตะเหล่านั้นไม่ได้ครองราชย์ กลับเป็นน้องชายองค์เล็กที่ได้ครองราชย์ ก็ พี่ชายทั้ง 10 พระองค์นั้น ที่ไม่ได้ครองราชย์เหตุเพราะมีจิตใจที่โหดร้าย ส่วนน้องชายมีจิตใจดีคิดว่า ถ้าได้เป็นใหญ่แล้วก็ให้มีความเมตตา

ปรานีต่อราษฎร เพราะราษฎรทุกหมู่เหล่าล้วนแต่มีคุณทุกคนแล เหตุฉะนั้น จึง
ได้กล่าวว่า มีคุณต่อกันและกัน อย่าได้ทำร้ายพวกเขาเลยเพราะพวกเขาเป็น
ราษฎร (3/2 บ.4 - 4/1 บ.1)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ไม่ได้แจ่มแจ้งว่าพรหมวิหาร 4 นั้นมี
อะไรบ้าง คือได้ยกธรรมคือเมตตาเท่านั้นมาอธิบาย อาจเป็นเพราะผู้ประพันธ์ไม่ได้ต้องการเน้น
การรวบรวมให้ครบว่า หัวข้อธรรมแต่ละอย่างมีข้อย่อยเท่าไรและอะไรบ้าง เหมือนหลักวิชาการ
ทั่วไป คือเป็นแต่เพียงต้องการสอนหลักธรรมในลักษณะหรือประเภทนั้นให้พอเป็นแนวทางแก่
การจดจำนำไปปฏิบัติเท่านั้น หรืออีกประการหนึ่ง ผู้ประพันธ์อาจจะเห็นว่า หลักธรรมดังกล่าวนี้
เป็นธรรมขั้นพื้นฐานที่พุทธศาสนิกชนรับรู้อยู่แล้วนั่นเอง ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียน ได้
นำเอาพรหมวิหารมาอธิบายส่งเสริมในหลักการปกครอง เพื่อควบคุมดูแลสังคมให้เป็นระเบียบ
เรียบร้อยและเป็นปกติสุข โดยกล่าวว่า ผู้เป็นใหญ่จงปกครองดูแลบ้านเมืองและประชาชนด้วย
เมตตาธรรม อย่าได้เบียดเบียนทำร้ายพวกเขาให้ได้รับความเดือดร้อน วิธีการนี้เป็นลักษณะการ
ปกครองในทางพุทธศาสนา คือ เมื่อได้เป็นใหญ่แล้วให้ใช้หลักเมตตาธรรมในการปกครองโดยไม่
ใช้อำญา หรือหลีกเลี่ยงการใช้อำญาให้เหลือน้อยที่สุดนั่นเอง ในระดับครอบครัวนั้นก็เช่นกัน
ลักษณะของครอบครัวไทยเป็นครอบครัวขยาย ประกอบด้วยปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา พี่น้อง
 เป็นต้น²⁷ ซึ่งสมาชิกของครอบครัวเหล่านี้เองเป็นต้นแบบเป็นแหล่งให้การศึกษาอบรมเลี้ยงดู
แนะนำการดำเนินชีวิตแก่ลูกหลาน เช่น คำว่า “เป็นตาต้องรักหลาน” หมายถึงว่า ปู่ ย่า ตา ยาย ก็
ให้ความรักความเอ็นดูแนะนำสั่งสอนหลาน เหมือนบิดามารดากับบุตรธิดาฉะนั้น ดังนั้น การ
อธิบายพรหมวิหาร 4 จึงเน้นไปที่การส่งเสริมการปกครองเริ่มตั้งแต่สังคมขนาดเล็ก คือ ครอบครัว
จนถึงผู้ปกครองระดับสูงขึ้นไป ดังข้อความว่า

อีกอย่างหนึ่ง เป็นตาต้องรักหลาน เป็นหัวหน้าต้องรักทวยราษฎร เป็น
เจ้านายให้รักประชาชน นั่นเองเรียกประเสริฐนักแล (11/1บ.2)

²⁷ สุพัตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2418), 23-25.อ้างถึงใน
วิเชียร เกษประทุม, นิทานพื้นบ้าน (กรุงเทพฯ : บริษัท ธนธการพิมพ์ จำกัด, 2547), 20.

12. ปิยวาจา

ปิยวาจา คือ การพูดด้วยคำไพเราะ สุภาพอ่อนโยน²⁸ อันจะก่อให้เกิดความรักใคร่ปลื้มใจแก่ผู้ได้ยินผู้ฟัง เช่น รู้จักเลือกพูดในเวลาที่เหมาะสมและมีประโยชน์ เป็นต้น

ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียน มีเนื้อหาเกี่ยวกับปิยวาจา โดยสอนให้พูดจาสุภาพไพเราะ คือ เว้นจากการพูดเท็จโกหกหลอกลวงคนอื่น เว้นจากการพูดส่อเสียดยุยงให้แตกกันพูดประชดประชันตลอดถึงพูดเล่นจนเกินดีทำให้เสียประโยชน์ การพูดหยาบคายกับพี่น้องเพื่อนรักใคร่คุ้นเคยหรือเจ้านายเป็นการดูถูกเหยียดหยามไม่ให้เกียรติกันเป็นสิ่งไม่ดี เพราะจะก่อให้เกิดโทษทั้งตนเองและผู้อื่น ดังเนื้อความนี้

ถ้าปากพูดเล่นจนเกินดีแล้วไซ้ร้ก็มักผิดพลาดแน่แท้ (4/2บ.2)

อีกอย่างหนึ่ง อย่าพูดคำพูดไม่ไพเราะ เปรียบเหมือนเศษฐีกับ
พระมหากษัตริย์ผิดใจกัน (4/2 บ.4)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การพูดเล่น การพูดเพื่อเจ้าไร้สาระเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อกัน การพูดคำหยาบคายด่าทอกันจะก่อให้เกิดโทษทั้งตนเองและผู้อื่น เปรียบเหมือนบุคคลผู้เป็นใหญ่ เช่น พระมหากษัตริย์กับเศษฐีผิดใจกัน หมายความว่า คนที่เป็นใหญ่ เมื่อมีเรื่องผิดใจกัน เรื่องราวเหตุการณ์ย่อมใหญ่โตและก่อให้เกิดความเดือดร้อนไปทั่ว ไม่ใช่เพียงตนเองเท่านั้น ประชาชนคนอื่นในบริเวณใกล้เคียงก็ได้รับความเดือดร้อนไปด้วยทั้งที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องอันใดด้วยเลย ท่านจึงกล่าวว่า อย่าได้พูดด้วยคำหยาบคายกับเจ้านาย เพราะคนที่เป็นใหญ่มีหน้าที่ปกครองมีอำนาจมาก สามารถชี้โทษเป็นโทษตาย นี่เป็นการสอนให้ผู้อ่านผู้ฟังตระหนักถึงโทษในการพูดหยาบคายไร้สาระ

นอกจากจะอธิบายให้เห็นว่า การพูดด้วยคำไพเราะอ่อนหวานเป็นประโยชน์ต่อกันเป็นสิ่งสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมแล้ว ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียน ผู้ประพันธ์ยังได้นำเอานิทานในคัมภีร์พุทธศาสนามาอธิบายประกอบการสอนด้วย คือ นิทานเรื่อง "โคอุสภราช" พระโพธิสัตว์มีใจรักใคร่โคอุสภราชดูแลทุกเช้าเย็นไม่เคยขาด วันหนึ่งมีพ่อค้าเกวียน 500 ติดหล่มโคลนทราย พระโพธิสัตว์ได้ไปทำพนักกับพ่อค้าเกวียนแล้วให้โคอุสภราช ลากเกวียน ครั้งแรกเรียกพญาโคว่า เจ้าโคโกง พญาโคจึงไม่ยอมลากเกวียนทำให้พระโพธิสัตว์แพ้พนัก แต่ในครั้งที่

²⁸ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, 167.

สองพระโพธิสัตว์ขณะพนัน 2,000 ตำลึง เพราะพูดคำไพเราะอันเป็นเหตุพญาโคพอใจแล้วก็ลากเกวียนไป ดังข้อความต่อไปนี้

อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนพระอานนท์มาถึงกำเนิดเกิดเป็นโคอุสภราช พระพุทธองค์มาบังเกิดเป็นพระโพธิสัตว์ จริงอยู่ พระโพธิสัตว์นั้นรักโคอุสภราช รูปคล้ายเช็ดถูเข้าเฝ้าไม่เคยขาดแม้สักวัน ในกาลครั้งนั้น มีเกวียน 500 เล่ม ติดหล่มด้วยโคลนทราย โคไม่อาจลากเกวียนได้ พระมหากษัตริย์พูดกับพระโพธิสัตว์ว่า นายท่าน ขอนายท่านจงไปพนันกับพ่อค้าเกวียนทั้ง 500 คน ฉันจะลากเกวียนทั้ง 500 เล่มให้พ้นจากหล่มโคลนทราย...พระโพธิสัตว์รูปที่ หลังแล้วพูดว่า เอาละ เจ้าโคโกง เจ้าจงลากเกวียนทั้ง 500 เล่ม ขึ้นจากหล่มโคลนทรายที่ ฝ่ายโคอุสภราชนั้น เพราะเหตุที่ตนเองถูกพระโพธิสัตว์เรียกว่า โคโกง เท่านั้นแหละ ก็หมัดกำลังใจ ในท่ามกลางที่ชุมนุม ก็ไม่อาจลากเกวียนนั้นเลย พระโพธิสัตว์แพ้พนันต้องจ่ายทองคำ 1,000 ตำลึง...แล้วพระโพธิสัตว์ก็ไปพูดกับพ่อค้าเกวียนทั้ง 500 อีกครั้งว่า ท่านพ่อค้าทั้งหลาย พวกเราจะพนันกันอีกครั้ง ด้วยทองคำ 2,000 ตำลึง...แล้วพ่อค้าทั้ง 500 คน นั้น ก็ตกลง พระโพธิสัตว์ก็นำโคอุสภราช มาเทียมเกวียนแล้วรูปคล้ายที่หลังของโคอุสภราช โคนั้นก็ลากเกวียน 500 เล่มจากหล่มโคลนทรายเหมือนมันเดินตัวเปล่าไม่หนักหนาอะไรเลย แล้วพ่อค้าทั้ง 500 คนนั้นต้องจ่ายทองคำให้แก่พระโพธิสัตว์ 2,000 ตำลึง แล้วก็เอานั่งอย่างงามมากล้องที่คอโคอีกด้วย ดูก่อนท่านทั้งหลาย เหตุแห่งเรื่องราวดังกล่าวเช่นนี้จึงได้กล่าวว่า จงอย่าพูดเล่นเลยมันจะผิดพลาดแล ถ้าพูดเป็นการเป็นงาน ให้พิจารณา ถ้าไม่พิจารณาแล้วใครมันจะผิดพลาดเหมือนพระโพธิสัตว์พูดกับโคอุสภราชนั่นแล(4/2 น.4 - 6/1น.3)

นิทานเรื่องนี้แสดงให้เห็นโทษของคำพูดหยาบคายในตอนต้นเรื่องว่า คำพูดชั่วช้าหยาบคายไร้สาระ เมื่อบุคคลพูดแล้วก่อให้เกิดความผิดพลาดเสียหาย ก่อให้เกิดความบาดหมางใจกัน ไม่เป็นที่ชื่นชอบของผู้ฟัง แม้แต่สัตว์เดรัจฉานก็ยังไม่ชอบ ส่วนคำพูดที่ไพเราะย่อมก่อให้เกิดความรักใคร่ นับถือแก่ผู้ฟัง ดังในตอนท้ายเรื่อง เมื่อพระโพธิสัตว์พูดจาไพเราะ โคอุสภราชชื่นชอบและพอใจจึงลากเกวียนขึ้นจากหล่มโคลนทำให้พระโพธิสัตว์ชนะพนันได้ทรัพย์ 2,000 ตำลึง

คนเราเมื่อพิจารณาเห็นโทษของการพูดหยาบคายพูดพาล่ามจนเสียประโยชน์เช่นนี้แล้ว จงพูดแต่คำสุภาพอ่อนโยนเป็นประโยชน์กับพี่น้องญาติมิตรและเพื่อนบ้าน เพราะเมื่อพูดเช่นนั้นย่อมเป็นที่รักใคร่นับถือของผู้ได้ยินได้ฟัง

13. อิทธิบาท 4

อิทธิบาท หมายถึง คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มี 4 ประการ คือ 1. ฉันทะ 2. วิริยะ 3. จิตตะ 4. วิมังสา²⁹

1. ฉันทะ คือ ความพอใจ ต้องการที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ ชื่นชอบในสิ่งนั้น และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นกว่าเดิม

2. วิริยะ คือ ความเพียร ความตั้งใจไม่ลังเลย่อท้อต่อความทุกข์ยากลำบาก ไม่คำนึงถึงอุปสรรคต่างๆ เช่น ร้อน หนาว อ่อนเพลีย เป็นต้น มีความตั้งใจจริงเอาใจใส่อดทนขยันไม่ทอดทิ้ง เพียรพยายามทำการทำงานทุกอย่างจนสำเร็จ

3. จิตตะ คือ ความคิด ตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความรอบคอบระมัดระวัง เอาจิตฝึกฝนไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปจากการทำงานนั้นๆ

4. วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง พิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและจุดที่ยังไม่เรียบร้อยในสิ่งที่ทำนั้นด้วยสติปัญญา มีการวางแผน ทดลองวัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

คนที่ประกอบด้วยความขยันหมั่นเพียร เป็นคนที่มีทักษะความชำนาญ มีความสามารถในการทำงาน ตั้งใจเอาใจใส่ ใช้สติปัญญาไตร่ตรองในการทำงาน ถึงแม้ว่างานนั้นจะยากลำบากก็ไม่ย่อท้อ ใช้ความพยายามประกอบกับความรอบคอบทำงานนั้นจนสำเร็จตามที่มุ่งหมาย

ในคัมภีร์โฆลานเรื่องดำโบสถ์นวมินทร ปรากฏเนื้อความเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร โดยอธิบายเชิงเปรียบเทียบความขยันอดทน อุตสาหะพยายามในการทำงานหาทรัพย์สมบัติกับสัตว์เล็กๆ เช่น กระต่ายและมอดปลวก โดยกล่าวว่า กระต่ายตัวหนึ่งว่ายน้ำข้ามแม่น้ำคงคา ซึ่งเป็นแม่น้ำที่ใหญ่ แต่ก็พากเพียรพยายามว่ายน้ำจนถึงฝั่งอีกข้างทั้งที่กระต่ายเป็นสัตว์ตัวเล็ก การกระทำเช่นนั้นดูไม่สมกับร่างกายของกระต่ายเลย และอีกเรื่องหนึ่ง คือพวกมอดปลวกซึ่งเป็นสัตว์ตัวเล็กมาก แต่สามารถสร้างรังคือก่อดินจอมปลวกให้ใหญ่โตได้ คนเราถ้าจะทำมาหากินหรือหาทรัพย์สมบัติเพื่อการดำรงชีวิตต้องมีความขยันหมั่นเพียรอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆ ตั้งใจทำงานของตนเองให้สำเร็จลุล่วงตามที่ตั้งใจเอาไว้ เพราะกระต่ายและมอดปลวกเป็นสัตว์ตัวเล็กยังทำงานที่ยากและใหญ่โตกว่าร่างกายของมันหลายเท่าให้สำเร็จได้ คนเราถ้ามีความตั้งใจจริง มีความเพียร เอาใจใส่ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคแล้ว ย่อมสามารถทำงานนั้นให้สำเร็จได้ในที่สุดอย่างแน่นอน หรือแม้แต่การบรรลุมรรคผลและนิพพาน ซึ่งถือว่า เป็นสิ่งที่ทำได้ยากในทางพุทธศาสนา ก็สามารถบรรลุได้เช่นกัน ดังข้อความนี้

²⁹ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, 186-187.

อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนกระต่ายน้อยตัวหนึ่งว่ายน้ำข้ามแม่น้ำคงคา ก็พยายามจนกระทั่งถึงฝั่งแล (4/1บ.3)

อีกอย่างหนึ่ง ถ้าจะพยายามหาทรัพย์สมบัติก็ดี จงพยายามเหมือนกับ มอดปลวกซึ่งมันพากันขุดดินก่อขึ้นเป็นจอมปลวกที่สูงแล ดูก่อนท่านทั้งหลาย บุคคลจะปรารถนาทรัพย์สมบัติก็ดี สวรรค์สมบัติก็ดี สมบัตินิพพานก็ดี ให้ พยายามเหมือนกับกระต่ายน้อยที่อุตสาหะพยายามว่ายน้ำข้ามแม่น้ำคงคา (4/1บ. 3 - 4/1 บ.5)

อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนมอดปลวกที่ช่วยกันก่อดินเป็นจอมปลวกสูง แล ดูก่อนท่านทั้งหลาย ผู้ใดก็ตามปรารถนาหนทางแห่งมรรคและผลไฉรั ให้ อุตสาหะพยายามเหมือนกับมอดปลวก ผู้หนึ่งนั้นเองก็จะประกอบด้วยสมบัติ 3 ประการ สมดังความปรารถนานั้นอย่างแน่นอนแล (4/1บ.5 - 4/2 บ.2)

จากเนื้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่าอิทธิบาท 4 เป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งต่อ ความสำเร็จในการทำงานหรือในการทำความดีทุกอย่าง เมื่อบุคคลประกอบด้วยอิทธิบาท 4 ตั้งใจจริง ที่จะทำงาน มีความเพียรพยายาม ทำงานด้วยความรอบคอบระมัดระวัง รู้จักคิดวางแผน ปรับปรุง งานนั้นให้ดี เขาก็จะประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน แม้งานนั้นจะยากเพียงใดก็ตาม โดย เปรียบเทียบกับความเพียรพยายามของสัตว์ตัวเล็ก เช่น กระต่ายและมอดปลวกซึ่งสามารถทำงาน ที่ยากและใหญ่กว่าร่างกายของพวกมันอย่างมากให้สำเร็จได้ การใช้สัตว์ประกอบการสอนใน ลักษณะนี้เพื่อจะชักจูงให้ผู้ศึกษาเห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ในข้อนี้ความเพียร สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ หนึ่ง ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ และ สอง ความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้นสมดังพุทธภาษิตว่า วิริเยน ทุกขมจเจติ³⁰ แปลความได้ว่า คนล่วงความทุกข์ได้ด้วยความเพียร

14. สอนให้ดเว้นจากอบายมุข

อบายมุข คือ หนทางนำไปสู่ความฉิบหายให้สูญเสียทรัพย์สมบัติ มี 6 อย่าง คือ 1. ติดสุราและของมีเมา 2. ชอบเที่ยวกลางคืน 3. ชอบเที่ยวดูการเล่น 4. เล่นการพนัน 5. คบคนชั่วเป็นมิตร 6. เกียจคร้านการงาน³¹

³⁰ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1, 67.

³¹ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, 377.

ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียน มีหลักคำสอนให้งดเว้นจากอบายมุขเหล่านี้ โดยกล่าวรวมๆ ว่า “การเล่น” เป็นสิ่งไม่ดี บุคคลที่ชื่นชอบการเล่นย่อมประสบกับความฉิบหายเดือดร้อน ทรัพย์สินสมบัติมีมากมายเท่าใดก็หมดสิ้นไม่มีเหลือ เหมือนเศรษฐีสามิภรรยาคนหนึ่งใช้สอยทรัพย์สินสมบัติทั้ง 18 โกฏิจนหมดสิ้น เพราะชื่นชอบการเล่น ดังข้อความนี้

ผู้ใดก็ตามที่มีจิตใจชื่นชอบการเล่น ก็ล้วนแต่ไม่เป็นสิ่งที่ดีต่อกันเลย
เปรียบเหมือนเศรษฐีสามิภรรยาคนหนึ่ง มีสมบัติ 18 โกฏิ ส่วนจิตใจนั้นอยาก
เล่นให้สุขกายสบายใจ แล้วเขาก็ใช้สอยสมบัติทั้ง 18 โกฏิ จนหมด (4/2บ. 2-
4/2บ.4)

แม้ผู้ประพันธ์จะไม่ได้กล่าวถึงอบายมุขจริงๆ ก็สามารถสันนิษฐานได้ว่า คำว่า “การเล่น” ในข้อความดังกล่าวข้างต้นนี้ มุ่งถึงอบายมุข เพราะนิทานที่นำมาใช้อธิบายประกอบคำสอนนั้นได้กล่าวถึงเศรษฐีสามิภรรยาคนหนึ่ง ชื่นชอบการเล่นเพื่อความสนุกสนาน แล้วก็ผลาญทรัพย์สินจำนวนมากมายถึง 18 โกฏิจนหมด นิทานเรื่องนี้มีเนื้อหาหลักคล้ายกับนิทานเรื่อง “บุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก”³² จากตัวอย่างที่ยกมา ผู้ประพันธ์ได้แสดงโทษของอบายมุขหรือการเล่นอันเป็นช่องทางให้ฉิบหาย คือ การสูญเสียทรัพย์สินสมบัติ แม้จะมีสมบัติจำนวนมากก็สามารถหมดสิ้นไปได้ ถ้าบุคคลติดอบายมุขเหล่านี้

15. คำสอนที่เป็นปรีชาธรรม

คำสอนที่เป็นปรีชาธรรม หมายถึง หลักคำสอนที่ผู้ก่ขึ้นเป็นเงื่อนไขเพื่อใช้อธิบายความหมายหรือจุดประสงค์ที่ต้องการแนะนำสั่งสอนในทางธรรม³³ ผู้ประพันธ์ได้เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างคนที่เกิดมาแล้วเฉยๆ และคนที่เกิดมาดงามประเสริฐ โดยเน้นถึงคุณธรรมที่อยู่ภายในของบุคคลนั้นๆ ไม่ใช่ที่ร่างกาย ดังข้อความนี้

อันว่าบุคคลชายหญิงทั้งหลายเกิดมาในวัฏสงสารนี้ ยากนักหนาที่จะ
บังเกิดเท้ามีอ บังเกิดหู บังเกิดดวงตา ก็เฉยๆ เท่านั้น บังเกิดดวงจิต บังเกิด

³² นิทานเรื่องบุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ 4 วิเคราะห์การใช้นิทานประกอบคำสอน หน้า 89.

³³ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ : บริษัทนามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546), 673.

ดับ ลมหายใจ ฝูงน้ำดี ปอด เนื้อซึ่งเป็นตัวตนมาแล้ว ก็เฉยๆ เท่านั้น (13/2 บ.2 - 13/2 บ.4)

มนุษย์สัตว์ทั้งหลายที่บังเกิดมาแล้วมีอายุยืนยาวแต่ไม่ได้ทำบุญให้ทาน วิชาศิลปหยาบยวมเจริญเมตตาวากานอันเป็นประโยชน์ ไม่ปรารถนาสมบัติ สวรรค์ สมบัตินิพพานอันเป็นสถานบรมสุขเกษมศานต์อันเป็นสถานประเสริฐ เช่นนั้นเลย กลับไปทำบาปกรรมตั้งแต่เด็กจนกระทั่งแก่ ผู้นั้นนั่นเองแล เรียกว่า เกิดมามีอายุยืนนานเฉยๆ (15/2บ.2 – บ.4)

จากข้อความดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การได้เกิดมาเป็นมนุษย์เฉยๆ นั้น สามารถอธิบายความหมายได้เป็น 2 อย่าง คือ ประการที่หนึ่ง อธิบายความหมายตรงตามตัวอักษร ได้แก่ การมีชีวิตอยู่เฉยๆ โดยไม่ทำอะไร ประการที่สอง อธิบายความหมายในทางธรรม หมายถึง คนที่เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วไม่ใส่ใจบุญทานการกุศลคุณงามความดี แต่ขึ้นชอบทำสิ่งไม่ดีด้วยกายวาจาและใจ จึงเรียกว่า คนเกิดมาแล้วเฉยๆ ส่วนคนที่เกิดมาแล้วดงามประเสริฐนั้นก็มุ่งถึงคนที่ประพฤติดุจจริตด้วยกายวาจาและใจ อันเป็นความหมายในทางธรรมเช่นกัน

15.1 ว่าด้วยบุคคลผู้เกิดมาแล้วเฉยๆ (คนพาล)

คนพาล หมายถึง คนโง่เขลา คนชั่ว คนไร้ปัญญา คนพาลชอบคิดแต่เรื่องไม่ดี เช่น โลกอยากได้วัตถุของคนอื่นมาเป็นสมบัติของตน จงเฝ้าผูกใจเจ็บ มีความเห็นผิด ไม่เชื่อเรื่องบุญกุศล ชอบพูดโกหกหยาบคายไม่สุภาพและพูดเพ้อเจ้อเหลวไหลไร้ประโยชน์ ชอบฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ และประพฤติดิฉินในกาม³⁴

คนพาลนั้น ประพฤติชั่วทางใจวาจาและกาย คือ มีความเห็นที่ผิดจากทำนองคลองธรรม ไม่เชื่อเรื่องบุญบาปหรือผลแห่งการทำดี เช่น การเลี้ยงดูมารดาบิดา การทำบุญ เป็นต้น ถ้าได้พบเห็นพระภิกษุผู้ทรงศีลแก่กล้าทำเป็นมองไม่เห็นหรือมองไปที่อื่น ถ้าหากได้ยินเรื่องเกี่ยวกับการชักชวนให้ทำบุญก็ไม่สนใจพูดเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการบุญนั้น และเดินผ่านไปโดยไม่สนใจ แต่ถ้าเรื่องใดที่ตนเองมีส่วนได้มีผลประโยชน์ก็จะให้ความสนใจหยุดฟังทันที ชอบทำร้ายเบียดเบียนผู้อื่น แสวงหาทรัพย์ในทางมิชอบ คนเหล่านี้เรียกว่า “เกิดมาแล้วเฉยๆ”

ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียน มีเนื้อหาเกี่ยวกับคนพาลเกิดขึ้นมาแล้วเฉยๆ โดยอธิบายว่า คนเราเกิดมาแล้วมีร่างกายครบ 32 บริบูรณ์ ไม่พิการ แต่ไม่ใส่ใจคุณความดีเรื่องบุญกุศล โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมของคนพาลกับร่างกายของคนว่า คนที่มีแขนเกิดขึ้นมาเฉยๆ

³⁴ วคิน อินทสระ, สาระสำคัญของมงคล 38 ประการ (กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, 2527), 1-3.

หมายถึงว่า เมื่อได้ยินพระธรรมแล้วไม่ยกมือไหว้ แต่ขึ้นชอบลักขโมยตบตีคนอื่น เท้าที่เกิดขึ้นมาเฉยๆ หมายถึงว่า เท้านั้น เมื่อไปพบคนอื่นทำบุญก็ไม่สนใจเดินไปที่อื่น จิตที่เกิดขึ้นมาเฉยๆ หมายถึง เวลาที่คนอื่นทำบุญ จิตนั้นไม่นึกถึงการทำบุญ กลับคิดขึ้นชอบภรรยาคนอื่น ปากที่เกิดขึ้นมาเฉยๆ หมายถึงว่า ปากนั้นขึ้นชอบการนินทาคนอื่น ไม่สนใจพูดถึงการทำบุญการให้ทาน หูที่เกิดขึ้นมาเฉยๆ หมายถึง หูนั้นไม่สนใจฟังธรรม ขึ้นชอบการฟังเรื่องอื่น ดวงตาที่เกิดขึ้นมาเฉยๆ หมายถึงว่า ดวงตานั้นเมื่อเห็นคนอื่นทำบุญ พระภิกษุเดินบิณฑบาตหรือคนขอทานแก้มองไม่เห็นไม่สนใจ คนที่เกิดขึ้นมาแล้วล่วงกาลผ่านวัยมีอายุมากแต่ไม่สนใจเรื่องบุญกุศลเช่นนี้เรียกว่า "เกิดมามีอายุยืนนานเฉยๆ" ดังข้อความเหล่านี้

อันว่าบุคคลชายหญิงทั้งหลายเกิดมาในวัฏสงสารนี้ ยากนักหนาที่จะบังเกิดเท้ามือ บังเกิดหู บังเกิดดวงตา ก็เฉยๆ เท้านั้น บังเกิดดวงจิต บังเกิดตบ ลมหายใจ ดุจน้ำดี ปอด เนื้อซึ่งเป็นตัวตนมาแล้ว ก็เฉยๆ เท้านั้น (13/2 บ.2 -13/2 บ.4)

มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย เกิดมาเปล่าๆ นั้น ถ้าได้ยินพระธรรมเทศนาแล้ว ไม่ยกมือไหว้พระธรรมเทศนานั้นเลย กลับหันไปจับเครื่องศัตราวุธฆ่าคนอื่น ตีคนอื่น ขโมยคนอื่น แล้วก็ไปปล้นทรัพย์สมบัติคนอื่นเอามาเป็นสมบัติของตนเอง ด้วยเหตุนั้นแล จึงได้เรียกว่า แขนเกิดขึ้นมาเฉยๆ (13/2 บ.4 -14/1 บ.1)

อันว่า เท้าที่เกิดขึ้นมาเฉย ๆ นั้นเล่า มีเหตุแห่งเรื่องราวอย่างไร จึงได้กล่าวว่า เท้านั้นเกิดขึ้นมาเฉยๆ ขอให้ท่านจงแสดงมาทุกประการ พวกเราจะได้รับฟังแล ดูก่อนท่านทั้งหลาย เท้าที่เกิดขึ้นมาเฉยๆ นั้น หมายความว่าดังนี้ เวลาใดก็ตามที่บุคคลทั้งหลายคิดทำกุศลผลบุญ เท้านั้นจะเดินเข้าไปนั้นก็ไม่เลย เท้านั้นกลับเดินไปที่อื่น นี่จึงเรียกว่า เท้านั้นเกิดขึ้นมาเฉยๆ (14/1 บ.1 -14/1 บ.4)

อันว่าจิตใจที่เกิดขึ้นมาเฉยๆ นั้นเล่ามีเหตุแห่งเรื่องราวอย่างไร ดูก่อนท่านทั้งหลาย อันว่า จิตใจที่เกิดขึ้นมาเฉยๆ นั้น หมายความว่าดังนี้ เวลาใดก็ตามที่บุคคลทั้งหลายทำกุศลผลบุญ จิตใจนั้นไม่คิดเลย จิตใจนั้นกลับคิดขึ้นชอบภรรยาชายอื่น ไม่เพียงเท่านั้นหรอก จิตนั้นยังคิดไปที่อื่นอีกด้วย ด้วยเหตุนี้แล จึงเรียกว่า จิตนั้นเกิดขึ้นมาเฉยๆ (14/1 บ.4 -14/2 บ.1)

อันว่า มีปากเกิดขึ้นมาเฉยๆ นั้นเล่ามีเหตุแห่งเรื่องราวอย่างไร ดูก่อนท่านทั้งหลาย อันว่า มีปากเกิดขึ้นมาเฉยๆ นั้น หมายความว่าดังนี้ อันว่าปากนั้นเวลาใดก็ตามที่ได้ยินคนอื่นพูดถึงการทำบุญให้ทานแล้ว ปากนั้นไม่พูดถึงการ

ทำบุญแต่กลับพูดเรื่องอื่น ด้วยเหตุนี้แลจึงเรียกว่า มีปากเกิดขึ้นมาเฉยๆ (14/2 บ.2 – 14/2 บ.4)

อันว่า นูเกิดขึ้นมาเฉยๆ นั้นเล่ามีเหตุแห่งเรื่องราวอย่างไร ขอให้ท่านจงชี้แจงมาให้ชัดเจน ให้พวกเราได้ฟังแล ดูก่อนท่านทั้งหลาย นูที่เกิดขึ้นมาเฉยๆ นั้น มีความหมายดังนี้ เวลาใดก็ตามที่บุคคลทั้งหลาย ทำบุญให้ทานฟังพระธรรมเทศนา อันว่า นูนั้นไม่ฟังพระธรรมเทศนานั้นเลย แต่กลับไปฟังเสียงอย่างอื่นแล เหตุนี้แลจึงเรียกว่า นูเกิดขึ้นมาเฉยๆ (14/2 บ.4 -15/1 บ.1)

อันว่า ดวงตาที่เกิดขึ้นมาเฉยๆ นั้นเล่าเหตุแห่งเรื่องราวว่าอย่างไร ขอให้ท่านจงชี้แจงมาให้ชัดเจน พวกเราได้รับฟังแล ดูก่อนท่านทั้งหลาย ดวงตาที่เกิดขึ้นมาเฉยๆ นั้น มีความหมายดังนี้ ดวงตานี้ในเวลาที่เห็นคนอื่นเขาทำบุญให้ทานก็ดี พระภิกษุสงฆ์ท่านเดินบิณฑบาตก็ดี ไม่ว่าจะเป็นคนยากคนจนขอทานก็ดี ดวงตานี้ก็ทำเป็นไม่เห็นเลย แกล้งมองไปยังที่อื่น เหตุดังนี้แลจึงเรียกว่า ดวงตาที่เกิดขึ้นมาเฉยๆ (15/1 บ.2 – 15/1 บ.5)

เกิดมาเป็นมนุษย์มีอายุยืนเฉยๆ นั้น หมายความว่าอย่างไร ขอให้ท่านจงชี้แจงมาแก่พวกเราพวกเราจะได้รับฟังแล ดูก่อนสัตว์ทั้งหลายจงฟัง เราจะกล่าวชี้แจงพระธรรมเทศนาให้ชัดเจน (ขอท่านทั้งหลาย) จงตั้งสัจตั้งใจฟังอย่าได้ประมาทเลย มนุษย์สัตว์ทั้งหลายที่บังเกิดมาแล้วมีอายุยืนยาวแต่ไม่ได้ทำบุญให้ทานรักษาศีลพยายามยามเจริญเมตตาภาวนาอันเป็นประโยชน์ ไม่ปรารภนาสมบัตินิพพานอันเป็นสถานบรมสุขเกษมศานต์อันเป็นสถานประเสริฐเช่นนั้นเลย กลับไปทำบาปกรรมตั้งแต่เด็กจนกระทั่งแก่ ผู้เช่นนั้นเองแล เรียกว่า เกิดมามีอายุยืนนานเฉยๆ (14/2 บ.5 – 15/2 บ.4)

เมื่อพิจารณาเนื้อหาแล้วจะเห็นได้ว่า ตั้งแต่คำว่า “เท้าที่เกิดขึ้นมาเฉย ๆ” เนื้อหาเป็นรูปแบบคำถามว่า คำนั้นมีความหมายอย่างไร และมีประโยคคำตอบที่ประสงค์ความหมายในทางธรรมเป็นสำคัญ กล่าวคือบุคคลพาลนั้นเมื่อเดินไปพบเห็นผู้อื่นทำบุญก็ไม่สนใจเดินไปที่อื่น ไม่ได้ประสงค์เอาความหมายตามตัวอักษรว่า เท้ายืนอยู่เฉยๆ ไม่ทำอะไร เป็นต้น

ผู้ประพันธ์ได้อธิบายว่า คนที่มีร่างกายครบสมบูรณ์ไม่พิการ เกิดมามีอายุยืนยาว แต่ไม่ใส่ใจถึงสิ่งที่เป็นบุญเป็นกุศล เมื่อได้ยินคนอื่นพูดถึงเรื่องบุญกุศลก็ไม่ใส่ใจ และเมื่อเห็นคนอื่นทำบุญพระภิกษุเดินบิณฑบาตหรือคนขอทานก็ไม่เคยเลื่อมใสทำบุญให้ทาน ลักษณะดังกล่าวมานี้เรียกว่า “ลักษณะของคนพาล” คือ ประกอบแต่กรรมชั่วด้วยกาย วาจา และใจ คนพาลเมื่อสิ้นอายุจากมนุษยโลกนี้แล้ว จะไปเสวยทุกข์เวทนาในนรก ยากนักที่จะได้ไปเสวยสุขในสุคติโลกสวรรค์

15.2 ว่าด้วยบุคคลผู้เกิดมาแล้วงดงามประเสริฐ (บัณฑิต)

บัณฑิต หมายถึง ผู้มีปัญญา นักปราชญ์ ผู้ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา³⁵ ผู้มีปัญญา ประพฤติสุจริตทางใจ วาจาและกาย เป็นสัมมาทิฐิเชื่อเรื่องบุญบาป ผลแห่งกรรมดีและชั่ว เช่น เชื่อว่า ทานที่ถวายไปแล้วมีผล เป็นต้น พุดจาไฟเราะประกอบด้วยประโยชน์ ชอบพูดตรงไปตรงมา รังเกียจการนินทาพูดลับหลัง แนะนำสั่งสอนหรือชักชวนคนอื่นในการทำบุญกุศล เมื่อเห็น พระภิกษุก็ยกมือไหว้หรือเข้าไปฟังธรรม ประพฤติตนอยู่ในระเบียบกติกาศาสนาของหมู่คณะ

ในคัมภีร์โฆลานเรื่องดำโบนตุนเมียน ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับบัณฑิตผู้งดงามประเสริฐ โดยกล่าวว่า บุคคลที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วให้มันทำบุญให้ทานรักษาศีลเจริญเมตตาภาวนา เพื่อจะนำพาตนเองไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์สมดังความปรารถนา โดยเปรียบกับร่างกายมนุษย์ เหมือนกับคนพาล แต่เป็นพฤติกรรมในส่วนดี คือ คนที่ประเสริฐ มีศรัทธา มีปัญญาเฉียบแหลม มี หงุดงาม คือ สนใจฟังแต่พระธรรมคำสั่งสอน ดวงตาที่งดงาม คือ มองดูคนที่ทำบุญให้ทานด้วยความชื่นชมยินดี มีปากแล้วงดงาม คือ พุดไฟเราะ อ่อนหวาน พุดถึงแต่เรื่องบุญกุศล มีมือที่งดงาม ทำงามและจิตใจงดงาม คือ เมื่อเขาได้ยินพระธรรมก็มีความสนใจเดินเข้ายังสถานที่แสดงธรรม ยกมือไหว้ นั่งฟังพระธรรม ด้วยความตั้งใจ มีกิริยามารยาทเรียบร้อยไมคะนองมือคะนองเท้า ไม่สนใจเรื่องอื่น ดังข้อความเหล่านี้

ดูก่อนสัตว์บุรุษทั้งหลาย (บุคคล) ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ให้พากเพียร พยายามทำบุญให้ทานรักษาศีลเจริญเมตตาภาวนาให้มากเข้าไว้ จึงจะได้ นำตนเองนั้นไปเสวยราชสมบัติในสุคติโลกสวรรค์ ผู้นั้นนั่นเอง ได้ประกอบด้วย สัทธาตีสัททก้าเนตตฺตฺวาใจปรารถนาแล (16/1บ.3 – 16/1 บ.5)

นี้จะกล่าวเรื่องเกิดเป็นมนุษย์แล้ว เรียกว่า งดงามประเสริฐนั้นมีความหมายดังนี้ มีหูที่งดงาม มีตาที่งดงาม มีแขนที่งดงาม มีเท้าที่งดงาม มีปากที่งดงาม... ก็บุคคลนั้น บังเกิดในกาลใดแล้วมีจิตใจปรารถนาอยู่กับกุศล ผลบุญ ผู้นั้นนั่นเอง มีปัญญาเฉียบแหลม มีจิตใจงดงามแล้วชักชวนเหล่า สัตบุรุษชายหญิงทั้งปวง ผู้นั้นรู้จักแนะนำสั่งสอน มนุษย์สัตว์ทั้งหลายให้ทำบุญ ให้ทานรักษาศีลพยายามเจริญเมตตาภาวนา ทำบุญให้ทานทุกวันไม่เคยขาดเลยสักวัน อันว่า บรรดาบุรุษชายหญิงทั้งหลาย ใครก็ตามที่ทำตามคำแนะนำสั่งสอนของเขา ทั้งหมดนั้นจะไม่ต้องไปเห็นนรกเปรต เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน นั้นสักครั้งเลย ล้วนแต่จะประกอบด้วยสมบัติ 3 ประการ คือ สมบัติมนุษย์

³⁵ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, 135.

อย่างหนึ่ง สมบัติสวรรค์ อย่างหนึ่ง สมบัตินิพพาน อย่างหนึ่ง นี้เรียกว่า ประกอบด้วยสมบัติ 3 ประการแล (16/1บ.5 -17/1 บ.4)

บุคคลทั้งหลายที่มีหุนงดงามนั้น มีความหมายดังนี้ อันว่า หุนั้น เมื่อได้ ยินพระธรรมเทศนาแล้ว หุนั้นก็ไม่ฟังเรื่องอื่นเลยฟังแต่พระธรรมเทศนานั้นแล ให้ชัดเจนจะได้ไม่ลืมหูลืมหู เหตุนี้แลจึงเรียกว่า หุนั้นงดงามแล (17/1บ.5-17/2 บ.1)

อันว่า ดวงตาที่งดงามนั้น มีความหมายดังนี้ อันว่า ดวงตานั้น ถ้าหาก เห็นเขาทำบุญให้ทานในเวลาใดก็ตาม ดวงตานั้นไม่เคยมองไปที่อื่นเลย มองแต่การทำบุญนั่นเองแล จึงเรียกว่า ดวงตานั่งงดงาม แล (17/2 บ.1 -12/2 บ.2)

ดูก่อนท่านทั้งหลาย จงฟังให้ดี อันว่า ปากนั้น เมื่อไหร่ก็ตามที่ได้ยิน นักปราชญ์ราชบัณฑิตกล่าวเกี่ยวกับเรื่องบุญกุศลแล้ว ปากนั้นไม่เคยพูดเรื่องอื่นเลย ปากนั้นชื่นชมยินดีปลื้มใจพูดถึงการทำบุญนั้นไม่เคยขาดเลยสักวัน เหตุดังนี้แล จึงเรียกว่า มีปากแล้วถึงดงามประเสริฐ ปากนั้นจะพูดเวลาใดก็ตาม ก็พูดแต่คำที่ไพเราะเสนาะโสตรื่นรมย์เป็นที่จับจิตจับใจเท่านั้นคล้าย กระดาษทอนลมตั้ง 1 หรือ 2 โยชน์ แล้วพูดจาไพเราะจับใจยิ่งนักแล (17/2 บ.2 - 17/2 บ.5)

ดูก่อนท่านทั้งหลาย อันว่า มีองดงามนั้น จิตใจงดงามนั้น มีความหมายดังนี้ เมื่อใดก็ตาม เมื่อได้ยินพระธรรมเทศนาแล้ว จิตนั้นก็คิดถึงเสร็จแล้วก็ชักชวนกันพร้อมด้วยเท้าและแขนเข้าไปฟังพระธรรมเทศนา ยกมือถวายบังคม ประณมมือฟังพระธรรมเทศนาแล้ว จิตนั้นไม่เคยคิดไปที่อื่นเลย อันว่า มือและเท้า นั้นจัดแจงแต่การบุญกุศลนั่นเองแล (17/2 บ.5 -18/1บ.2)

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ต้องการเปรียบเทียบลักษณะของคนพาล กับบัณฑิต โดยใช้ร่างกายของมนุษย์เป็นเครื่องมืออธิบายเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของบุคคลทั้งสองประเภท โดยเปรียบเทียบคนโง่เขลาเกิดมาแล้วเฉยๆ กับคนงดงามประเสริฐ ด้วยคุณธรรมอันเกิดจากภายในจิตใจแล้วแสดงออกด้วยการกระทำทางกายและทางวาจา ไม่ได้หมายถึงความสมบูรณ์หรือความงามของร่างกาย คนทั้งสองประเภทมีร่างกายที่สมบูรณ์ ไม่ได้พิจารณาอดหรือหนูนวกเป็นต้น แต่เมื่อจะกล่าวว่า คนนั้นโง่เขลาเกิดมาไร้ค่าหรืองดงามประเสริฐ ได้เปรียบเทียบจากคุณธรรมที่มีอยู่ในจิตใจของผู้นั้นเป็นสำคัญ สรุปได้ว่า คนที่ได้ชื่อว่า งดงามประเสริฐนั้น คือคนที่มีจิตใจงดงามมีความศรัทธามีปัญญา และเมื่อแสดงออกในภายนอกจะเป็นคนที่มีพูดจาดีมีเหตุผลมีความเคารพอ่อนน้อมต่อสมณะชีพราหมณ์ ส่วนคนโง่เขลาเกิด

มาแล้วเฉยๆ นั้น ถึงจะมีร่างกายสมบูรณ์เจริญเติบโตมีอายุยืนยาว แต่ไม่เคยสนใจเรื่องบุญทาน การกุศล กลับมีจิตใจขึ้นขอบในทางอกุศล คือ ประพฤติชั่วด้วยกายวาจาและใจ

16. ความเชื่อ

ความเชื่อ หมายถึง ความคิดผูกพันมั่นใจกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะมองเห็นหรือมองไม่เห็นก็ตาม เป็นการยอมรับอันเกิดขึ้นโดยจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจที่เหนือธรรมชาติ แม้ว่าพลังอำนาจเหล่านั้นไม่อาจจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงก็ตาม แต่มนุษย์ก็ยอมรับและความเคารพเกรงกลัวสิ่งเหล่านั้น³⁶

ในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดำโบนตูนเมียน พบความเชื่อเรื่องต่างๆ ดังนี้ คือ

ความเชื่อเรื่องสังสารวัฏ ชาติภพ

สังสารวัฏ หมายถึง ภพที่เวียนว่ายตายเกิด การเวียนว่ายตายเกิดในโลก³⁷ ในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดำโบนตูนเมียน ปรากฏความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดโดยกล่าวว่า บุคคลท่องเที่ยวเวียนว่ายในวัฏสงสารนี้ เพราะการกระทำของตน ดังข้อความต่อไปนี้

ดูก่อนสัตว์บุรุษชายหญิงทั้งหลาย ถ้าบุคคลได้ฟังแล้วใส่ใจประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมเทศนาที่พระองค์ทรงแนะนำสั่งสอนนั้นแล้ว...อันว่า ผู้นั้นเองจะได้ข้ามไปยังฝั่งแห่งสมบัติอันแท้จริงนั้นอย่างแน่นอนแล ถ้าหากผู้นั้นกลับมาบังเกิดในภพวัฏสงสารนี้อีกก็ดี จริงอยู่ ผู้นั้นจะบังเกิดในตระกูลที่ร่ำรวยและสูงส่งด้วยยศศักดิ์นั้นอย่างแน่นอน (18/1บ.3 -18/2 บ.2)

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นว่า เมื่อบุคคลปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าจะได้บรรลุนิพพาน ซึ่งไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีก หรือถ้ายังต้องมาบังเกิดอีกจะบังเกิดในตระกูลที่มีสมบัติมากและสูงด้วยยศศักดิ์ บุคคลจะบังเกิดในภพที่ดีหรือชั่วก็ขึ้นอยู่กับผลแห่งกรรมที่ตนเองสร้างเอาไว้ ชีวิตจึงมีการเกิดใหม่ เวียนว่ายตายเกิด เป็นวงเวียนกันไปในสังสารวัฏเช่นนี้ สัตว์ทั้งหลายถูกอวิชชาครอบงำมีต้นเหตุเป็นเครื่องประกอบ ท่องเที่ยวเวียนว่าย ตายเกิดไม่รู้จักจบสิ้น มีการเปลี่ยนแปลงหมุนขึ้นหมุนลง ตกนรกแล้ว ถ้ามีกรรมดีก็ไปบังเกิดในสวรรค์ มาเกิดเป็นมนุษย์

³⁶ ธวัช ปุณโณทก, “ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน,” ใน วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ, เพ็ญศรี ดูก และคนอื่นๆ, บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), 350.

³⁷ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, 317.

คนที่เกิดเป็นพรหมด้วยกำลังกรรมดีที่บำเพ็ญมานุสุมานะ เมื่อหมดบุญก็กลับไปตกนรกเพราะกรรมชั่วอีกก็ได้³⁸

ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์

นรก หมายถึง ที่อันไม่มีความสุขความเจริญ เป็นสถานที่ไปเกิดและเสวยความทุกข์ของสัตว์ผู้ทำบาป เป็นทางเสื่อมอย่างหนึ่งใน 4 อย่าง คือ นรก ติรัจฉาน เปตและอสุรกาย³⁹

สวรรค์ คือ แดนที่ดีเลิศล้ำด้วยกามคุณ 5 โดยปกติหมายถึง กามาพจรสวรรค์⁴⁰ บุคคลเสวยทุกข์ในนรกหรือสุขในโลกสวรรค์เพราะกรรมที่ตนเองทำ ดังปรากฏในนिरยสูตร⁴¹ ผู้ประกอบด้วยอกุศลธรรม 5 ประการ คือ 1. ผู้มักฆ่าสัตว์ 2. ผู้มักลักทรัพย์ 3. ผู้ชอบประพฤติดินในกาม 4. ผู้ชอบพูดปด 5. ผู้ชอบดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งความประมาท ย่อมเข้าถึงนรก ส่วนบุคคลผู้ประกอบด้วยอกุศลธรรม 5 อย่าง คือ เป็นผู้เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติดินในกาม เว้นจากการพูดปดและเว้นจากการตั้งอยู่ในความประมาทเพราะการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัย ย่อมขึ้นสวรรค์

ในคัมภีร์โฆลานเรื่องดำโบนตุณเมียน ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับนรกสวรรค์ว่า บุคคลที่ให้ทานรักษาศีลและเจริญเมตตาภาวนาจะได้สมบัติสวรรค์ สมบัตินิพพาน ไม่ต้องตกนรกไปเกิดเป็นเปรตเป็นสัตว์เดรัจฉาน ดังข้อความนี้

ผู้รู้จักแนะนำสั่งสอนมนุษย์สัตว์ทั้งหลายให้ทำบุญให้ทาน รักษาศีล พยายามเจริญเมตตาภาวนา ทำบุญให้ทานทุกวันไม่เคยขาดเลยสักวัน อันว่าบรรดาบุรุษชายหญิงทั้งหลาย ใครก็ตามที่ทำตามคำแนะนำสั่งสอนของเขา ทั้งหมดนั้นจะต้องไปเห็นนรกเปรต เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานนั้นสักครั้งเลย ส่วนแต่จะประกอบด้วยสมบัติ 3 ประการ คือ สมบัติมนุษย์ อย่างหนึ่ง สมบัติสวรรค์ อย่างหนึ่ง สมบัตินิพพาน อย่างหนึ่ง (17/1บ.1 - 17/1บ.4)

³⁸ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), กรรมและนรกสวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมสภา), 92-94.

³⁹ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, 116.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, 306.

⁴¹ อจ. ปญจก. 36/352/ 807.

จากเนื้อหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ข้อปฏิบัติพื้นฐานที่ทำให้คนไปบังเกิดในสวรรค์คือการให้ทานรักษาศีล บุคคลเมื่อสิ้นชีวิตแล้ว ด้วยอำนาจกุศลกรรมจะไปบังเกิดเทพบุตรเทพธิดา เสวยสุขในสวรรค์ชั้นฟ้า ด้วยอำนาจกุศลกรรมต้องไปเสวยทุกข์เวทนาในนรก บังเกิดเป็นเปรต เป็นสัตว์เดรัจฉาน ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นผลของกรรมดีและกรรมชั่ว บุคคลจะได้เกรงกลัวที่จะกระทำความชั่ว

ความเชื่อเรื่องมรรค ผล นิพพาน

มรรค หมายถึง ระดับการให้สำเร็จกิจ คือ ทางอันให้ถึงความเป็นอริยบุคคลแต่ละชั้น ญาณที่ทำให้ละสังโยชนได้ขาด เป็นชื่อแห่งโลกุตตรธรรมคู่กับผล มี 4 ชั้น คือ 1. โสดาปัตติมรรค 2. สกทาคามิมรรค 3. อนาคามิมรรค 4. อรหัตมรรค⁴²

ผล หมายถึง สิ่งที่เกิดแต่เหตุ ประโยชน์ที่ได้รับ เป็นชื่อแห่งโลกุตตรธรรมคู่กับมรรค และเป็นผลแห่งมรรค มี 4 ชั้น คือ 1. โสดาปัตติผล 2. สกทาคามีผล 3. อนาคามีผล 4. อรหัตผล⁴³

นิพพาน หมายถึง การดับกิเลสและกองทุกข์ เป็นโลกุตตรธรรมและเป็นจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา⁴⁴

ในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดาโบนตุนเมียน มีเนื้อหาเกี่ยวกับมรรคผลและนิพพาน ดังข้อความนี้

ดูก่อนสัตบุรุษชายหญิงทั้งหลาย ถ้าบุคคลได้ฟังแล้วใส่ใจประพฤติ ปฏิบัติตามพระธรรมเทศนาที่พระองค์ทรงแนะนำสั่งสอนนั้นแล้ว อันว่าผู้นั้นแล จะได้บรรลุโสดา(ปัตติผล) สกทาคามี อนาคามี และพระอรหัตแล้ว ผู้นั้นนั่นเองเปรียบเหมือนผู้ที่ได้เรือสำเภาใหญ่ลวดลายยาวแล่นไป โดยไม่เกรงกลัว ที่จะถูกระลอกคลื่นมหาสมุทรนั้นซัด (ให้จม) เลย อันว่า ผู้นั้นเองจะได้ข้ามไปยังฝั่งแห่งสมบัติอันแท้จริงนั้นอย่างแน่นอนแล (18/1บ.3 -18/2 บ.1)

พระนิพพานเป็นจุดประสงค์สูงสุดในพระพุทธศาสนา ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นถึงผลของการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า อันเป็นการชักจูงให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดความเชื่อถือว่า เมื่อทำตามคำสั่งสอนอย่างนี้แล้วจะได้บรรลุผลสูงสุดในพุทธศาสนาอย่างแน่นอน หรือหากว่ายังไม่

⁴² พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, 215.

⁴³ เรื่องเดียวกัน, 177.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, 125.

บรรลู่ ต้องกลับมาบังเกิดในสังสารวัฏอีก ก็จะมีบังเกิดในตระกูลที่บริบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติและยศศักดิ์

ความเชื่อเรื่องพระศรีอารยเมตไตรย

ศรีอารยเมตไตรย หมายถึง พระนามของพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง ซึ่งจะอุบัติขึ้นในภายหน้า หลังจากสิ้นศาสนาพระโคตมแล้ว ในคราวที่มนุษย์มีอายุยืน 80,000 ปี นับเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ห้า แห่งภัทรกัปนี้⁴⁵

ความเชื่อเกี่ยวกับพระศรีอารยเมตไตรยมีปรากฏในคัมภีร์โปกขารเรื่องดำโนนตุนเมียนดังข้อความนี้

ก็พวกเขาเหล่านั้นทั้งหมด เมื่อสิ้นอายุจากมนุษย์โลกนี้แล้วก็จะไปเสวย
ทุกขเวทนาในนรกทั้ง 4 มุม พวกเขาทั้งหมดนั้นยากนักหนาที่จะได้อยู่ต่อหน้า
พระศรีอารยเมตไตรยโพธิสัตว์ ซึ่งพระองค์จะได้ตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณ
(15/2 บ.4 – 15/2 บ.5)

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คนไทยถิ่นเขมรมีความศรัทธาเชื่อมั่นในพุทธศาสนา และพระศรีอารยเมตไตรยโพธิสัตว์อยากจะไปบังเกิดในยุคสมัยของพระศรีอารยเมตไตรย ซึ่งกล่าวกันว่า เป็นยุคสมัยที่ความอุดมสมบูรณ์เพียบพร้อมทุกอย่างไม่อดอยาก ทรัพย์สมบัติ ข้าวปลาอาหาร อุปกรณ์เครื่องใช้ล้นมืออยู่บริบูรณ์ไม่ต้องแสวงหา เสื้อผ้าอาภรณ์เครื่องประดับทุกอย่างมีพร้อมตามปรารถนาที่ต้นกัลปพฤกษ์ มนุษย์ชายหญิงแต่งกายด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ทั้งงดงามมีความซื่อสัตย์ต่อคู่สามีภรรยาของตน ไม่มีการล่วงเกินในบุรุษและสตรีอื่น มีแต่ความสุขปราศจากโรคภัยไม่มีโจรผู้ร้ายปล้นแย่งชิง ทุกคนล้วนมีเมตตาต่อกัน บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข⁴⁶ บุคคลที่จะไปบังเกิดในยุคสมัยของพระองค์ต้องมีศรัทธาเลื่อมใส ถวายทานรักษาศีลเจริญเมตตาภาวนา ไม่ละทิ้งในพุทธศาสนา อีกทั้งต้องฟังเทศน์มหาชาติเวสสันดรทั้ง 13 กัณฑ์ให้จบในวันนั้น บูชาธรรมด้วยรูปเทียนและดอกไม้อย่างละพัน⁴⁷

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, 290.

⁴⁶ พระธรรมปริชา (แก้ว), เรียบเรียง, ไตรภูมิโลกวิจิตรยกถา ฉบับที่ 2, เล่ม 2 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), 44-50.

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, 66-70.

คำสอนหรือความเชื่อในท้องถิ่น

การปฏิบัติอันเนื่องมาจากประเพณีความเชื่อในเรื่องสิ่งเร้นลับภูตผีวิญญาน ตลอดจนวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ได้กลายเป็นแบบอย่างข้อยึดถือแก่อนุชนรุ่นหลัง การยึดถือปฏิบัติตามขึ้นอยู่กับการประเพณีความนิยมมากกว่าความเข้าใจ สมาชิกในสังคมรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษเคยพาทำสืบทอดกันมา จึงได้ยึดถือประพฤติปฏิบัติตาม เพราะเชื่อในความรู้และประสบการณ์ของบรรพบุรุษ ข้อปฏิบัติเหล่านี้อาจเหมือนหรือแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นตามความเข้าใจประเพณีและความเชื่อ บรรพบุรุษสั่งสอนให้ยึดถือเป็นข้อประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพื่อความปลอดภัยสงบสุขและความเป็นระเบียบของสมาชิกในสังคม ดังนั้น หลักคำสอนที่เป็นความเชื่อท้องถิ่น จึงหมายถึง ข้อปฏิบัติอันดีงามที่บรรพบุรุษได้ยึดถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างและสั่งสอนแก่สมาชิกในสังคม และได้ปรากฏคัมภีร์พระไตรปิฎก แต่บางอย่างมีส่วนคล้ายคลึงกันอยู่ไม่น้อยหรือได้รับอิทธิพลมาจากพุทธศาสนา

1. สอนไม่ให้ประมาทยามลงสู่สงคราม

สอนให้บุคคลมีความระมัดระวังในเวลาที่มีศึกสงคราม ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียน ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับความไม่ประมาท โดยสอนให้บุคคลมีความรอบคอบ มีสติไตร่ตรองพิจารณาอย่าได้ชะล่าใจต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นเฉพาะหน้า ในยามศึกสงคราม ให้มีความระมัดระวัง มีสติอยู่กับตัวตลอดเวลา อย่ามีความกลัวมากเกินไป อย่างกลัวมากเกินไป ต้องรู้จักระวังภัยและเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลา เพราะถ้าชะล่าใจเสียแล้ว ก็อาจจะสิ้นชีวิตได้ ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง ถ้าต่อสู้ศึกสงครามอย่างกลัวมากเกินไปอย่างกลัวมากเกินไป
 ให้มีความพร้อมเพรียงกันจึงจะดี ถ้ามีดพลาดแล้วจะเอาชีวิตรอดได้นั้นไม่มี
 เลย (10/1 บ. 2 – 10/1 บ.3)

ในยามศึกสงครามหรือยามที่มีเหตุร้ายเฉพาะหน้า คนเราจะต้องไม่ชะล่าใจหรือมั่นใจในเหตุการณ์เฉพาะหน้า โดยคิดง่าย ๆ ว่า ตนเองเก่งกล้าสามารถ เข้าศึกศัตรูไม่สามารถต่อสู้เอาชนะได้ หรือมีความกลัวจนไม่มีสติคิดวางแผนต่อสู้ ถ้าเป็นเช่นนี้ ก็อาจจะประสบความพ่ายแพ้ได้ คนที่มีปัญญา เมื่อเจอกับเหตุการณ์เฉพาะหน้า จะต้องไม่ชะล่าใจ ไม่กล้าหาญหรือกลัว

จนเกินไป ให้สติปัญญาคิดวางแผนให้รอบคอบ เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็จะสามารถรักษาชีวิตให้รอดปลอดภัยได้

2. สอนให้รู้จักกาลเทศะ

กาลเทศะ หมายถึง เวลาและสถานที่หรือความสมควรไม่สมควร⁴⁸ เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกัน วัฒนธรรมประเพณีและจรรยาบรรณ ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติอันดีงามประจำสังคมก็เกิดขึ้น เมื่อบุคคลยึดถือปฏิบัติตาม จะทำให้ผู้นั้นเป็นที่ยอมรับของสังคมและได้รับการยกย่องว่า เป็นคนดี มีมารยาท รู้จักสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ การรู้จักกาลเทศะคือการรู้จักระเบียบปฏิบัติว่า สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ถ้าฝ่าฝืนทำอาจถูกมองว่า เป็นคนไร้มารยาทไม่รู้จักความเหมาะสม

ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียน ปรากฏข้อความเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ โดยอธิบายว่า การนุ่งห่มเสื้อผ้าต่อหน้าคนแก่คนเฒ่า เป็นสิ่งไม่ดีไม่เหมาะสม ไม่ควรประพฤติ ดังข้อความต่อไปนี้

อีกอย่างหนึ่ง ต้องรู้จักเวลาให้พิจารณาให้ชัดเจนเปรียบเหมือนสตรีนาง
หนึ่งนุ่งผ้าถุงอย่าได้นุ่งต่อหน้าคนเฒ่าคนแก่ (ยอ/1 บ.2 - 10/1 บ.2)

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การนุ่งห่มเสื้อผ้าเพื่อปกปิดอวัยวะอันจะยังความละอายให้กำเริบ การนุ่งห่มเสื้อผ้าเป็นกิจที่ต้องทำเป็นส่วนตัวหรืออยู่ในห้องอันเป็นสัดส่วน ไม่เป็นที่เปิดเผยต่อบุคคลคนอื่น โดยเฉพาะลูกผู้หญิง จึงมีคำกล่าวว่า “ผู้หญิงมีรูปเป็นทรัพย์” การเปิดเผยแสดงให้คนอื่นได้เห็นนั้นไม่ควร โดยเฉพาะเวลานุ่งห่มเสื้อผ้า เพราะฉะนั้น ผู้หญิงเมื่อนุ่งห่มเสื้อผ้าอย่าได้กระทำต่อหน้าผู้เฒ่าผู้แก่ เพราะเป็นกิจที่ไม่ควรเปิดเผยอย่างหนึ่ง และเป็นการแสดงความเคารพต่อผู้ที่ควรเคารพอีกด้วย เพราะเวลานุ่งห่มเสื้อผ้าอาจจะมีการยกไม้ยกมือขึ้นไปมา อันเป็นลักษณะเหมือนกับไม่แสดงความเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านประการหนึ่ง

3. หลักปฏิบัติสำหรับการครองเรือน

3.1 กิริยาของเมียน

การอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะทำให้มนุษย์มีหน้าที่แตกต่างกันออกไป การทำมาหากิน หรือการดำเนินชีวิตในครอบครัวนั้นมีการแบ่งหน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิงค่อนข้างชัดเจน แต่ทุก

⁴⁸ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 117.

ฝ่ายก็อาศัยและช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่เสมอมาได้แยกขาดจากกันจึงจะทำให้ชีวิตครอบครัวดำเนินไปได้ด้วยดี ผู้ชายหรือผู้นำครอบครัวจะมีหน้าที่ทำงานนอกบ้านเป็นส่วนใหญ่ เช่น การทำไร่ ทำนา จับปลา การล่าสัตว์ และคอยปกป้องคุ้มครองสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น ส่วนผู้หญิงมีหน้าที่สำคัญในบ้าน เช่น เตรียมหุงหาอาหาร ทำงานบ้าน ผลิตเครื่องนุ่งห่ม เลี้ยงลูกหรือเก็บผักเก็บพืชในบริเวณใกล้ๆ บ้าน ซึ่งเป็นงานที่ไม่ค่อยใช้แรงมาก

ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุเนเมียน มีเนื้อหาเกี่ยวกับการครองเรือน โดยกล่าวแนะนำให้สามีภรรยารู้จักปรึกษาหารือช่วยเหลือกันเวลาทำงาน ลูกขึ้นแต่เช้ามีดหุงข้าวทำกับข้าวสำหรับบริโภค ถ้ามีกิจธุระต้องเดินทางไปนอกบ้านต้องเตรียมสำหรับอาหารให้เรียบร้อยก่อนออกเดินทาง ภรรยาต้องคอยให้คำแนะนำตักเตือนสามี จัดเสื้อผ้ารองเท้า เตรียมน้ำอาบให้เสร็จเรียบร้อย ถ้าสามีออกเดินทางไปทำกิจธุระให้เดินไปส่ง เมื่อสามีกลับมาก็ออกไปต้อนรับที่หน้าบ้านและช่วยถือสิ่งของ ดูแลจัดการงานในบ้านและกรอด้ายสำลีฝ้ายทอผ้า โดยมากเน้นไปที่หน้าที่ของผู้หญิงที่ควรจะรู้งานบ้าน ดังข้อความนี้

ฝ่ายของคฤหัสถ์ผู้เป็นสามีภรรยาให้แนะนำกัน ให้ลูกขึ้นแต่เช้ามีด ให้ใช้ระหัดกรอสำลีฝ้าย หุงข้าวปลาอาหารสิ่งของบริโภคทั้งหลาย ถ้ามีการเดินทางไปไหนๆ ก็ดี ให้หุงข้าวและกับข้าวให้ลูกเรียบร้อยให้ทันเวลาแล (10/2 บ.4 - 10/2 บ.5)

อีกอย่างหนึ่ง คอยแนะนำตักเตือนรับใช้สามี จัดวางรองเท้า ตักน้ำสำหรับอาบ ประรณาสมบัตินิพพานต่อไปในภายหน้านั้นนั่นแล (10/2 บ.5 - 11/1 บ.1)

อีกอย่างหนึ่ง สามีจะต้องเดินทางไปยังที่ใดๆ ก็ดี จะต้องเตรียมอาหารบริโภคให้แล้วเดินไปส่งสามี เมื่อเวลาสามีกลับมาก็ให้ไปรับหาสิ่งของจากสามีที่กลางทางแล (11/1บ.1-11/1บ.2)

จากข้อความดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า สามีภรรยาต้องคอยแนะนำช่วยเหลือกันมีความเชื่ออาทรต่อกัน มีใจหนักแน่นอดทน มีความซื่อสัตย์และให้เกียรติกันและกัน ผิดผิดเกินหนอยู้จักให้อภัยกัน ช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ชีวิตคู่จึงจะดำเนินไปด้วยความราบรื่นเป็นปกติสุข ภรรยาที่ดีต้องรู้จักหน้าที่คือต้องลูกขึ้นแต่เช้าตรู่ เพื่อเตรียมข้าวปลาอาหารให้เสร็จเรียบร้อยก่อนที่จะออกเดินทางไปทำงาน คอยตักเตือนแนะนำสามีในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมและห้ามในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เตรียมอาหารเสียบียงให้สามีผู้ไปทำธุระแล้วเดินไปส่ง เมื่อสามีกลับมาก็ออกไปรับและช่วยถือสิ่งของ ซึ่งเป็นการแสดงความรักความเชื่ออาทรของตนให้สามีได้เห็นได้รู้ อีกทั้งต้องมีความรู้เรื่องกรอด้าย

ทอดผ้า เย็บปักถักร้อย ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญสำหรับคนที่ เป็นแม่บ้านในสมัยก่อน ต้องฝึกฝนทำ ให้เป็นตั้งแต่ยังไม่ได้ออกรือน พฤติกรรมดังกล่าวเหล่านี้เรียกได้ว่าเป็นลักษณะของภรรยาที่ดี

3.2 กิริยาของเมียไม่ดี

ภรรยาที่มีนิสัยและความประพฤติไม่ดีแตกต่างจากภรรยาที่ดีดังกล่าวแล้วข้างต้น มี ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดำโบนตุนเมียน โดยกล่าวว่า ชอบตื่นสาย เกียจคร้านสันหลังยาว ไม่ หุงข้าวและทำกับข้าว ไม่ทำงานบ้าน ชอบเดินเล่นบ้านคนอื่น ชอบนั่งหน้าบ้านโด ชอบหัวเราะเสียง ดัง ชอบด่าสามี บ้าผู้ชาย นุ่งหม้อเสื้อผ้าไม่เรียบร้อยเดินไปบ้านคนอื่น เขาไม่พูดด้วยก็ชวนเขาพูด ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า กิริยาที่ไม่ดี ข้อความต่อไปนี้

1) อยากจะเดินเล่นบ้านคนอื่น 2) คิดอยากจะอยู่คนเดียว 3) อยากจะ หัวเราะเล่นให้สบาย 4) ขึ้นชอบอยากดื่มเหล้า 5) ชอบหัวเราะเสียงดัง 6) ชอบ นั่งหน้าบ้านโด 7) ชอบนุ่งผ้าถุงมีลวดลาย... 10) ชอบยกมือยกเท้า เมื่อสามี เดินทางไปยังที่อื่น ถ้าเห็นชายคนอื่นมาที่บ้านแล้วก็ลืมการงาน 11) ชอบนอน กลางวัน เกียจคร้านหุงข้าว ดีแต่ด่าคนบ้านใกล้เรือนเคียง อีกอย่างหนึ่ง ชอบ เล่นให้สบายใจ อีกอย่างหนึ่ง ชอบตื่นสายเกียจคร้านหุงข้าวและทำกับข้าว สำหรับบริโภค อีกอย่างหนึ่ง ชอบนอน อีกอย่างหนึ่ง ชอบด่าสามี อีกอย่างหนึ่ง บ้าผู้ชายถ้าเห็นชายหนุ่มเดินมาก็ปล่อยชายผ้าให้เขาเห็นหน้าอก อีกอย่างหนึ่ง ชอบนุ่งผ้าถุงตัวเดียวเดินไปทั่วบ้านคนอื่น เขาไม่พูดด้วยก็ชวนเขาพูด อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนเอาขี้เถ้ากลบไฟ ทั้งหมดนี้ไม่ดีเลย เรียกว่า กิริยา ที่ไม่ดีแล (11/1บ.3 -11/2 บ.3)

ส่วนความชั่วนั้นมี 2 ประการ (1) ถ้าเขาไม่ถามอย่าได้ตอบเขา (2) เขา ไม่ขอร้องอย่าได้ช่วยเขา(10/1บ.4)

เมื่อพิจารณาเนื้อหาแล้วจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง ระหว่างภรรยาทั้งสองประเภท ภรรยาที่ดี ต้องเป็นคนขยันอดทนรอบคอบรู้จักสังเกต คอยเอาใจใส่ ช่วยเหลือแนะนำสามีและคนในครอบครัว ดูแลจัดการบ้านการเรือนให้เรียบร้อย เช่น ทำกับข้าว ทอดผ้าเย็บปักถักร้อย เป็นต้น จัดเตรียมสิ่งของที่จำเป็นดูแลครอบครัวให้เจริญก้าวหน้า ต่อสู้กับ ความลำบากเคียงคู่กับสามี แต่ภรรยาที่ไม่ดีนั้นมีพฤติกรรมตรงข้ามซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อ ตนเองและครอบครัว ทั้งจะถูกคนอื่นดูหมิ่นดูแคลนอีกด้วย

นอกจากนี้ในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดาโบนตุนเมียน ยังมีลักษณะที่ไม่ดีของผู้ชายอีก 2 ข้อ คือ มีความประพฤติหนักเลงหญิง ทำตัวเป็นคนเจ้าชู้ ชอบมองหาอ่อนผู้หญิงอยากจะมี ความสัมพันธ์กับหญิงสาว ดังข้อความนี้

8) ชอบอยากทำลูกคนอื่นท้อง 9) ชอบหาอ่อนคนอื่น (11/1บ.4)

3.3 การสะสมทรัพย์

การเก็บสะสมทรัพย์ที่หามาได้ ไม่ใช่จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย รั้นประหยัดอดออมใช้จ่ายซื้อ สิ่งที่จำเป็นหรือมีประโยชน์ จะทำให้ครอบครัวมีฐานะความเป็นอยู่ที่มั่นคงและเจริญขึ้นเรื่อยๆ

ในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดาโบนตุนเมียน ปรากฏหลักคำสอนในการเก็บสะสมทรัพย์เอาไว้ ชื่อนาคต โดยนำเอาเรื่องของเสื่อโครงที่ได้อาหารกินแล้วยังเก็บเอาไว้กินในวันต่อไปเป็นตัวอย่าง ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนเสื่อโครงได้อาหาร กินแล้วก็เก็บเอาไว้กินใน วันหลัง (4/1บ.2-4/1บ.3)

จากข้อความดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ได้นำเอาพฤติกรรมของเสื่อโครงที่ได้ อาหารกินแล้ว ไม่กินหมดเสียทีเดียวในวันนั้น แต่กลับเอาไว้กินในวันหลัง เพื่อต้องการสอนให้ ผู้อ่านรู้สึกถึงความจำเป็นและประโยชน์ของการเก็บออมทรัพย์

ครอบครัวจะมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีฐานะที่มั่นคง เพราะสามีภรรยาได้ทำหน้าที่ของ ตนเองไม่เกียจคร้านทำงาน ช่วยเหลือแนะนำกันในทุกทางที่ดีและถูกต้อง เมื่อหาเงินทองได้แล้วต้อง ดูแลจัดเก็บเอาไว้ใช้ในเวลาจำเป็นในอนาคต ไม่ใช่หมดทีเดียวในวันนั้น

4. คำสอนที่เป็นข้อควรละเว้น

คำสอนที่เป็นข้อควรละเว้น เป็นหลักประพฤติปฏิบัติที่แนะนำสั่งสอนบุคคลให้รู้จัก ใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นใน ชีวิตประจำวัน อีกประการหนึ่ง หลักประพฤติปฏิบัติที่มีลักษณะห้ามไม่ให้ทำ ไม่ให้ประพฤติอย่าง เด็ดขาด ซึ่งกลุ่มคำสอนประเภทนี้จะมีคำว่า “ห้าม” อยู่ด้านหน้าและตามด้วยประโยคที่มี ความหมายไม่ให้ทำ ในคัมภีร์ไบเบิลงานจะมีคำว่า “ห้าม” นำหน้าอยู่ 2 ประโยค จากนั้นก็ละเอาไว้ แล้วก็ต่อด้วยประโยคที่ห้ามไม่ให้ทำ เช่น อีกอย่างหนึ่ง ห้าม อย่าได้ตัดต้นศรีมหาโพธิ์, ห้าม

อย่าได้ไปทูปตีพระภิกษุสงฆ์, อย่าอวดพูดโกหก, ...อย่าได้ด่ามารดาบิดาคนที่มีคุณ (13/1บ.1 - 13/1บ.3)

กลุ่มคำสอนที่เป็นข้อควรละเว้นได้รับอิทธิพลมาจากพุทธศาสนาและความเชื่อท้องถิ่น ผสมผสานกัน แต่ด้วยเป็นคำสอนที่มีลักษณะห้ามไม่ให้ทำเฉพาะวัตถุหรือบุคคล ผู้วิจัยจึงได้จัดเอาไว้ในกลุ่มของคำสอนที่เป็นความเชื่อท้องถิ่น

1. อย่าพูดคำพูดที่ไม่สมควร ข้อความในคัมภีร์ไบเบิลฉบับลูเทอเรียนใช้ว่า “ตรงที่ไม่สมควรพูด ก็อย่าพูดคำพูดที่ไม่สมควร” (12/2) ข้อความบทนี้ สอนให้รู้จักระวังในการพูด เพราะเมื่อใดก็ตามที่บุคคลเปล่งวาจาพูดไปแล้ว คำพูดนั้นจะเป็นนายผู้มัดตัวเอง ถ้าพูดดีก็ให้คุณ ถ้าพูดไม่ดีก็ให้โทษ ดังนั้น บุคคลจึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการพูดเรื่องราวต่างๆ เมื่อเห็นว่า เป็นประโยชน์ก็ควรพูดควรบอก แต่ถ้าเห็นว่า ไม่เป็นประโยชน์ก็ไม่ควรพูด

นายสจิต สุระ ได้ช่วยอธิบายเพิ่มเติมตามความเข้าใจของชาวบ้านว่า อย่าได้คำพูดหยาบคายไม่ไพเราะ เพราะเป็นสิ่งไม่ดีไม่ควร เมื่อจะพูดคำใดๆ ให้พิจารณาถึงความเหมาะสม และถูกต้องว่าสมควรพูดหรือไม่ในเวลานั้นๆ⁴⁹

นายชิตกร กล่าวอธิบายความหมายคล้ายกับนายสจิต คือ อย่าได้พูดหยาบคายกับคนอื่นไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุสามเณรหรือฆราวาส เพราะจะทำให้เกิดความแตกแยก ไม่มีความสามัคคีปรองดองในหมู่คณะ⁵⁰

2. อย่าถามคำถามที่ไม่สมควร ในคัมภีร์ไบเบิลใช้ว่า “ถามก็อย่าถามคำถามที่ไม่สมควร” (12/2) ข้อความบทนี้สืบเนื่องมาแต่บทข้างต้น เมื่อพูดคุยสนทนากันก็ต้องมีการถามถึงชีวิตความเป็นอยู่ทั่วไปของกันและกัน ในการถามก็เช่นเดียวกัน คือให้คิดพิจารณาถึงความเหมาะสมด้วยว่า คำถามเช่นนั้นถามไปแล้วจะไม่ก่อให้เกิดความอึดอัดรำคาญใจแก่คู่สนทนา ถ้าคิดแล้วเห็นว่า ไม่เกิดประโยชน์และผู้ถูกถามจะรู้สึกอึดอัดไม่อยากจะตอบก็ไม่ควรถาม

นายสจิต สุระ ได้ช่วยอธิบายเพิ่มเติมในมุมมองของชาวบ้านว่า เวลาพูดหรือถามคนอื่น ผู้พูดต้องรู้จักสถานะของตนเองและคู่สนทนา ถ้าเราเป็นเด็กอายุน้อยกว่าและคู่สนทนาเป็นผู้ใหญ่มีอายุมากกว่า ผู้ถามต้องใช้สรรพนามแทนตัวเองให้เหมาะสม เช่น แทนตัวเองว่า “ผม” หรือ “กระผม” และใช้คำสรรพนามแทนคู่สนทนาให้เหมาะสมกับวัยวุฒิ เช่น คนที่มีอายุคราวพี่ก็

⁴⁹ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁵⁰ สัมภาษณ์ นายชิตกร ปราชัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

เรียกว่า “พี่” คนที่มีอายุคราวพ่อก็เรียกว่า “พ่อ” หรือ “แม่” เป็นต้น ไม่พูดคำหยาบไร้ประโยชน์กับคู่สนทนา เช่น เรียกคนที่แก่กว่า ว่า “มึง” แทนตัวเองว่า “กู” หรือแสดงลักษณะอาการที่ไม่เคารพคู่สนทนาที่มีอายุมากกว่า⁵¹

นายชิตร ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ห้ามถามเรื่องที่เป็นส่วนตัว เช่น ความลับเรื่องไม่ดีหรือเรื่องบนเตียงของเพื่อน เป็นต้น เพราะจะทำให้เพื่อนไม่พอใจกระดากอาย หรืออาจจะไม่คบหากันเป็นเพื่อนอีกเลย ควรถามเรื่องทั่วๆ ไป เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ เป็นต้น⁵²

3. อย่าพูดคำที่ไม่ควร ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า “คำที่ไม่ควรพูดก็อย่าได้พูด” (13/1) การพูดถูกกาลและเวลาจะเป็นประโยชน์ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ดังนั้น ผู้พูดควรไตร่ตรองให้รอบคอบเสียก่อนที่จะพูดอะไรออกไป

นายสจิต สุระ ได้แสดงทัศนะว่า ไม่ควรพูดคำหยาบคายหรือคำพูดที่ไม่สมควรในที่ชุมนุมชน เช่น คำว่า “แตก” ซึ่งในปัจจุบันเราถือว่า เป็นคำที่ไม่สุภาพ ก็เปลี่ยนมาใช้คำอื่นที่มีความสุภาพมีความหมายเหมือนกัน และแสดงออกถึงความเป็นคนที่ได้รับการศึกษา มีมารยาท รู้จักวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม เช่น คำว่า “ทาน” หรือ “รับประทาน” เป็นต้น ถ้าหากพิจารณาถึงความเหมาะสมถูกต้องมีประโยชน์ก่อนแล้วจึงค่อยพูด ก็จะทำให้ผู้พูดและคู่สนทนาหรือผู้ฟังเกิดความเป็นมิตรกัน ไม่ต้องมานั่งผิใจโกรธแค้นต่อกัน เพราะการพูดที่ไร้การพิจารณา⁵³

นายชิตร ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ไม่ควรพูดในสิ่งที่จะทำให้คนอื่นเกิดความทุกข์เสียใจ เช่น การพูดกับมารดาบิดา ไม่ควรพูดว่า “พ่อแม่ไม่รักฉัน” การพูดเช่นนี้จะทำให้ท่านทั้งสองทุกข์ใจเสียใจ ที่ลูกหลานคิดเช่นนั้น หรือคนที่เป็นสามีภรรยา กัน ฝ่ายชายก็ไม่ควรพูดอวดตนว่า เป็นคนเที่ยวเก่ง ผ่านผู้หญิงมามาก เพราะจะทำให้ภรรยากระเทือนใจทุกข์ใจ ส่วนฝ่ายภราก็ไม่ควรพูดอวดในเรื่องเช่นนั้นเหมือนกัน เพราะจะทำให้ฝ่ายสามีกระเทือนใจน้อยใจ เป็นต้น เพราะการพูดในลักษณะนี้จะก่อให้เกิดโทษมากกว่าประโยชน์⁵⁴

4. ไม่ควรด่า ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า “ด่าก็ไม่ควรด่า” (13/1) การพูดคำหยาบด่าทอเป็นสิ่งไม่ดีไม่มีใครชอบฟัง ควรพูดแต่คำสุภาพ บางครั้ง ในการสั่งสอนเลี้ยงดูบุตรธิดาก็

⁵¹ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁵² สัมภาษณ์ นายชิตร ปราศัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

⁵³ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁵⁴ สัมภาษณ์ นายชิตร ปราศัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

จำเป็นต้องคำต้องทำโทษบ้าง เพื่อให้ลูกได้รู้สำนึกหลาบจำ แต่ก็ไม่ควรด่าว่าลูกด้วยคำรุนแรงเกินไป เพราะจะทำให้ลูกรู้สึกน้อยใจคิดว่า พ่อแม่ไม่รักแล้วพาลทำตัวเกเรมากกว่าเดิมอีก

นายสจิต สุระ ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การว่ากล่าวตักเตือนที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อบุตรธิดาในเมื่อบุตรธิดาทำผิด ต้องใช้เหตุผลพิจารณาให้ถูกต้องยุติธรรมในการตัดสินก่อนที่จะลงโทษ ไม่ใช่พอบุตรธิดาทำความผิดแล้วก็ด่าว่ากล่าวอย่างรุนแรง ด้วยอารมณ์ความผิดหวังหรืออารมณ์โกรธ โดยไม่ตรวจสอบเหตุผลต่างๆ ให้ดีเสียก่อน⁵⁵

นายชित्र ได้อธิบายว่า ไม่ควรพูดคำตำหนิหรือคำหยาบคายไม่สุภาพกับเด็กเล็กๆ ที่กำลังหัดพูดหัดเดิน เช่น ในเวลาเลี้ยงลูกหลาน เพราะเมื่อเด็กเล็กได้ยินบ่อยๆ จะหัดพูดตามคนที่เลี้ยง ทั้งที่เด็กก็ไม่รู้ว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี แต่เพราะว่าเป็นวัยที่กำลังหัดพูดหัดเดิน เมื่อได้ยินบ่อยๆ ก็จำได้และพูดตาม จะห้ามก็ไม่ได้ เพราะตนเองพูดก่อนแล้ว เท่ากับว่าผู้ปกครองสอนให้ลูกหลานพูดคำหยาบคายโดยไม่ตั้งใจ และลักษณะการพูดแบบนี้จะติดตัวลูกหลานไปจนโตเป็นผู้ใหญ่ เข้าในลักษณะคำสุภาษิตว่า “เล่นกับหมา หมาเลียปาก” “เล่นกับสาก สากตีหัว” ดังนั้น จึงไม่ควรตำหนิหรือพูดคำหยาบได้เด็กเล็กๆ ได้ยิน⁵⁶

5. อย่าตีผู้ที่ไม่สมควรตี ในคัมภีร์ไบเบิลว่า “ไม่สมควรตีก็อย่าตี” (13/1) การลงโทษบุตรธิดานั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นในการสั่งสอนอบรมเลี้ยงดู เพื่อให้บุตรธิดาเป็นคนดี แต่ให้พิจารณาถึงความเหมาะสมด้วย เพราะลูกยังเป็นเด็ก ยังไม่รู้จักแยกแยะสิ่งผิดชอบชั่วดีเหมือนกับผู้ใหญ่ ฉะนั้น ควรลงโทษแต่พอดีพอควรอย่ารุนแรงเกินไป

นายสจิต สุระ ได้แสดงความเห็นว่า เมื่อบุตรธิดาทำความผิดหรือสิ่งไม่ดีบางอย่าง ก่อนที่พ่อแม่จะตีทำโทษต้องพิจารณาว่า ความผิดนั้นมีโทษหนักหรือเบาอย่างไร ถ้าเป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ ควรแนะนำตักเตือนว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นสิ่งไม่ดีไม่ควรทำ ถ้าเป็นความผิดที่หนักกว่านั้น เมื่อพิจารณาด้วยเหตุด้วยผลแล้วและเห็นว่า เป็นสิ่งที่อาจจะก่อให้เกิดความไม่ดีและความเสียหายต่อบุตรธิดาเองหรือต่อคนอื่น ก็ควรลงโทษด้วยการตีตามสมควร และทุกครั้งที่มีการลงโทษ ไม่ว่าหนักหรือเบา ควรอธิบายเหตุผลให้บุตรธิดาเข้าใจ เพราะไม่เช่นนั้นบุตรธิดาจะเกิดความน้อยใจและไม่รู้ว่า ตนเองมีความผิดอะไร ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการปกครองเลี้ยงดูบุตรธิดาในอนาคตต่อไป⁵⁷

⁵⁵ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁵⁶ สัมภาษณ์ นายชित्र ปราศัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

⁵⁷ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

6. อย่าให้หนอน ในคัมภีร์ไบเบิลใช้ว่า “นอนก็อย่าให้หนอน” (12/2) ข้อความบทนี้สอนไม่ให้ประมาทต่อบุคคลแปลกหน้า ไม่รู้จักประวัติความเป็นมา อย่าได้ไว้ใจให้หนอนพักในบ้าน เพราะคนเช่นนี้อาจจะนำความเดือนร้อนมาสู่ตนเองได้

นายสจิด สุระ ได้แสดงทัศนะว่า เมื่อมีคนบ้านไกลมาขนอนพัก ผู้เป็นเจ้าของบ้านต้องพิจารณาภิรียมารยาท เช่น เวลายืน ต้องยืนตัวตรงให้เรียบร้อย ไม่หย่อนขาหรือขยับเท้าไปมา เวลาพูดคุยกับเจ้าของบ้าน หรือดูจากกิริยาและถ่มน้ำลาย เพราะบางคนเวลากินน้ำแล้วถ่มน้ำลายหรือซากเสลดลงในบริเวณที่พูดคุยกันตรงนั้นเลย อันเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดีในการเข้าสังคม ลักษณะท่าทางดังกล่าวเหล่านี้ จะเป็นเครื่องมือให้เราตัดสินใจว่า คนที่มาขนอนพักนั้น มีความประพฤติมีภิรียมารยาทดีหรือไม่ดี นำไว้ใจให้หนอนพักในบ้านได้หรือไม่ เข้าในลักษณะของสุภาษิตที่ว่า “สำเนียงส่อภาษาภิรียาส่อสกุล”⁵⁸

นายชิตร ได้อธิบายว่า คนที่มีประวัติไม่ดี เช่น คนที่เคยเป็นโจร ลักขโมย ไม่ควรให้หนอน เพราะจะทำให้คนอื่นเข้าใจเจ้าของบ้านผิดว่า เป็นพรรคพวก เป็นสายลับคอยส่งข้อมูลต่างๆ ให้โจรผู้ร้าย ทำให้คนในหมู่บ้านเกิดความหวาดระแวงเดือนร้อนเพราะการกระทำของเรา ดังนั้น จึงไม่ควรให้หนอน⁵⁹

7. อย่าเดินทางที่ไม่สมควรเดิน ในคัมภีร์ไบเบิลใช้ว่า “หนทางที่ไม่สมควรเดินก็อย่าเดิน” (12/2-13/1) การเดินทางไปในที่ต่างๆ ต้องผ่านถนนทั้งดีสะดวกและที่มีภัยอันตรายน่ากลัว ดังนั้น เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จะต้องไม่ประมาท มีความระมัดระวังตัวอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งให้รู้จักสังเกตหนทางด้วยว่า ควรเดินผ่านหรือไม่ควรเดินผ่าน เพราะอาจจะมีการผู้ร้ายคอยซุ่มดักปล้นอยู่ก็ได้ จึงต้องพิจารณาให้ดี

นายสจิด สุระ ได้อธิบายเพิ่มเติมในทัศนะของชาวบ้านว่า ในการเดินทางไปไหนมาไหน ถนนหนทางบางแห่งสะดวกและมีความปลอดภัยในการสัญจร บางแห่งไม่สะดวกเป็นหลุมเป็นบ่อ ขรุขระและไม่ปลอดภัย มีโจรผู้ร้ายซุกซมเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้น เราต้องพิจารณาให้ดีถึงหนทางที่สะดวกและปลอดภัยกันตนเอง⁶⁰

⁵⁸ สัมภาษณ์ นายสจิด สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁵⁹ สัมภาษณ์ นายชิตร ปราชัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

⁶⁰ สัมภาษณ์ นายสจิด สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

นางวาท ได้อธิบายแตกต่างออกไปว่า เราต้องพิจารณานบนทางเดินชีวิตของตนเองให้ดี หนทางที่เป็นทางเสื่อมหรือก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินก็ไม่ควรเดิน เช่น การเล่นเกมพนัน การดื่มสุราและการลักขโมย เป็นต้น ให้เลือกเดินหนทางที่ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งแก่ชีวิตตนเองและครอบครัว เช่น การศึกษาเล่าเรียนแสวงหาความรู้ มีความอดทนขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ประกอบอาชีพสุจริตถูกต้องตามกฎหมาย⁶¹

8. **อย่านับถือคนที่ไม่ควรนับถือ** ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า “คนที่ไม่ควรนับถือก็อย่านับถือ” (12/2) การเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนเคารพผู้มีอายุเป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าให้ความเคารพผู้อื่นโดยไม่ใช้ปัญญาไตร่ตรองให้ดีอาจจะทำให้ตนเองกลายเป็นคนโง่และถูกคนอื่นหลอกได้ง่าย ดังนั้นต้องพิจารณาให้ดีกว่า คนที่มีอายุน่าเคารพนับถือก็ควรให้ความเคารพนับถือ ส่วนคนที่มีอายุแต่ไม่ควรแก่การนับถือก็ไม่ต้องให้ความเคารพนับถือ

นายสจิต สุระ ได้แสดงความคิดเห็นว่า การให้ความเคารพนับถือกันในสังคมไทยนั้น โดยส่วนมากแล้วจะดูจากอายุเป็นสำคัญ คือ คนที่มีอายุน้อยกว่าจะให้ความเคารพนับถือคนที่มีอายุมากกว่า แต่ก็ต้องดูที่ความประพฤติอีกด้วย คือ ถ้าเป็นคนมีความประพฤติดีเรียบร้อย ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีน่าเคารพ ก็ควรให้ความเคารพนับถือ แต่ถ้าเป็นคนที่มีความประพฤติตรงกันข้าม คือเป็นคนไร้มารยาท ทำตัวไม่ให้เป็นที่เคารพหรือแสดงกริยาที่ไม่เหมาะสมกับความเป็นผู้ใหญ่ เช่น กินเหล้าเมา ชอบเล่นเกมพนัน ชอบพูดโกหก เป็นต้น คนเช่นนี้ก็ไม่ควรเคารพนับถือ⁶²

นางวาร ได้อธิบายคล้ายกันว่า บุคคลต้องมีศีลธรรม มีความประพฤติที่ดีเหมาะสมกับฐานะของบุคคลนั้น เช่น บางคนอาจจะมีอายุน้อยกว่า แต่เมื่อเขามีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นกำนัน เป็นต้น ทำหน้าที่ดูแลปกครองหมู่บ้านก็ควรให้ความเคารพ นี้เรียกว่า ให้ความเคารพโดยตำแหน่ง อีกประการหนึ่งให้ความเคารพโดยคุณธรรม หมายความว่า บุคคลนั้นต้องมีความประพฤติที่ดีสมควรเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป เช่นนี้ ก็ควรให้ความเคารพนับถือ แต่ถ้าเป็นคนมีอายุมาก แต่มีความประพฤติไม่ดี เช่น ชอบพูดโกหก ชอบนินทาคนอื่น เป็นต้น ก็ไม่ควรให้ความนับถือ⁶³

นายชิตร ได้กล่าวว่า คนที่เคยทำความผิด เช่น เป็นผู้ใหญ่อายุมากแล้วข่มขืนเด็ก เพราะเป็นคนมักมากในกามารมณ์ คนที่มีความประพฤติไม่ดีไม่เหมาะสมกับความเป็นผู้ใหญ่

⁶¹ สัมภาษณ์ นางวาท ตะเคียนศก, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁶² สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁶³ สัมภาษณ์ นางวาร ดวงอินทร์, ชาวบ้านกอกหวานเหนือ, 14 เมษายน 2551.

เช่นนี้ไม่จำเป็นต้องเคารพนับถือ ถึงให้ความนับถือก็ไม่มี ความภูมิใจ ไม่เหมือนการนับถือพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ซึ่งก่อให้เกิดความสงบสุขในจิตใจ⁶⁴

9. อย่าให้ของที่ไม่สมควร ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า “ให้ก็อย่าให้ของที่ไม่สมควร” (12/2) ข้อความบทนี้ กล่าวถึงการแบ่งปันสิ่งของแก่ผู้อื่น บุคคลเมื่อจะอนุเคราะห์ช่วยเหลือเพื่อน มนุษย์ด้วยกันควรให้สิ่งของที่ดียังใช้ประโยชน์ได้ ไม่ควรให้สิ่งของไม่ดี ไม่ประณีต เช่น เสื้อผ้าเก่า หรือสิ่งของที่ใช้งานไม่ได้แล้ว

นายสจิด สุระ ได้อธิบายว่า การบริจาควัตถุสิ่งของให้แก่ผู้อื่น ควรให้สิ่งของที่สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ได้ ไม่ใช่ให้สิ่งของที่เสียหายใช้ประโยชน์ไม่ได้แก่ผู้อื่น เช่น เสื้อผ้าเก่าๆ ขาดๆ ซึ่ง ไม่สามารถนำไปสวมใส่ได้อีกแล้ว หรือให้ข้าวปลาอาหารที่บูดหรือเน่าเสีย⁶⁵

นายชิตร ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า สิ่งของที่ไม่สมควร เช่น เหล้า บุหรี่ อาวุธ เป็นต้น สิ่ง เหล่านี้ไม่ควรให้แก่บุคคลอื่น เพราะมีแต่จะก่อให้เกิดโทษแก่ผู้รับและคนรอบข้าง ส่วนสิ่งที่ควรให้ ได้แก่ ยารักษาโรค อาหาร พรอันประเสริฐ ความรู้หรือคำแนะนำในการทำบุญ เป็นต้น⁶⁶

10. อย่าซื้อของที่ไม่สมควรซื้อ ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า “ซื้อของที่ไม่สมควรก็อย่า ซื้อ” (12/2) การเลือกซื้อสิ่งของต่างๆ ต้องเลือกดูตามความเหมาะสมของคุณภาพกับราคาและ เป็นประโยชน์ ต้องคำนึงถึงความจำเป็นในการใช้สอย ไม่ควรซื้อสิ่งของต่างๆ เพราะความอยากได้ อยากมี อย่างเดียว ข้อความบทนี้สอนเรื่องการประหยัดอดออม รู้จักใช้เงินที่หามาได้อย่างคุ้มค่า

นายสจิด สุระ ได้ให้ความเห็นว่า การเลือกซื้อวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน ไม่ว่าจะเป็น ของกินหรือของใช้ ต้องพิจารณาถึงความจำเป็นและประโยชน์ในการใช้สอย หรือถ้าเป็นของกินซึ่งเป็นอาหารสด เช่น ผัก เนื้อ หรือ ปลา เป็นต้น ต้องพิจารณาถึงความสดใหม่ ไม่เน่าเสีย เพราะจะทำให้ได้รับประโยชน์ได้เต็มที่และอาหารที่รับประทานเข้าไปแล้วไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ⁶⁷

⁶⁴ สัมภาษณ์ นายชิตร ปราศัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

⁶⁵ สัมภาษณ์ นายสจิด สุระ, ชาวบ้านค้อ, 14 เมษายน 2551.

⁶⁶ สัมภาษณ์ นายชิตร ปราศัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

⁶⁷ สัมภาษณ์ นายสจิด สุระ, ชาวบ้านค้อ, 14 เมษายน 2551.

นายชิตร ได้อธิบายแตกต่างออกไปว่า ไม่ควรซื้อสิ่งของที่เป็นเครื่องประดับประหารชีวิต เช่น มิด ดาบ และอาวุธปืน เป็นต้น บุคคลควรนึกถึงความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ควรตั้งอยู่บนหลักของอหิงสาไม่เบียดเบียนกันและกัน⁶⁸

11. **อย่ายิงธนูที่ไม่สมควรยิง** ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า “ธนูไม่สมควรยิงก็อย่ายิง” (13/1) ในสมัยโบราณ ธนูเป็นอาวุธสำหรับใช้ล่าสัตว์และใช้ในการสงคราม นักรบหรือนายพรานล่าสัตว์ต้องตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องมือของตนเองอยู่เสมอ เช่น ตรวจสอบคันธนู สายผูกธนูและลูกธนูว่ายังอยู่ครบพร้อมใช้งานได้ทันที เมื่อพบสัตว์ที่ต้องการยิงหรือในยามสู้ศึก แต่ถ้าธนูชำรุดเสียหายใช้งานไม่ได้ก็ไม่ต้องใช้ เพราะเอาไปใช้ก็ไม่ประสบผลสำเร็จดังใจปรารถนา

นายสงิต สุระ ได้อธิบายว่า ในการยิงธนู(ล่าสัตว์) ผู้ยิงต้องดึงลูกธนูให้ตึงเต็มที่และเล็งให้ตรงเป้าหมาย เพราะถ้าเล็งไม่ตรงเป้าหมายหรือไม่มั่นใจแล้วยิงลูกธนูออกไปอาจจะพลาดไม่โดนเป้าหมายทำให้ผู้ยิงสูญเสียทั้งลูกธนู เวลา และเป้าหมายหรือสัตว์ที่จะยิงก็วิ่งหนีเข้าป่าไป⁶⁹

ส่วนนายชิตร ได้แสดงความเห็นเป็น 2 ประการ คือ 1. แสดงความหมายตรงๆ เหมือนนายสงิต 2. ได้ให้ความหมายเปรียบเทียบธนูนั้นว่าเป็นเหมือนคำพูดของคนเรา ถ้าเป็นคำพูดที่ดีถูกต้องก็จะเป็นประโยชน์ต่อคนผู้พูดและผู้รับฟัง ถ้าเป็นคำพูดไม่ดีไร้ประโยชน์ก็จะก่อให้เกิดโทษต่อผู้พูดและผู้ฟัง เช่น พูดว่าตนเองเคยเป็นโจร เพราะจะทำให้คนอื่นที่ได้ยินเกิดความระแวงในตัวผู้พูด ถ้าหากเกิดมีทรัพย์สินสมบัติบางอย่างหายไป ก็จะเพ่งโทษผู้ที่บอกว่า ตนเองเคยเป็นโจรมาก่อนนั่นเอง⁷⁰

12. **อย่าขี่ม้าที่ไม่ควรขี่** ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า “ม้าที่ไม่ควรขี่ก็อย่าขี่” (13/1) ม้าเป็นสัตว์พาหนะสำหรับเดินทางและใช้ในการศึกสงครามในสมัยโบราณ ม้าที่จะขี่ได้ต้องเป็นม้าที่โตเต็มที่และได้รับการฝึกหัดมาแล้ว คนจึงสามารถขี่บนหลังได้ ถ้าม้ายังเล็กและยังไม่ได้รับการฝึกหัดก็ไม่สามารถขี่ได้

นายสงิต สุระ ได้อธิบายตามความเห็นของชาวบ้านว่า คำว่า “ม้า” หมายถึงรถจักรยาน หรือ รถจักรยานยนต์ สิ่งของทั้ง 2 อย่างนี้ ถ้าไม่มีเป็นของตนเอง ท่านกล่าวว่า อย่าไปอยากนั่งหรือขับขี่เล่นอย่างเด็ดขาด นอกจากมีกิจธุระจำเป็นจริงๆ เท่านั้น เพราะถ้าพลาดพลั้งเกิด

⁶⁸ สัมภาษณ์ นายชิตร ปราชัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

⁶⁹ สัมภาษณ์ นายสงิต สุระ, ชาวบ้านค้อ, 14 เมษายน 2551.

⁷⁰ สัมภาษณ์ นายชิตร ปราชัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

อุบัติเหตุแล้ว ตัวผู้ขับขี้อาจจะได้รับบาดเจ็บหรือถึงขั้นเสียชีวิต อีกทั้งต้องซ่อมรถที่พังนั้นให้เจ้าของเขาอีก เจ็บทั้งกายเสียทั้งเงิน มีคำพูดเปรียบเทียบกับคนที่นั่งมอเตอร์ไซด์ว่า“เนื้อหุ้มเหล็ก” หมายความว่า ถ้าเกิดอุบัติเหตุอะไรขึ้นมาคนขับขี้อาจจะได้รับบาดเจ็บก่อน เพราะอยู่ด้านนอกตัวรถมอเตอร์ไซด์ หรือถ้าเป็นการขี่ม้าก็กล่าวเปรียบเทียบกับ “เนื้อหุ้มเนื้อ” ถ้ามีอุบัติเหตุเกิดขึ้น คนขี่ก็บาดเจ็บอยู่ดีนั่นเอง⁷¹

13. อย่าได้ตัดต้นศรียาโพธิ์ ในคัมภีร์ไบเบิลใช้ว่า “ห้าม อย่าได้ตัดต้นศรียาโพธิ์” (13/1) ข้อความบทนี้สอนให้มีความเคารพต่อต้นโพธิ์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า พระองค์ได้นำเพ็ญเพียรที่โคนต้นโพธิ์และตรัสรู้ธรรม สี่ ได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต้นโพธิ์นั้นจัดเป็นบริเวณเจดีย์ หมายถึงสถานที่พระพุทธเจ้าทรงเคยใช้สอย ดังนั้น พุทธศาสนิกชนจึงให้ความเคารพนับถือต้นโพธิ์และห้ามไม่ให้ตัดต้นโพธิ์ด้วยความเชื่อที่ว่า ต้นโพธิ์เป็นเหมือนตัวแทนของพระพุทธเจ้า หากตัดหรือทำลายต้นโพธิ์เท่ากับทำร้ายพระพุทธเจ้านั่นเอง

นายสจิต สุระ ได้อธิบายว่า พุทธศาสนิกชน นับถือพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นที่ระลึกที่พึงสูงสุด ส่วนต้นโพธิ์เปรียบเป็นสัญลักษณ์แทนองค์พระพุทธเจ้า ดังนั้น จึงให้ความเคารพนับถืออย่างมาก หากตัดหรือทำลายต้นโพธิ์ก็มีความเชื่อว่า จะถูกเทวดาลงโทษให้ได้รับความวิบัติฉิบหาย⁷²

นายชิตร อธิบายทำนองเดียวกันว่า ต้นโพธิ์เป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า พอมองเห็นต้นโพธิ์ก็นึกถึงพระพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ได้นำพระธรรมมาเผยแผ่สั่งสอนแก่มนุษย์โลก และด้วยความคิดว่าต้นโพธิ์เป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้า ถ้าไปตัดต้นโพธิ์เท่ากับทำร้ายพระพุทธเจ้า ซึ่งการทำร้ายพระพุทธเจ้านั้น เรียกว่า “โลนิตุปปาท” เป็นข้อหนึ่งในอนันตริยกรรม 5⁷³บุคคลที่ทำจะตกนรกอเวจีไม่ได้หลุดได้เกิด⁷⁴

⁷¹ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁷² สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁷³ อนันตริยกรรม หมายถึง กรรมที่เป็นบาปหนักที่สุด มี 5 อย่าง คือ 1. มาตุฆาต ฆ่ามารดา 2. ปิตุฆาต ฆ่าบิดา 3. อรหันตฆาต ฆ่าพระอรหันต์ 4. โลนิตุปปาท ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงพระโลหิตห้อขึ้นไป 5. สังฆฆาต ทำลายสงฆ์ให้แตกกัน

⁷⁴ สัมภาษณ์ นายชิตร ปราศัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

บุคคลใดก็ตามที่ทำอนันตริยกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ชาตินี้จะไม่มีโอกาสบรรลุมรรค ผล นิพพาน⁷⁵

14. อย่าได้ไปทุบัติพระภิกษุสงฆ์ ในคัมภีร์โฆลานใช้ว่า “ห้าม อย่าได้ไปทุบัติพระภิกษุสงฆ์” (13/1) พุทธศาสนิกชนยอมรับนับถือ พระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ว่า เป็นสภาวะที่พึงที่ระลึกอย่างสูงสุด ดังนั้น ข้อความนี้จึงสอนให้มีความเคารพยำเกรงอ่อนน้อมเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งสอนพระภิกษุสงฆ์ อย่าได้ประพฤตล่วงเกินด้วยกาย วาจาและทางใจ

นายสจิต สุระ ได้แสดงข้อคิดเห็นว่า พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็น 1 ใน พระรัตนะทั้ง 3 จึงเป็นหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนที่จะต้องให้ความเคารพนับถือ ห้ามประพฤตล่วงเกินต่อพระภิกษุสงฆ์ แม้ทางกาย วาจา และทางใจ⁷⁶

นายชิตร ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจ คอยแนะนำตักเตือนพุทธศาสนิกชนให้ตั้งอยู่ในความดีทั้งหลาย ประพฤติแต่สิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ดังนั้น การทำร้ายพระภิกษุสงฆ์ จึงเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี ผู้ที่ทำจะตกนรกอกเวจีไม่ได้หลุดได้เกิด ถึงแม้จะเป็นสมมติสงฆ์ยังเป็นปวุชน แต่ถือว่าเป็นตัวแทนของพระอริยสงฆ์ จึงจัดเป็นอรหัตตมาต ในหลักอนันตริยกรรม 5⁷⁷

15. อย่าได้นินทาพระภิกษุสงฆ์ (13/1) พระภิกษุสงฆ์แนะนำพุทธศาสนิกชนให้รู้จักบาปบุญ สิ่งที่เป็นประโยชน์และห้ามจากสิ่งที่ก่อให้เกิดโทษ ดังนั้น จึงไม่ควรนินทาลับหลัง เพราะท่านเหล่านั้นสั่งสอนด้วยความปรารถนาดี อีกประการหนึ่ง พระภิกษุสงฆ์เป็น 1 ใน รัตนะทั้ง 3 เป็นสิ่งที่พุทธศาสนิกชนนับถือ เคารพอย่างสูงสุด จึงไม่ควรพุดนินทาพระภิกษุสงฆ์ เพราะการกระทำเช่นนั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้นั้นไม่ได้มีความเคารพนับถือ พุทธศาสนาอย่างแท้จริง ข้อความบพนี้ต้องการสอนให้มีความเคารพ กราบไหว้ บูชาและเชื่อฟังพระภิกษุสงฆ์นั่นเอง

นายสจิต สุระ ได้อธิบายเพิ่มเติมในมุมมองของชาวบ้านว่า เวลาไปวัดเห็นเรื่องราวหรือพฤติกรรมต่างๆ ของพระภิกษุสามเณรแล้วอย่านำไปพุดนินทาในบ้าน เช่น พระภิกษุรูปนั้นเป็น

⁷⁵ นิติย์ จารุศร, รวบรวม เรียบเรียง, สารธรรม (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจริญบุญการพิมพ์ (1988), 2547), 94.

⁷⁶ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคลอง, 14 เมษายน 2551.

⁷⁷ สัมภาษณ์ นายชิตร ปราศัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

อย่างนั้น ทำตัวไม่เหมาะสม เป็นต้น หรือเวลาไปทำบุญที่วัดก็อย่าเอาเรื่องราวทางบ้านไปพูดคุยกันในศาลา เพราะเป็นการแสดงความไม่เคารพต่อพระรัตนตรัย⁷⁸

นายชิตร ได้แสดงความเห็นว่า พระภิกษุสงฆ์เป็นเนื้อนาบุญของโลก เป็น 1 ในพระรัตนตรัยทั้ง 3 การนิททาพระภิกษุสงฆ์เป็นการประพฤติล่วงเกินทางวาจาและทางใจอันจะก่อให้เกิดเป็นบาปเป็นกรรม ตกนรก จึงห้ามไม่ให้นิททาพระภิกษุสงฆ์⁷⁹

16. อย่าวิ่งเล่นภายในวัดวาอาราม (13/1) วัดเป็นสถานที่เคารพบูชาของพุทธศาสนิกชน การห้ามไม่ให้วิ่งเล่นในวัดนั้น เพื่อแสดงออกถึงความเคารพในสถานที่คือวัดนั่นเอง การแสดงความเคารพต่อวัดเป็นวิธีการแสดงความเคารพต่อพระพุทธเจ้าอย่างหนึ่ง ภายหลังพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว⁸⁰

นายสจิต สุระ ได้อธิบายว่า วัดเป็นสถานที่สงบและศักดิ์สิทธิ์เหมาะสำหรับพระภิกษุสามเณรผู้ปฏิบัติธรรม จึงไม่ควรไปวิ่งเล่นก่อนได้รับอนุญาตจากพระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส ซึ่งมีหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยในวัดนั้นๆ เพราะเมื่อไปวิ่งเล่นจะทำให้เสียงดังรบกวนผู้ปฏิบัติธรรม เป็นการแสดงความไม่เคารพสถานที่ เปรียบเหมือนในบ้าน เมื่อเราจะไปไหนหรือทำอะไร ต้องบอกพ่อแม่ให้ท่านได้รับทราบก่อน⁸¹

นายชิตร ได้กล่าวว่า การห้ามไม่ให้วิ่งเล่นในวัด เพื่อแสดงความเคารพพระรัตนตรัย เพราะวัดเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพบูชา บุคคลผู้เข้าไปในวัดควรมีจิตใจที่ใคร่ในบุญกุศล รู้จักสำรวมกายวาจาใจเรียบร้อย เข้าใจในธรรมเนียมของวัดว่า เป็นสถานที่ต้องการความสงบ คนโบราณเชื่อว่า คนที่วิ่งเล่นในวัด เปรียบเทียบว่าเป็นเปรตมาเกิด เพราะไม่รู้จักรับบาปบุญ ส่วนคนที่มีสัมมาคารวะ เปรียบเหมือนผู้มีบุญมาเกิด⁸²

17. อย่าได้ด่ามารดาบิดาคนที่มิคุณ (13/1) มารดาบิดาเป็นผู้มีพระคุณอนันต์ คอยเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนบุตรธิดาตั้งแต่เล็กจนโต ท่านอาจจะดุว่าหรือตีบ้างเวลาลูกทำผิด แต่ก็เพื่อให้ลูกหลานจำจะได้ไม่ทำผิดอีก จะได้ประพฤติตนในทางที่ดีเจริญก้าวหน้า ดังนั้น ลูกจึงไม่

⁷⁸ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁷⁹ สัมภาษณ์ นายชิตร ปราศัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

⁸⁰ พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิเถร ป. ธ. 9), มงคล 38 ประการ, 170.

⁸¹ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁸² สัมภาษณ์ นายชิตร ปราศัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

ควรโกรธหรือด่าว่าพูดหยาบคายกับมารดาบิดา ข้อความบทนี้ต้องการสอนให้บุตรธิดาเป็นคนมีความเคารพนอบน้อมด้วยกายวาจาและใจ ตั้งอยู่ในโอวาทปฏิบัติตามคำสั่งสอนของคุณพ่อคุณแม่

นายสจิต สุระ ได้กล่าวว่า พ่อแม่มีคุณอนันต์ เป็นคนให้สมบัติประเสริฐที่สุด คือ ทัศนภาพร่างกายนี้ ซึ่งเป็นสมบัติที่คนอื่น ๆ ไม่สามารถให้ได้ เพราะฉะนั้นอย่าทำให้พ่อแม่เสียใจ เช่น พูดคำหยาบหรือด่ามารดาบิดา เป็นต้น การทำเช่นนั้นเป็นการทำให้พ่อแม่เสียใจเป็นทุกข์ คนที่ด่ามารดาบิดา ทำให้ท่านต้องทุกข์เป็นคนบาปหนาจะตกนรกอเวจี อีกอย่างหนึ่ง คนที่ด่าพ่อแม่มีคุณนั้นจะทำให้ของขลังที่เล่าเรียนมาเสื่อมหรือหมดความขลัง⁸³

นายชิตร ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ลูกหลานต้องมีความเคารพนับถือ กราบมารดาบิดา เหมือนกราบพระรัตนตรัย ให้นึกถึงบุญคุณที่ท่านทั้ง 2 เคยอุปการะเลี้ยงดูมาอย่าได้ลืมเด็ดขาด เมื่อบุตรธิดาเติบโตแล้วคอยดูแลเอาใจใส่ท่านให้ดี ทั้งสิ่งของนอกกาย เช่น ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า อาหาร เป็นต้น ส่วนด้านจิตใจก็เอาใจใส่ดูให้ดี อย่าทำให้ท่านต้องเสียใจ ทุกข์ใจ เช่น พูดคำหยาบ ด่าทอหรือแสดงกริยาที่หมิ่นเหม่น เป็นต้น พร้อมกับทำตัวให้เป็นลูกหลานที่ดีสืบต่อวงศ์ตระกูล⁸⁴

18. อย่าดูถูกคนที่มิมีบุญคุณ (13/1) ผู้ที่มีบุญคุณกับตัวเรา เช่น ครู อาจารย์ มารดา บิดา หรือผู้ที่เคยให้ความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นวัตถุสิ่งของหรือคำแนะนำต่างๆ ท่านเหล่านั้นกล่าวได้ว่าเป็นผู้มีอุปการคุณทั้งสิ้น จงอย่าได้ดูถูกคุณงามความดีของท่านเหล่านั้น ควรหาโอกาสตอบแทนตามสมควร ข้อความบทนี้สอนให้มีความเคารพนับถือผู้มีอุปการคุณ

นายสจิต สุระ ได้แสดงความคิดเห็นว่า บุคคลที่เคยให้ความช่วยเหลือแนะนำสั่งสอนเลี้ยงดูเรามาก่อน เมื่อเราเติบโตขึ้นรู้จักถูกผิดแล้ว อย่าได้ดูถูกบุญคุณของท่านเหล่านั้น ถึงแม้จะเล็กน้อยก็ตาม⁸⁵

นายชิตร ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า บุคคลผู้หวังความเจริญในโลกนี้และโลกหน้า อย่าได้ดูถูกบุญคุณของครู อาจารย์ มิตรสหายผู้คอยชี้ถูกผิด แนะนำตักเตือนในสิ่งที่เป็นประโยชน์และคอยห้ามปรามจากสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ก่อให้เกิดโทษ⁸⁶

⁸³ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁸⁴ สัมภาษณ์ นายชิตร ปราคัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

⁸⁵ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁸⁶ สัมภาษณ์ นายชิตร ปราคัย, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

19. อย่าได้อวดตัวต่อหน้าดาบ (13/1) ดาบเป็นอาวุธที่มีคม ท่านจึงไม่ให้นำเอาเล่นหยอกล้อกัน เพราะถ้าเกิดพลาดพลั้งยังมือไม่ทันจะเป็นอันตรายกับตนเองหรือกับคนรอบข้าง ข้อความบทนี้ต้องการสอนไม่ให้ประมาทและเพื่อป้องกันอันตรายจากอาวุธที่มีคม

นายสจิต สุระ ได้แสดงทัศนะว่า อย่าพูดโอ้อวดตนเอง เช่น พูดว่ายิงฟันไม่เข้า เป็นต้น คนมีของดีคงกระพันชาตรีจะไม่พูดโอ้อวดหรือทดลองเล่นเป็นอันขาด นอกจากเหตุการณ์ซับซ้อนที่เกี่ยวข้องถึงความเป็นความตายเท่านั้น มีความเชื่อกันว่า คนมักพูดอวดตัวเช่นนั้นของดีที่อยู่ในตัวจะเสื่อมทำให้คนนั้นได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บ⁸⁷

20. อย่าอวดกับทัพพี (13/1) ในเวลาที่พ่อครัวแม่ครัวกำลังปรุงอาหาร หรืออุ่นวยอยู่กับการปรุงอาหารนั้น ห้ามไม่ให้คนอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องไปชวนคุย เพราะเป็นการรบกวนเวลาในการปรุงอาหาร ทำให้เสียเวลา อีกอย่างหนึ่ง ถ้าไปพูดยั่วพูดเล่นให้พ่อครัวแม่ครัวโกรธจนระงับไม่อยู่แล้ว พ่อครัวแม่ครัวอาจจะเผลอใช้ทัพพีหรือสิ่งที่อยู่ใกล้มีอติทำอันตรายได้ เพราะความโกรธนั้น เจตนา ก็เพื่อป้องกันไม่ให้คนอื่นไปรบกวนเวลาทำกับข้าวและป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากความจากพลั้งพลาดนั่นเอง

นายสจิต สุระ ได้อธิบายว่า การพูดหยอกล้อหรือพูดค่อนขอดกับพ่อครัวแม่ครัว ในขณะที่กำลังยุ่งอยู่กับการทำกับข้าวอาจจะก่อให้เกิดความรำคาญ พ่อครัวแม่ครัวระงับโทสะไม่อยู่อาจพลาดพลั้งใช้ทัพพีหรือไม้พายตีหัวหรือบริเวณอื่นของร่างกายทำให้คนที่ไปพูดหยอกได้รับอันตรายไม่มากนักน้อย อันจะก่อให้เกิดความขุ่นข้องหมองใจกันเปล่าๆ อีกทั้งยังมีความเชื่อว่า คนที่ถูกตีด้วยทัพพีหรือไม้พายเช่นนั้นแล้วจะทำมาหากิน ประกอบอาชีพไม่ขึ้น ไม่มีความเจริญในชีวิต เพราะเสียดจัญไรที่ถูกตีด้วยทัพพีหรือไม้พายนั้น⁸⁸

จากการสัมภาษณ์ นางวาร์ ได้กล่าวในลักษณะเดียวกันว่า การพูดหยอกล้อหรือไปเร่งพ่อครัวแม่ครัวในเวลาที่ทำอาหารยุ่งๆ อยู่ นั้น อาจจะทำให้พ่อครัวแม่ครัวโกรธจนพลาดใช้ทัพพีหรือไม้พายตีหัวเขาได้ ทำให้เกิดความผิดใจกันทั้ง 2 ฝ่าย อีกทั้งอาจจะทำให้ทัพพีหรือไม้พายหักไม่มีอุปกรณ์ทำอาหารในขณะนั้นอีกด้วย⁸⁹

⁸⁷ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁸⁸ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁸⁹ สัมภาษณ์ นางวาร์ ดวงอินทร์, ชาวบ้านกอกหวานเหนือ, 14 เมษายน 2551.

21. อย่าอวดขโมยทรัพย์สินคนอื่น (13/1) ข้อความนี้สอนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม อย่าได้ลักขโมยทรัพย์สินสมบัติคนอื่นอันเป็นการแสวงหาในทางทุจริต ให้แสวงหามาด้วยวิธีทางที่สุจริตและถูกต้อง

นายสจิต สุระ ได้แสดงความคิดเห็นว่า การแสดงความกล้าหาญในการทำผิดกฎหมายหรือในทางไม่ดี เช่น ถ้ามีคนทำทนายให้ลงเสพยาเสพติดหรือชักชวนไปลักขโมยสิ่งของของคนอื่น โดยบอกว่า คนที่ทำเช่นนั้นเป็นคนกล้าหาญ เป็นต้น อย่าได้หลงเชื่อหรือทำตาม การแสดงความกล้าหาญในทางที่ผิดเช่นนั้นจะก่อให้เกิดโทษต่อตนเองและคนรอบข้าง ไม่ถือว่าเป็นความกล้าหาญที่แท้จริง คนเราต้องมีความกล้าหาญในสิ่งที่ถูกต้องและสุจริต เช่น ช่วยเหลืองานพ่อแม่ มีความกล้าหาญในการทำดี เมื่อมีคนชักชวนไปในทางชั่วก็ตัดสินใจไม่ไปทำชั่วกับเขา เป็นต้น⁹⁰

22. อย่าอวดพูดโกหก (13/1) การเป็นคนชอบพูดโกหกจะทำให้ผู้พูดกลายเป็นคนไม่น่าเชื่อถือและไม่ได้รับความไว้วางใจจากคนอื่น คนที่เคยพูดโกหกและเมื่อทุกคนรู้ว่า ผู้นั้นเป็นคนชอบพูดโกหก จะไม่มีใครให้ความสำคัญหรือใส่ใจในคำพูดของเขาอีกเลย ในที่สุดเมื่อเกิดเหตุร้ายขึ้นจริงและเขาพูดขอรับรองให้คนอื่นช่วยก็ไม่มีใครช่วยเหลือ เพราะทุกคนคิดว่า เขาพูดโกหกอีกแล้ว ทำให้ผู้นั้นต้องประสบกับภพภัยอันตราย ดังเช่นนิทานเรื่อง “เด็กเลี้ยงแกะ” ฉะนั้น เจตนาเพื่อสอนให้เป็นคนมีสัจจะ ไม่พูดโกหก

นายสจิต สุระ ได้อธิบายเพิ่มเติมในทัศนะของชาวบ้านว่า การพูดโกหกเป็นสิ่งไม่ดี ไม่สมควรที่ลูกหลานบุตรธิดาจะพึงปฏิบัติ บุตรธิดาต้องตั้งอยู่ในโอวาท มีความเคารพเชื่อฟังบิดามารดา พูดสิ่งที่ เป็นความจริงถูกต้องและสุภาพกับพ่อแม่⁹¹

นายชิตร ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า อย่าพูดในสิ่งที่ตนเองไม่รู้ไม่เห็น ไม่เป็นความจริง เช่น บอกว่าตนเองถูกหอย ทั้งที่ตนไม่ถูก หรือตั้งตนเป็นอาจารย์ให้เลขเด็ดไปหอย ทำให้คนอื่นเดือดร้อนเสียทรัพย์สินเกิดความทุกข์⁹²

23. อย่าได้พูดคำพูดเดิมๆ (13/1) การพูดเพื่อเจตนาพูดพาล่ามไม่รู้จักจบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดีหรือเรื่องไม่ดีก็ตามจะก่อให้เกิดความรำคาญแก่คู่สนทนาหรือคนรอบข้าง การพูดลักษณะแบบนี้จะทำให้ผู้พูดถูกคนรอบข้างมองว่า เป็นคนชอบโอ้อวดบ้าง เป็นคนไม่มีความมั่นใจในตัวเอง

⁹⁰ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁹¹ สัมภาษณ์ นายสจิต สุระ, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁹² สัมภาษณ์ นายชิตร ปราศย์, ชาวบ้านโคกโพธิ์, 18 เมษายน 2551.

บ้าง เพราะชอบพูดแต่เรื่องเดิมให้คนอื่นฟัง เพื่อให้เขาชมเชยหรือยกย่องในความเก่งความฉลาดของตน ข้อความบทนี้สอนให้เป็นคนมีสำนึกจะไม่โอ้อวดยกตนข่มคนอื่นนั่นเอง

นางวาท ได้อธิบายว่า การพูดคำเดิมๆ หลายครั้งจะก่อให้เกิดความรำคาญแก่คู่สนทนาหรือผู้ได้ยิน การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นผลดีต่อกัน มีหน้าซ้ำผู้พูดกับคู่สนทนาอาจจะชวนข้องหมองใจกันเปล่าๆ ดังนั้น จึงห้ามไม่พูดคำเดิมๆ⁹³

24. อย่าได้เป็นคนที่ไม่รู้การพิจารณา (13/1) ข้อความนี้สอนให้รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองเรื่องราวต่างๆ ด้วยเหตุผล อย่าด่วนตัดสินใจสรุปอะไรง่าย ๆ โดยไม่รอบคอบ เพราะจะทำให้เกิดความผิดพลาดหรือความเสียหายได้

นางวาท ได้ช่วยอธิบายเพิ่มเติมในมุมมองของชาวบ้านว่า บุคคลต้องใช้สติพิจารณาให้รอบคอบถึงผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและคนอื่นรอบข้าง ก่อนที่จะพูดหรือทำอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป เพราะสิ่งที่พูดหรือทำลงไปนั้นอาจจะก่อให้เกิดโทษหรือเป็นอันตรายกับตนและผู้อื่นได้⁹⁴

จากการศึกษาหลักคำสอนที่เป็นข้อควรละเว้น ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดำโบนตุนเมียน จะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอหลักคำสอนล้วนๆ เป็นข้อความที่อ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย ไม่มีการอธิบายประกอบ ซึ่งเป็นข้อประพฤติปฏิบัติที่ต้องการแนะนำให้ผู้อ่านผู้รู้จักไตร่ตรองให้ดีให้รอบคอบ เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และหลักปฏิบัติที่เป็นการห้ามไม่ให้ทำ อันเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความกตัญญูความสัมพันธ์ในครอบครัวและสมาชิกในสังคม กล่าวได้ว่า หลักคำสอนเหล่านี้เป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่บรรพบุรุษใช้ควบคุมบุคคลและสังคมให้ดำเนินไปอย่างสงบสุข คำสอนที่เป็นข้อควรละเว้นอาจสรุปได้ 2 ประเภท ตามวัตถุประสงค์ของคำสอน คือ 1. คำสอนที่เป็นข้อแนะนำ 2. คำสอนที่เป็นห้าม

คำสอนที่เป็นข้อแนะนำ มุ่งสอนให้บุคคลให้รู้จักใช้สติปัญญาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล แล้วเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม เมื่อเห็นว่า เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ควรนำไปปฏิบัติ หลักคำสอนดังกล่าวส่วนมากมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้คนในสังคมจะต้องสัมผัสพบเจอและประพฤติปฏิบัติกันอยู่แล้วเป็นประจำ

⁹³ สัมภาษณ์ นางวาท ตะเคียนศก, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

⁹⁴ สัมภาษณ์ นางวาท ตะเคียนศก, ชาวบ้านคล้อ, 14 เมษายน 2551.

คำสอนที่เป็นข้อห้ามนั้นเป็นคำสอนที่เคร่งครัดและไม่ควรประพฤติก้าวล่วง ไม่ว่าจะเป็นการตัดต้นครีมหาโพธิ์ การด่ามารดาบิดาผู้มีคุณ การอวดตัวต่อหน้าดาบ การอวดพูดโกหก เป็นต้น หากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามเหล่านี้อาจเป็นบาปอย่างร้ายแรงตามความเชื่อทางศาสนา หรืออาจจะได้รับโทษถูกสมาชิกในสังคมนั้นๆ ตูณคดีเตียน เพราะเป็นพฤติกรรมไม่ดีที่สังคมโบราณรังเกียจจึงได้บัญญัติห้ามไว้ไม่ให้ทำ คำสอนที่เป็นข้อห้ามนั้นมีลักษณะเคร่งครัดมากกว่าคำสอนที่เป็นข้อแนะนำซึ่งจะนำไปปฏิบัติหรือไม่ก็ได้ ส่วนคำสอนที่เป็นข้อห้ามนั้นจะเป็นข้อปฏิบัติที่สั่งห้ามไม่ให้กระทำอย่างเด็ดขาด

5. คำนิยาม

คำนิยาม หมายถึง สิ่งซึ่งบุคคลหรือสังคมถือว่า เป็นสิ่งที่ดีน่าพึงปรารถนาต้องการ
ปลูกฝังให้สมาชิกในสังคมยึดถือปฏิบัติตาม ใช้เป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจและกำหนดการกระทำ
ของตนเอง คำนิยามจึงเป็นข้อปฏิบัติที่บุคคลจะยึดถือเป็นแบบฉบับสำหรับปฏิบัติตนในสังคม⁹⁵

ยกย่องคนประพฤติดีมีศีลธรรม

คนสมัยก่อนจะยึดมั่นในศีลธรรมอันดีงาน ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสำคัญ ไม่ว่าคนนั้นจะจบการศึกษาสูงหรือไม่ก็ตาม คนที่มีความรู้ในสมัยก่อนมักเป็นคนที่มีความประพฤติดีมีคุณธรรม ซื่อสัตย์เป็นที่ฟังและให้คำปรึกษาผู้อื่นได้ เขาจึงได้รับการนับถือและไว้นับถือเชื่อใจจากคนทั่วไป ในคัมภีร์ไบเบิลงานเรื่องดาโบนตุนเมียน มีเนื้อหาเกี่ยวกับการยกย่องคนดีมีศีลธรรม ดังข้อความนี้

บุคคลคนหนึ่งสายตาเคยมองสองส่องทุกๆ วัน ต่อมาวันหนึ่งนั้น [แม่
คบหู้] ลูกชายก็รำพึงว่า ไ้ แม่คบหู้] ถ้าเราบอกพ่อก็เกรงว่าพ่อจะตีแม่ ถ้าจะ
บอกพ่อก็เกรงว่าตัวของแม่จะฆ่าพ่อ ด้วยความที่ตนเองเป็นคนมีปัญหา ก็พูดว่า
ที่นี่ก็เหมือนที่โน้นๆ ... เจ้าคนนั้นเฝ้ายามอารักขาพระเจ้าอยู่หัวก็ได้เห็น
เหตุการณ์นั้นก็รำพึงว่า ไ้ตัวเรานี้หนอ เราอยู่กับพ่อแม่อีกเป็นเช่นนั้น อยู่กับ
ยายก็เป็นเช่นนั้น มาอยู่กับเจ้าอาวาสก็เป็นเช่นนั้น ไปอยู่กับพระเจ้าอยู่หัวก็
เห็นอย่างเดียวกัน เจ้าคนนั้นเมื่อเห็นเช่นนั้นก็บ่นพึมพำแต่คำเดิมๆ ว่า ไ้
ดวงตาเรานี้หนอ สิ่งชั่วช้าเลวทรามไม่ดั่งงามทั้งหลาย อยู่ที่นี่ก็เหมือนที่โน้น ไปที่
โน้นก็เหมือนที่โน้นเหมือนกันทุกอย่าง... ฯลฯ... อันว่า พระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้น
ได้ตรัสถามเขาว่า คำพูดที่เจ้าว่า อยู่กับเรานี้ก็เหมือนกันทั้งหมดนั้นหมายความว่า
ว่าอย่างไรเล่า หลานชาย ส่วนเจ้าคนนั้นกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ

⁸⁵ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 242.

ก็ พระอัศวมเหสีของฝ่าพระบาทนั้นเปิดกระดานดิงบุรุษคนหนึ่งขึ้นมาและก็คบ
 ขู่ประทุพตมิตต่อพระองค์ทุกๆ วันแล ข้าพระองค์จึงได้กล่าวว่า อยู่ที่นี่ก็เหมือน
 ที่โน้น [ไปที่โน้น] ก็เหมือนที่นั่นทุกอย่างนั้นแล พระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทราบ
 เรื่องราวดังนี้แล้ว พระองค์แอบดูอยู่ทุกๆ วัน แล แล้วก็เห็นเหมือนที่เขากราบ
 ทูลนั้นแล จริงอยู่ พระเจ้าอยู่หัวก็ตรัสว่า โอ้ บุรุษผู้นี้ประเสริฐยิ่งนัก แล้ว
 พระองค์ก็ให้เขาอยู่กับพระองค์ (6/2 บ.1 - 8/2 บ.5)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีปัญญารู้จักใช้สติปัญญาแก้ไขเหตุการณ์
 ต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ผ่านพ้นไปด้วยดีโดยไม่กระทบกระทั่งฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จนในที่สุดเมื่อพระราช
 ยินและตรัสถามด้วยความสงสัย เขาได้กราบทูลเรื่องราวทุกอย่างตั้งแต่ต้นให้ทรงทราบ และเมื่อ
 พระองค์แอบสังเกตดูพฤติกรรมของพระอัศวมเหสีก็เห็นเป็นจริงอย่างนั้น พระองค์จึงทรงยกย่องว่า
 เป็นคนที่ประเสริฐหาได้ยากยิ่งและแต่งตั้งให้เขาอยู่รับใช้พระองค์

เมื่อพิจารณาลักษณะการสอนที่ปรากฏในคัมภีร์โบลานเรื่องดำโบนตุนเมียน แสดงให้เห็น
 ว่า ผู้ประพันธ์มีความฉลาดอย่างยิ่งในการสั่งสอนเริ่มด้วยวิธีการสอนแบบง่ายๆ คือ การใช้นิทาน
 เป็นเครื่องมือในการดำเนินเรื่องแล้วสรุปเป็นหลักคำสอนในตอนท้ายเรื่อง วิธีดังกล่าวเช่นนี้เป็น
 การโน้มน้าวให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลินกับเนื้อเรื่องนิทานก่อนแล้ว จดจำหลักปฏิบัติไป
 พร้อมๆ กับนิทาน ในลำดับที่สอง ผู้ประพันธ์อธิบายคำสอนต่างๆ ด้วยการเปรียบเทียบกับ
 ลักษณะหรือพฤติกรรมของคนหรือสัตว์ เพื่อต้องการแสดงความมุ่งหมายของหลักคำสอนดังกล่าว
 ว่ามีความหมายเช่นไร วิธีนี้อุทาหรณ์ที่นำมาใช้อธิบายจะสั้นกว่าท้องนิทาน นั้นแสดงว่า ผู้อ่าน
 ผู้ฟังเริ่มมีจิตสำนึกในการรับรู้เรื่องหลักคำสอนแล้ว จึงไม่ค่อยจำเป็นต้องใช้ความเพลิดเพลินมา
 ช่วย เน้นหนักไปที่ความหมายของหลักคำสอนเท่านั้น ในลำดับที่สาม ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอข้อ
 ยึดถือปฏิบัติสั้นๆ ที่มีความหมายชัดเจนในตัวเองอยู่แล้ว ส่วน ปริศนาธรรมคำสอนที่ผู้ประพันธ์
 เปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมของมนุษย์ที่เริ่มต้นจากภายในคือจิตใจ แล้วแสดงออกมาทาง
 ร่างกาย เป็นการยกตัวอย่างที่มีความละเอียดมากกว่าการยกตัวอย่างสิ่งต่างๆ ภายนอก วิธีการ
 เช่นนี้ อาจกล่าวได้ ผู้อ่านผู้ฟังมีพื้นฐานความรู้ในหลักคำสอนในเบื้องต้นพอสมควรแล้วและแสดง
 ให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์ต้องการสอนให้ผู้อ่านผู้ฟังรู้จักพิจารณาตรวจสอบตนเองอีกทางหนึ่งด้วย

บทที่ 4

วิเคราะห์การใช้นิทานประกอบคำสอน

ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียนปรากฏนิทานเล่าประกอบคำสอนหลายเรื่อง บางเรื่องยกมาเป็นเครื่องประกอบการสอนทั้งเรื่อง บางเรื่องหยิบยกมาเพียงบางส่วนบางประเด็น เพื่อใช้อธิบายเปรียบเทียบคำสอนนั้นๆ นิทานเหล่านี้เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ที่มีจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและแฝงคติสอนใจให้ผู้อ่านผู้ฟัง รู้จักผิดชอบชั่วดี มีความอดทนและความเมตตาปรานีต่อผู้อื่น เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียนพบว่า มีนิทานประกอบหลักคำสอนทั้งหมด 15 เรื่อง โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มตามลักษณะของเนื้อหา ดังนี้

1. นิทานที่ผู้ประพันธ์นำเนื้อหาทั้งเรื่องมาเป็นอุทาหรณ์ประกอบหลักคำสอน มี 6 เรื่อง คือ

1. กระต่ายตื่นตูม
2. โคอุสภราช
3. บูลงผู้ประเสริฐ
4. พญาราชสีห์กับสุนัขจิ้งจอก
5. แมลงกับพญาช้างสาร
6. สามภรรยาเลี้ยงพังพอน

2. นิทานที่ผู้ประพันธ์หยิบยกเนื้อหาบางส่วนบางตอนมาใช้อธิบายประกอบคำสอน มี 9 เรื่อง คือ

7. ชาวเมืองโกสั่มพี
8. นางวิสาขา
9. บุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก
10. พญาสุภมิตร
11. พญาเสน
12. พระเทวทัต
13. พระโอรสของพระเจ้าพรหมทัต

14. เศรษฐีขอลูกสะใภ้

15. สุนัขจิ้งจอกกับจันทน์เนื้อ

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ที่มาและเนื้อหาของนิทานประกอบคำสอน โดยจะแยกอธิบายแต่ละเรื่องดังต่อไปนี้

1. กระต่ายตื่นตูม

ในคัมภีร์โอบิลานเล่าว่า กระต่ายตัวหนึ่งนอนหลับอยู่ใต้ต้นมะตูม สะดุ้งตื่นเพราะเสียงลูกมะตูมสุกหล่นกระทบพื้นดิน ยังไม่ได้พิจารณาก็คิดว่า แผ่นดินถล่ม รีบกระโดดวิ่งหนีไปบอกเหล่าสัตว์อื่นว่า แผ่นดินถล่ม ชะมด พังพอน กระแต กระรอก ผึ้งหมุ่ เก้ง ละมั่ง กวาง ควายป่า กระตัง ควาย แรดและโขลงช้างพากันวิ่งหนีไปพร้อมกับกระต่ายด้วยความซุกมุน่วนวาย ในที่สุดไปพบกับพญาราชสีห์เมื่อถูกสอบถามเรื่องราว ไม่มีสัตว์ตัวใดตอบได้ จึงกล่าวหากันไปเป็นทอดๆ จนถึงกระต่ายที่เป็นผู้เริ่มเรื่อง พญาราชสีห์จึงบอกให้ไปดูที่เกิดเหตุอีกครั้งว่า เป็นแผ่นดินถล่มจริงอย่างนั้นหรือไม่ เมื่อพากันกลับไปตรวจดูก็เห็นเพียงผลมะตูมสุก เท่านั้น

ผู้วิจัยพบว่า นิทานเรื่องนี้มีที่มาจากอรรถกถา ทุทฺธภาษชาดก⁹⁶ หรือ ทัทธภาษชาดก⁹⁷ พระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นราชสีห์ ตรวจสอบสวนสาเหตุที่กระต่ายตัวหนึ่งเที่ยวหาอาหารแล้วมานอนอยู่ใต้ใบตาลใกล้โคนต้นมะตูม ได้ยินเสียงผลมะตูมสุกหล่นบนใบตาลคิดว่า แผ่นดินถล่ม กระโดดวิ่งหนีไปไม่เหลียวหลัง โดยไม่ได้พิจารณา กระต่ายตัวอื่นเห็นเช่นนั้นจึงได้ถาม เมื่อได้รับคำตอบว่า แผ่นดินถล่มเท่านั้น ก็วิ่งตามๆ กันไป สัตว์เหล่าอื่นเมื่อเห็นพวกกระต่ายวิ่งหนีเช่นนั้นก็วิ่งหนีไปพร้อมกันด้วยความตกใจกลัวอย่างยิ่ง ในที่สุดถูกพระโพธิสัตว์ถามและได้ความว่า แผ่นดินถล่มจึงถามว่า ใครเห็นแผ่นดินถล่มก่อนเพื่อน สัตว์เหล่านั้นกล่าวหากันไปตามลำดับโดยไม่มีสัตว์ตัวใดเห็นกับตา จนกระทั่งถึงพวกกระต่าย เมื่อถูกถามจึงแสดงกระต่ายตัวแรกที่พูด พระโพธิสัตว์พากระต่ายไปดูสถานที่เกิดเหตุ เห็นเพียงผลมะตูมสุกอยู่บนใบตาล ก็รู้ว่า ไม่ใช่แผ่นดินถล่ม จึงกลับมาบอกจริงแก่สัตว์เหล่านั้น

ในกาลนั้น ถ้าพระโพธิสัตว์ไม่ช่วยเหลือไว้ให้รู้ สัตว์ทั้งปวงก็จะพากันเสียชีวิตเพราะวิ่งลงทะเล แต่เพราะอาศัยพระโพธิสัตว์ สัตว์ทั้งปวงจึงได้ชีวิต

⁹⁶ พ. ขา. อ. 58/586/530.

⁹⁷ ในภาษาไทยใช้ว่า "ทัทธภาษชาดก"

ผู้ประพันธ์ใช้นิทานเรื่องกระต่ายตื่นตูมเป็นตัวอย่างอธิบายประกอบหลักคำสอน เพื่อเป็นคติเตือนใจแก่ผู้ศึกษา โดยกล่าวถึงการที่กระต่ายและสัตว์เหล่านี้อาจต้องวิ่งหนีด้วยความครึกโครมก่อให้เกิดความโกลาหลแตกตื่นไปทั่วทั้งป่าแทบจะเอาชีวิตไม่รอด เพราะกระต่ายไม่มีความรอบคอบตรวจสอบเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้ชัดเจน และกล่าวถึงผลดีที่เกิดจากการไตร่ตรอง ค้นหาต้นเหตุความเป็นมาของเรื่องราวอย่างถ่องแท้ของพญาราชสีห์ทำให้สัตว์ทั้งปวงไม่ต้องวิ่งหนี และได้รับความปลอดภัย ผู้ศึกษาจะมีความสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับเนื้อเรื่องนิทานไม่รู้ลี้กเหมือนกับการถูกสอน อีกทั้งจะจดจำข้อคิดเตือนใจไปพร้อมๆ กับที่จดจำนิทานนั่นเอง

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

1. คนมีปัญญารู้จักไตร่ตรองหาเหตุผลจนประจักษ์ในเรื่องราวที่เกิดขึ้น ย่อมสามารถแก้ไขปัญหามากมาย ให้ลุล่วงด้วยดีและนำมาความสงบสุขมาสู่หมู่คณะ
2. ผู้ที่เชื่อเรื่องราวที่ได้ยินโดยไม่ตรวจสอบ ย่อมประสบความลำบาก

ลักษณะนิสัยตัวละคร

กระต่าย ไม่มีสติ ตั้งอยู่ในความประมาท ชอบด่วนสรุปและตื่นตกใจง่าย เห็นได้จากการที่ถูกมะตูมสุกตกลงมากระทบพื้นดิน แล้วสรุปเอาเองว่า แผ่นดินถล่ม

พญาราชสีห์ เป็นเจ้าป่า เป็นราชาแห่งสัตว์ทั้งปวง ดุร้ายกินสัตว์อื่นเป็นอาหาร เป็นที่เกรงกลัวของสัตว์ทั้งหลาย มีสติปัญญารอบคอบรู้จักไตร่ตรองหาเหตุผลในการตัดสินใจปัญหา รู้จักสืบสาวต้นสายปลายเหตุ จนทำให้ความจริงปรากฏ เห็นได้จาก เมื่อกระต่ายและสัตว์อื่นๆ วิ่งผ่านมาก็ร้องถามเรื่องราว เมื่อได้ยินคำตอบแล้ว ยังไม่ปักใจเชื่อตามคำพูดของกระต่าย ต้องการพิสูจน์ให้เห็นชัดด้วยตัวเองได้พาสัตว์เหล่านั้นกลับไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ จึงทราบสาเหตุที่แท้จริงคือ ลูกมะตูมสุกหล่นเท่านั้น

2. โคอุสภราช

ในคัมภีร์ใบลานเล่าว่า พระโพธิสัตว์เลี้ยงโคอุสภราช อยู่มาวันหนึ่ง มีพ่อค้าเกวียน 500 เล่ม ติดหล่มโคลนทราย โคอุสภราชบอกให้เจ้าของไปทำพินันกับพ่อค้าเกวียนเหล่านั้นว่า ตนเองสามารถลากเกวียนขึ้นจากหล่มได้ เมื่อโคอุสภราชถูกนำไปเทียมเกวียนแล้ว แต่ก็ไม่ยอมลากเกวียนเพราะเจ้าของร้องเรียกด้วยคำพูดหยาบคายทำร้ายจิตใจทำให้เจ้าของเสียทรัพย์ ต่อมาในการพินันครั้งที่ 2 โคอุสภราชลากเกวียนทั้ง 500 เล่ม จากหล่มโคลนทราย เพราะได้ฟังคำพูดไพเราะและการกระทำที่แสดงออกซึ่งความรัก

พระอานนท์ถือกำเนิดเป็นโค พระพุทธเจ้าถือกำเนิดเป็นพระโพธิสัตว์

ผู้วิจัยพบว่า ที่มาของนิทานเรื่องนี้มาจากอรรถกถา นันทวิสาขชาดก⁹⁸ มีเรื่องเล่าว่า พระโพธิสัตว์ถือกำเนิดเป็นโค เจริญเติบโตอยู่ในสำนักของพรหมมณเฑียรคนหนึ่งได้รับการตั้งชื่อว่า “นันทวิสาข” พรหมมณเฑียรขึ้นชอบรักใคร่เอ็นดูโคนันทวิสาขมาก วันหนึ่ง พรหมมณเฑียรได้ทำพนันกับ โควินทกเศรษฐีว่า โคของตนสามารถลากเกวียนร้อยเล่มที่ผูกติดๆ กันให้เคลื่อนที่ไปได้ ด้วยทรัพย์ 1,000 กหาปณะ แต่ก็ต้องแพ้พนันเพราะพูดคำหยาบกับโค ในครั้งที่ 2 พนันกันอีก ด้วยทรัพย์ 2,000 พันกหาปณะและชนะพนัน เพราะพรหมมณเฑียรกล่าววาจาสุภาพอ่อนหวานทำให้โคนันทวิสาขพอใจจึงยอมลากเกวียนให้เคลื่อนที่ไปได้

ประชุมชาดก เมื่อพระชินสีห์สัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงพระธรรมเทศนาจบแล้ว ทรงประชุมชาดกว่า

พรหมมณเฑียรในกาลนั้นได้เป็นพระอานนท์

โคนันทวิสาขได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ในนิทานเรื่องนี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นโทษของคำพูดหยาบคายในการพนันครั้งแรก เห็นได้จากการที่โคอุสภราชไม่ยอมลากเกวียน เพราะพรหมมณเฑียรพูดคำหยาบ และแสดงให้เห็น คุณของคำพูดสุภาพไพเราะในการพนันครั้งที่สอง ทำให้โคอุสภราชพอใจ ยอมลากเกวียนขึ้นจาก หล่ม จากอุทาหรณ์ในนิทานจะเห็นได้ว่าการพูดคำหยาบคาย ไร้สาระ ไม่เป็นที่ชื่นชอบของใครๆ แม้แต่สัตว์เดรัจฉาน ก่อให้เกิดโทษภัยมากกว่าคุณ ฉะนั้น จึงควรพูดแต่คำสุภาพอ่อนหวานเป็นที่ ชื่นชอบของผู้อื่น

นิทานในคัมภีร์ไบเบิลและอรรถกถา นันทวิสาขชาดก มีเค้าโครงเรื่องเหมือนกัน ต่างกันเพียงรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น คือ

1. การเสวยชาติของพระโพธิสัตว์ ในคัมภีร์ไบเบิล พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็น พรหมมณเฑียร ส่วนพระอานนท์ถือกำเนิดเป็นโคอุสภราช

ตารางเปรียบเทียบ

คัมภีร์ไบเบิล	อรรถกถา นันทวิสาขชาดก
พระพุทธเจ้าถือกำเนิดเป็นพระโพธิสัตว์	พรหมมณเฑียรในกาลนั้นได้เป็นพระอานนท์
พระอานนท์ ถือกำเนิดเป็นโคอุสภราช	โคนันทวิสาข เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

⁹⁸ พ. ขา. อ. 55/28/308.

2. ชื่อของโคในคัมภีร์ไบเบิลเขียนว่า “โคอาสุพพราช” (อะมฤตปุรุษ) ซึ่งมีความแตกต่างกันเล็กน้อย ในภาษาไทยเขียนว่า โคอุสุภราช หรือ โคอุสภราช เมื่อเปรียบเทียบกับคำภาษาบาลี มีใช้ดังนี้

1. อุสภ (วิ.) แปลว่า องอาจ, ประเสริฐ, เจริญ, สูงสุด
2. อุสภ (นป.) แปลว่า โคผู้, วัวอุสภราช
3. อุสภายาเนนุยุ (นป.) แปลว่า โคผู้อาชาไนย (ผู้ได้รับการฝึกมาดีแล้ว รู้เหตุและภาวะมิใช่เหตุได้รวดเร็ว)⁹⁹
4. อาสภ (วิ.) องอาจ, เจริญ, ประเสริฐ, ยิ่ง, เลิศ¹⁰⁰
5. อสุภ (วิ.) ไม่ดี, ไม่งาม, ไม่สวย¹⁰¹

เมื่อพิจารณารูปคำศัพท์และความหมายในภาษาบาลีจะเห็นได้ว่า คำว่า “โคผู้ตัวประเสริฐ” ใช้เป็น อุสภ หรือ อุสภายาเนนุยุ มากกว่าคำว่า อาสภ ทำให้ผู้วิจัยสันนิษฐานได้ว่า ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องดาโบนตุนเมียน ผู้ประพันธ์อาจจะเกิดความสับสนคำศัพท์ภาษาบาลีในระหว่างคำว่า “อุสภ” “อาสภ” และ “อสุภ” คำใดคำหนึ่งจึงจารผิดแปลกออกไปดังที่ปรากฏ

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

คนเราเมื่อจะขอร้องให้ผู้อื่นทำงานให้ ควรพุดจาสุภาพ ไม่ควรกล้าวาจาแข็งกระด้าง เพราะถือว่าตนเป็นผู้มีอำนาจ

ลักษณะนิสัยตัวละคร

โคอุสภราช ขอบวจาไพเราะอ่อนหวาน กตัญญู

พระโพธิสัตว์ ประมาทเลินเล่อ ขาดสติ พุดหยาบคาย

⁹⁹ ป. หลงสมบุญ, รวบรวม เรียบเรียง, พจนานุกรม มคอ-ไทย (กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์, 2540), 140-141.

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน, 104.

¹⁰¹ เรื่องเดียวกัน, 79.

3. บุรุษผู้ประเสริฐ

ในคัมภีร์ใบลานเล่าว่า บุรุษคนหนึ่งอาศัยอยู่กับพ่อแม่ วันหนึ่งเห็นแม่คบขู้ ตั้งใจจะไปบอกพ่อที่เข้าไปทำงานในป่าแล้วก็เห็นพ่อคบขู้เหมือนกัน ด้วยความที่ตนเองเป็นคนมีปัญญาคิดเกรงว่า ถ้าบอกให้พ่อแม่รู้เรื่องของแต่ละฝ่ายแล้วจะเกิดการทะเลาะและฆ่าฟันกันขึ้น จึงได้พูดว่า ที่นี้ก็เหมือนที่โน้น เมื่อแม่ได้ยินก็คิดว่าเขาเป็นบ้าจึงส่งเขาให้ไปอยู่กับยาย พ่อไปอยู่กับยายเห็นยายเสพสังวาสกับสุนัข พ่อไปอยู่กับพระภิกษุเจ้าอาวาสเห็นพระภิกษุประพฤติก้าวล่วงกับสตรีคนหนึ่ง ในที่สุดไปอยู่รับใช้พระราชาราชเห็นพระอัครมเหสีของพระราชาคบขู้ประพฤติผิดต่อพระราชาราชจึงพูดแต่คำเดิมๆ ว่า อยู่ที่นี่ก็เหมือนที่โน้น พระเจ้าอยู่หัวได้ยินแล้วเกิดความสงสัยจึงได้ถามถึงเรื่องราวความเป็นมา เมื่อทรงทราบเรื่องราวทุกอย่างแล้ว พระองค์ทรงสังเกตดูแล้วก็เห็นเหมือนที่เขากราบทูลนั่นเองจึงได้ตรัสว่า บุรุษผู้ประเสริฐยิ่งนัก แล้วให้เขาอยู่รับใช้พระองค์

ที่มาของนิทานเรื่องนี้ ไม่ปรากฏ

นิทานเรื่องบุรุษผู้ประเสริฐนี้เป็นเรื่องที่ยาวมากที่สุดในบรรดานิทานประกอบคำสอนทั้งหมด อนุภาคของนิทานมี 5 ตอน คือ 1. พ่อแม่คบขู้ 2. ยายเสพสังวาสกับสุนัข 3. พระภิกษุประพฤติก้าวล่วงกับผู้หญิง 4. พระมเหสีคบขู้ประพฤติผิดต่อพระมหากษัตริย์ 5. บุรุษหนุ่มได้กราบทูลเรื่องราวแก่พระราชาราช

การดำเนินเรื่องง่ายๆ ไม่ซับซ้อน โดยเน้นไปที่ตัวละครหลักคือชายหนุ่มเป็นแกนในการดำเนินเรื่อง วิธีการดำเนินเรื่องเป็นการซ้ำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะเดียวกันซ้ำๆ ซึ่งแต่ละอนุภาคอาจมีความแตกต่างกันออกไปในส่วนของรายละเอียดปลีกย่อย¹⁰²

บุรุษหนุ่มเมื่อเห็นการคบขู้ประพฤตินอกใจของทั้งพ่อและแม่ เพราะคิดเกรงจะเกิดการทะเลาะวิวาทและฆ่าฟันกันขึ้น จึงได้ผูกคำพูดเป็นปริศนาว่า ที่นี้ก็เหมือนที่โน้น เมื่อแม่ได้ยินไม่เข้าใจคิดว่า ลูกเป็นบ้า จึงได้นำไปให้ยายเลี้ยงดู เขาเห็นยายเสพสังวาสกับสุนัข ไปอยู่พระภิกษุเห็นท่านประพฤติก้าวล่วงกับผู้หญิง ไปอยู่กับพระมหากษัตริย์เห็นพระอัครมเหสีคบขู้ประพฤตินอกใจพระราชาราช จึงได้พูดแต่คำปริศนาเดิมๆ อยู่ร่ำไป เมื่อพิจารณาเนื้อหาจะเห็นได้ว่า การซ้ำเหตุการณ์ในนิทานเรื่องบุรุษผู้ประเสริฐ คือ เรื่องการคบขู้มีความสัมพันธ์กับคนอื่น ส่วนความแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อย จะเห็นในอนุภาคของยายที่เสพสังวาสกับสุนัข ในตอนสุดท้าย

¹⁰² เอลิม มากนวล, การวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิทานชาดกและนิทานอีสป (กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู หน่วยงานพิเศษ, 2518), 78.

เป็นการคล้ายปมปริศนาที่ใช้เป็นเงื่อนไขดำเนินเรื่องครั้งแรก คือ ครั้นเมื่อถูกพระราชอาชญาตรัสถาม ชายหนุ่มจึงกราบทูลเรื่องความเป็นมาทุกอย่าง ตั้งแต่พ่อแม่ไม่เชื่อสัตย์คบชู้ประพฤติผิดนอกใจกัน ยายเสเพลล่วงลากับสุนัข พระภิกษุประพฤติก้าวล่วงกับผู้หญิงและสุดท้ายพระมเหสีคบชู้ประพฤตินอกใจพระราชอาชญา ภายหลังพระราชอาชญาสังเกตพฤติกรรมของพระมเหสีเห็นเป็นจริงดังที่ชายหนุ่มกราบทูล พระองค์จึงยกย่องว่า เป็นผู้ที่ประเสริฐ แล้วรับสั่งให้เขาอยู่รับใช้พระองค์

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

1. คนมีปัญญาเฉลียวฉลาด ย่อมแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงด้วยดี
2. เป็นผู้ปกครอง เมื่อได้รับฟังเรื่องราวต่างๆ ต้องพิจารณาตรวจสอบหาความจริงหรือหลักฐานให้ชัดเจนเสียก่อนจึงค่อยเชื่อ

ลักษณะนิสัยตัวละคร

บุรุษหนุ่ม เป็นผู้มีปัญญา รู้จักกาลเทศะ รู้จักไตร่ตรองว่าจะไรควรหรือไม่ควรทำ มีประโยชน์หรือมีโทษ

พระราชอาชญา มีความเมตตาปราณี มีปัญญา ไม่ตัดสินอะไรเพียงเพราะการได้ยินได้ฟังอย่างเดียว ต้องหาหลักฐานพยานที่ชัดเจน

พ่อแม่ ไม่เชื่อสัตย์ต่อคู่ครองของตนเอง มักมากในกาม คบชู้

ยาย เป็นคนมักมากในกามเสเพลล่วงลากับสุนัข

พระภิกษุเจ้าอาวาส ประพฤติผิดพระธรรมวินัยก้าวล่วงกับอุบาสิกา

4. พญาราชสีห์กับสุนัขจิ้งจอก

ในคัมภีร์ไบเบิลเล่าว่า สุนัขจิ้งจอกตัวหนึ่งมาพุดคุยแหย่พญาราชสีห์ทั้ง 4 ตัว ว่า มีราชสีห์อีกตัวหนึ่งไอ้โหดทำลู่ด้วย พญาราชสีห์จึงให้สุนัขจิ้งจอกพาไปต่อสู้กับราชสีห์ที่มันอ้างถึง เมื่อไปถึง พญาราชสีห์หะงิดดูที่ถ้ำแก้วผลึกตามที่สุนัขจิ้งจอกบอก พอเห็นเงาตนเองสำคัญผิดคิดว่าเป็นราชสีห์ที่เป็นศัตรู กระโดดลงไปด้วยกำลังแห่งความโกรธ กระแทกเข้ากับผนังถ้ำแก้วผลึกอย่างแรง หอหักตายทั้งหมด

ผู้วิจัยพบว่า นิทานเรื่องนี้มีเค้าโครงเรื่องมาจากอรรถกถา สันนิบาตชาดก¹⁰³ มีเรื่องเล่าว่า...ราชสีห์กับโคมีความสนิทสนมอย่างยิ่งอาศัยอยู่ด้วยกัน ภายหลัง สุนัขจิ้งจอกคิดอยากจะกิน

¹⁰³ พ. ขา. อ. 58/694/698.

เนื้อหาราชสีห์และโคจึงพูดยุยงทำให้สัตว์ทั้งสองหวาดระแวงไม่ไว้ใจกัน ไม่นานนัก ราชนสีห์และโคก็ตายเพราะทะเลาะต่อสู้กันเอง สุนัขจึงจอกได้กินเนื้อราชสีห์และโคสมใจอยาก

ผู้ประพันธ์ได้ใช้นิทานประกอบคำสอน เพื่อแสดงให้เห็นว่า คนที่หลงเชื่อคำยุยงส่อเสียด มักจะประสบกับความฉิบหายเป็นอันตรายเป็นชีวิต เหมือนอย่างราชสีห์กับโคต้องตายกลายเป็นอาหารอันโอชะของสุนัขจิ้งจอกฉะนั้น แต่ได้ปรับเปลี่ยนรายละเอียดของเรื่องบางส่วนเพื่อให้มีเนื้อหาสอดคล้องและตรงกับวัตถุประสงค์ของคำสอน

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

1. ความโกรธทำให้คนขาดสติยังคิดกลายเป็นคนโง่ ไม่อาจแยกแยะเรื่องราวได้ถูกต้อง จะประกอบการสิ่งใดก็มักจะผิดพลาดเสมอ ฉะนั้น จงอย่าให้ความโกรธครอบงำ
2. คนที่มักเชื่อถ้อยคำของคนยุยงส่อเสียดย่อมประสบกับความฉิบหาย

ลักษณะนิสัยตัวละคร

สุนัขจิ้งจอก เป็นสัตว์เจ้าเล่ห์ ชอบพูดจายุยงทำให้สัตว์อื่นได้รับความเดือดร้อน เห็นได้จาก การที่สุนัขจิ้งจอกไปพูดยุยงพญาราชสีห์ทั้ง 4 ตัว จนถูกความโกรธครอบงำและต้องคอหักตาย เพราะความเร่งรีบอวดดีไม่ทันพิจารณาให้ชัดเจน

พญาราชสีห์ เป็นเจ้าแห่งสัตว์ทั้งปวง ดุร้าย กินสัตว์อื่นเป็นอาหาร เป็นที่เกรงกลัวของสัตว์ทั้งหลาย มีสติปัญญารอบคอบ แต่ก็หลงกลอุบายของสุนัขจิ้งจอกไม่อาจจะแยกแยะเรื่องที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและประสบกับความตายในที่สุดเพราะเชื่อคำส่อเสียดยุยงของสุนัขจิ้งจอก

5. แผลงกับพญาช้างสาร

ในคัมภีร์ไบเบิลเล่าว่า แผลงตัวหนึ่งโอวดจะต่อสู้กับพญาช้างสารแล้วก็แสดงกำลังโดยใช้เขาอันแหลมของมันชนดินมากลบตัวเอง พญาช้างสารเมื่อเห็นก็ตกใจกลัววิ่งหนีไป พร้อมกับหันมาดูข้างหลัง เพราะกลัวแผลงจะไล่ตาม แล้วก็ตกเหวตาย

ผู้วิจัยพบว่า ที่มาของนิทานเรื่องนี้มาจากอรรถกถา คูตปาณกชาดก¹⁰⁴ มีเรื่องเล่าว่า หนอนกินมูลสัตว์ตัวหนึ่งเที่ยวหากินในบริเวณพ้อคำเกวียนแฉะพักระหว่างทาง เห็นสุราที่พ้อคำเหลือทิ้งจึงได้กินด้วยความหิวกระหายแล้วก็เกิดอาการเมาสุรา ขึ้นไปบนกองมูลสัตว์ มูลสัตว์สดก็ยุบลงนิดหนึ่ง มันจึงลำพองใจร้องว่า ตัวมันเองยิ่งใหญ่แม้แต่แผ่นดินยังยุบลงเพราะน้ำหนักตัวมัน

¹⁰⁴ พ. ขา. อ. 57/303/410.

ขณะนั้นมีช้างตกมันตัวหนึ่งเดินผ่านมาพอดีแต่หลีกเลี่ยงไปเพราะรังเกียจกลิ่นมูลสัตว์ หนอนเห็นดังนั้นคิดว่าช้างกลัวตนเอง จึงได้ร้องทำต่อสู้กับช้าง ช้างกลับมาถ่ายมูลกองใหญ่ลงบนตัวหนอนทำให้หนอนตายแล้วก็แผดเสียงร้องเข้าป่าไป

เมื่อพิจารณาเนื้อหาและเค้าโครงเรื่องจะเห็นได้ว่าเหมือนกัน แต่ผู้ประพันธ์ได้เปลี่ยนโครงเรื่องบางประการในตอนท้ายเรื่อง เพื่อให้นิทานมีเนื้อหาสอดคล้องกับความหมายและจุดประสงค์ของหลักคำสอน ทำให้นิทานเรื่องนี้แตกต่างจากนิทานในอรรถกถา คุณปาณกชาต

ในอรรถกถา ตัวละครที่เป็นสัตว์เล็กเป็นหนอนกินมูลสัตว์ ในนิทานประกอบคำสอนเป็นแมลงตัวเล็กที่มีเขาแหลม แต่สัตว์ทั้งสองชนิดก็แสดงถึงความเป็นผู้ไม่รู้จักประมาณในร่างกายและพละกำลังอันน้อยนิดของตนเอง ส่วนเนื้อหาในตอนจบนั้น ผู้ประพันธ์ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของช้างซึ่งเป็นสัตว์ที่มีรูปร่างใหญ่และมีพละกำลังมากตกใจกลัวแมลงตัวเล็ก แล้ววิ่งหนีไปและตกเหวตาย เพราะเห็นแมลงตัวเล็กแสดงพละกำลัง ด้วยการใช้เขาชนดินมากลบตัวมันเองหลังจากทำสู้กัน เพื่อแสดงให้เห็นผลเสียของผู้ที่ไม่รู้จักใช้สติปัญญาไตร่ตรองเรื่องราวที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าอย่างรอบคอบ ใช้ประกอบคำสอนเรื่องการศึกษาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ดังข้อความนี้

ดูก่อนทำนทั้งหลาย จงพิจารณาให้เข้าอกเข้าใจให้ชัดแจ้ง ถ้าหากไม่
ชัดแจ้งแล้ว จะผิดพลาดเหมือนกับพญาช้างตกใจกลัวแมลงนั่นเองแล (3/2บ.2
- 3/2 บ.3)

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

คนโง่เขลา มักจะประสบกับความฉิบหาย เพราะไม่รู้จักคิดไตร่ตรองให้รอบคอบ

ลักษณะนิสัยตัวละคร

พญาช้างสาร เป็นสัตว์ที่มีรูปร่างใหญ่โต กินพืช ประมาทและตื่นตกใจง่าย
แมลง เป็นสัตว์ตัวเล็ก ชอบไถ่อด อดทน

6. สามีภรรยาเลี้ยงพังพอน

ในคัมภีร์ไบเบิลเล่าว่า สามีภรรยาคนหนึ่งได้เลี้ยงพังพอนตัวหนึ่งให้เป็นเพื่อนกับลูก วันหนึ่ง พ่อไปไร่ แม่ไปสวนหลังบ้านฝากให้พังพอนดูแลน้อง พังพอนเผลอหลับพอตื่นขึ้นมาก็เห็นน้องถูกงูเห่ากัดตาย แม่กลับเข้าบ้านเห็นลูกนอนตายอยู่ในเปลก็คิดว่าพังพอนกัดลูกของตนเองตาย เพราะเห็นเลือดติดที่บริเวณหน้าและปากพังพอน จึงได้คว้าท่อนไม้ตีพังพอนจนตายนำไป

โยนทิ้งในแม่น้ำ ด้วยแรงโกรธไม่ได้พิจารณา เมื่อเข้าไปในบ้านมองเห็นงูเห่าตายขาดเป็น 2 ท่อน นางจึงได้รู้และเข้าใจว่า พังพอนกัดงูเห่าตาย ส่วนลูกของตนเองนั้นถูกงูเห่ากัดตาย

ผู้วิจัยพบว่า ที่มาของนิทานเรื่องนี้มาจากนิทานซ้อนนิทานเรื่องหนึ่งในนิทานเรื่องเพงเขมรชื่อ “มาเยิง” เป็นตอนที่คนรักษาประตูเมืองทางด้านทิศเหนือ ไม่ยอมเปิดประตูให้กับนายเพงเขมรมาตผู้รับพระราชโองการของพระเจ้าพรหมทัตแล้วนำตัวนายมาเยิงไปประหาร ในเวลากลางคืน พร้อมกับยกนิทานมาเล่าให้ฟังว่า สตรีนางหนึ่งมีลูกสาว นางเลี้ยงพังพอนตัวหนึ่งเอาไว้วันหนึ่ง เมื่อจะออกไปตลาดให้ลูกสาวนอนอยู่ในเปลตามลำพังกับพังพอนแล้วออกไป งูมีพิษร้ายตัวหนึ่งเลื้อยเข้ามากัดเด็กทารกในเปลตาย พังพอนเห็นงูพิษกัดเด็กจึงวิ่งเข้าไปกัดงูนั้นจนตาย เมื่อเจ้าของกลับจากตลาดก็วิ่งออกไปรับ นางเห็นเลือดแดงฉานที่ตัวพังพอนก็คิดว่ามันกัดลูกของตนเองอย่างแน่นอนจึงไล่ตีพังพอนจนตายแล้วนำไปโยนทิ้ง ด้วยความโกรธแค้น เสร็จแล้วกลับมาดูลูกสาวก็เห็นว่าตายแล้ว และเห็นงูตายอยู่ข้างๆ ที่ลำตัวมีรอยเขียวของพังพอน นางจึงได้สติเข้าใจเรื่องราวทุกอย่าง นางเศร้าโศกเสียใจเสียดยศที่ลูกต้องตายและพังพอนที่ช่วยป้องกันลูกต้องมาตายเพราะตนเอง¹⁰⁵

ผู้ประพันธ์ได้ใช้นิทานเรื่องสามภรรยาเลี้ยงพังพอนเป็นอุทาหรณ์แสดงให้เห็นโทษของความหุนหันพลันแล่น ขาดการพิจารณาตรวจสอบ ตัดสินใจทำบางสิ่งบางอย่างลงไปด้วยความโกรธ ทำให้เกิดความสูญเสียจนไม่อาจแก้ไขได้เหมือนหญิงแม่บ้านที่ฆ่าพังพอนตายเพียงเพราะเห็นพังพอนมีเลือดเปื้อนตามหน้าและปากแล้วสรุปเอาเองทันทีว่าพังพอนได้กัดลูกของตนเองตายภายหลังเมื่อเข้าบ้านเห็นซากงูเห่า จึงได้รู้ว่า พังพอนไม่ได้กัดลูกของตนเอง แต่ก็สลายไปเสียแล้ว เพราะนางได้ฆ่าพังพอนทิ้งแล้ว

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

1. ความโกรธทำให้คนไม่รอบคอบขาดสติยังคิด จะทำอะไรหรือตัดสินใจอะไรลงไป ย่อมเกิดความผิดพลาด
2. การทำอะไรด้วยความเร่งรีบผลิผลลาม ย่อมได้รับความผิดพลาดมากกว่าดี

ลักษณะนิสัยตัวละคร

หญิงแม่บ้าน เป็นคนใจร้อน ขาดสติยับยั้งใจ ถูกความโกรธครอบงำ

¹⁰⁵ ประยูร ทรงศิลป์, ผู้แปล, ประชุมเรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านเขมร ภาค 1-9 (กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2540), 415.

พังพอน เป็นสัตว์ที่ฉลาดแสนรู้ ฝึกง่าย กตัญญู เป็นศัตรูกับงูเห่า
งูเห่า เป็นสัตว์เลื้อยคลาน มีพิษร้ายแรงเป็นอันตรายต่อมนุษย์

7. ชาวเมืองโกสัมพี

ในคัมภีร์ไบเบิลเล่าว่า เมื่อชาวเมืองโกสัมพี เกิดเรื่องทะเลาะวิวาทกันเพราะแย่งน้ำ
พระศาสดาเสด็จห้ามและแนะนำสั่งสอนให้ชาวเมืองโกสัมพีดีต่อกัน

ผู้วิจัยพบว่า ที่มาของนิทานเรื่องนี้มาจากนิทานธรรมบท 2 เรื่อง คือ "ระงับความ
ทะเลาะแห่งพระญาติ" และ "ภิกษุชาวเมืองโกสัมพี"

เรื่อง "ระงับความทะเลาะแห่งพระญาติ"¹⁰⁶ พระศาสดาเสด็จไปทางอากาศเพียง
พระองค์เดียว ประทับนั่งบัลลังก์ในอากาศ บริเวณกลางแม่น้ำโรหิณี อยู่ในระหว่างนครกิลพัสดุ์
กับนครโกถิยะ ตรัสถามถึงสาเหตุที่พระญาติฝ่ายศากยะและฝ่ายโกลิยะจะสู้รบกัน เมื่อทรงทราบ
ว่าเกิดจากการที่คนงานของทั้งสองพระนครทะเลาะวิวาทกัน เพื่อต้องการรดน้ำเข้าในนา สำหรับ
ต้นข้าว เพราะน้ำในแม่น้ำเหลือน้อยเพียงพอสำหรับฝ่ายเดียวเท่านั้นในฤดูแล้ง จึงตรัสแนะนำสั่ง
สอนให้พระญาติทั้งสองฝ่ายสมัคปรมาสามัคคีกันดังเดิม การที่พระญาติทั้งหลายซึ่งเป็นกษัตริย์
ต้องมาต่อสู้ฆ่าฟันกันเพราะเหตุแห่งน้ำอันมีราคาน้อยนิดไม่ควรเลย ถ้าหากพระศาสดาไม่
เสด็จไปห้ามทัพแล้ว พระญาติทั้งสองฝ่ายคงจะล้มตายเป็นอันมาก

เรื่อง "ภิกษุชาวเมืองโกสัมพี"¹⁰⁷ ภิกษุชาวเมืองโกสัมพีผู้ทรงพระวินัยกับพระธรรมกถึก
ก่อความบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกัน ทำความเสื่อมเสียให้เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ เพราะมีความเห็น
ขัดแย้งในพระวินัยของแต่ละฝ่าย แม้พระศาสดาทรงแนะนำสั่งสอนให้ทั้งสองฝ่าย มีสามัคคี
ปรองดองกัน ก็ไม่ได้สนใจจะรับฟัง เชื่อหรือประพฤติปฏิบัติตามพุทธดำรัส จนพระพุทธร่องค์ระอาที่
จะทรงแนะนำสั่งสอน...

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อเรื่องนิทาน ในคัมภีร์ไบเบิลที่ใช้เป็นตัวอย่างอธิบาย คำสอนเรื่อง
ความไม่ประมาทกับนิทานธรรมบททั้ง 2 เรื่อง ทำให้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ผู้ประพันธ์น่าจะได้นำ
โครงเรื่องจากนิทานธรรมบทเรื่อง "ระงับความทะเลาะแห่งพระญาติ" เพราะประเด็นสำคัญของ
นิทาน ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวถึงการทะเลาะวิวาทในการแย่งน้ำ ไม่ใช่เกี่ยวกับเรื่องของพระวินัย
แต่ถึงอย่างไรก็ดี ผู้ประพันธ์ก็ได้ใช้ตัวละครเป็นชาวเมืองโกสัมพีในการดำเนินเรื่อง ซึ่งมีส่วนคล้าย

¹⁰⁶ มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระคัมภีร์พุทธศาสนาแปล ภาค 6, 183-187.

¹⁰⁷ มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระคัมภีร์พุทธศาสนาแปล ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 19 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2548), 74-79.

กับนิทานธรรมบทเรื่อง “ภิกษุชาวเมืองโกสัมพี” ที่ใช้ตัวละครเป็นพระภิกษุ และประเด็นที่สำคัญของนิทานธรรมบททั้ง 2 เรื่องนี้ ก็เน้นไปที่การทะเลาะวิวาทเหมือนกัน ดังนั้น อาจจะกล่าวได้ว่าผู้ประพันธ์ได้เค้าโครงเรื่องมาจากนิทานธรรมบททั้ง 2 เรื่อง แล้วนำมารวมกันกลายเป็นเรื่องใหม่ แต่ยังมีเค้าเดิมอยู่และนำเสนอในประเด็นความหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคำสอนเรื่องความไม่ประมาทในการเดินทาง ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง เมื่อจะมีการเดินทางไปยังสถานที่แห่งใดก็ดี ต้องสอบถามให้ชัดเจน ถ้าไม่รู้และไม่ชัดเจนแล้วไซ้ มันจะผิดพลาดแล เปรียบเหมือนคนที่อาศัยอยู่ในเมืองโกสัมพี ไปตักน้ำในเมืองแล้วก็ผิดใจกันจนเกิดทะเลาะวิวาทกัน พระพุทธองค์เสด็จมาห้ามจึงได้เข้าใจดีต่อกันแล (9/1ป.5 - 9/2 ป.2)

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

1. เวลาเดินทางไกล อย่าได้ประมาท จงความระมัดระวังตัวอยู่ตลอดเวลา
2. ความสามัคคีปรองดองในหมู่คณะ จะนำความสงบสุขเจริญก้าวหน้ามาสู่หมู่คณะ

ลักษณะนิสัยตัวละคร

พระศาสดา มีพระเมตตา แนะนำสั่งสอนชาวเมืองโกสัมพีให้มีความสามัคคีต่อกัน
ชาวเมืองโกสัมพี เห็นแก่ตัว ไม่มีความสามัคคีในหมู่คณะ

8. นางวิสาขา

ในคัมภีร์ไบบลานเล่าว่า นางวิสาขา สืมน้ำมันราคา หนึ่งแสน ตำลึง พระอานนท์เก็บเอาไว้ให้

ผู้วิจัยพบว่า ที่มาของนิทานเรื่องนี้มาจากนิทานธรรมบทเรื่อง “นางวิสาขา”¹⁰⁸ เป็นตอนที่นางวิสาขาสืมเครื่องประดับไว้ที่วิหาร ในวันมหรสพวันหนึ่ง ประชาชนแต่งตัวออกไปวัดเพื่อฟังธรรม ภายหลังจากทานอาหารในงานที่เจ้าภาพเชิญไปร่วมงานเสร็จแล้ว นางวิสาขาได้สวมเครื่องประดับซื้อมหาลดาปสาธน์เดินทางไปวัดพร้อมกับประชาชน ก่อนเข้าไปในวัดนางคิดว่า ไม่สมควรที่จะสวมเครื่องประดับใหญ่โตและงดงามอย่างยิ่ง เข้าไปเฝ้าพระศาสดาจึงถอดออกห่อด้วยผ้าส่งให้หญิงคนใช้เก็บไว้ จะสวมอีกครั้งตอนกลับจากสำนักพระศาสดา แล้วก็สวมเครื่องประดับ

¹⁰⁸ มหาเมฏฐราชวิทยาลัย, พระอัมมปัทมฐกถาแปล ภาค 3, พิมพ์ครั้งที่ 19 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาเมฏฐราชวิทยาลัย, 2551), 102-103.

ชื่อว่ามนัฏฐกะแทนเข้าไปเฝ้าพระศาสดา ฟังธรรม เมื่อฟังธรรมเสร็จแล้วถวายบังคมพระศาสดา
 ลุกจากที่นั่งกลับไป ฝ่ายหญิงคนใช้ลืมห่อเครื่องประดับเดินทางกลับไปพร้อมกับนาง พระอานนท์
 เมื่อเห็นห่อเครื่องประดับนั้นจึงได้เก็บเอาไว้ให้นางวิสาขา เครื่องประดับช้อมหาดาปสาธน์มีราคา
 9 โกฏิ 1 แสน¹⁰⁹

เมื่อเปรียบเทียบนิทานในคัมภีร์ไบเบิลกับนิทานธรรมบทเรื่อง “นางวิสาขา” จะเห็นได้
 ว่าผู้ประพันธ์ได้หยิบยกลิทานธรรมบทตอนที่นางวิสาขาลืมเครื่องประดับเอาไว้ที่วัด พระอานนท์
 เห็นจึงเก็บเอาไว้ให้นาง เพียงแต่เปลี่ยนรายละเอียดของเครื่องประดับเป็นผ้าถุง มีราคา 1 แสน
 ต่ำลง ส่วนในนิทานธรรมบทนั้น เป็นเครื่องประดับช้อมหาดาปสาธน์ ซึ่งมีราคา 9 โกฏิ 1 แสน
 เพื่อแสดงผลเสียของการประมาทเลินเล่อ เผลอสติ ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง มีการเดินทางก็ดี แม้จะต้องนอนตามถนน ในป่า หรือจะ
 นั่งพักก็ดี เมื่อจะออกไปจากที่นอนหรือจากที่นั่งพักนั้นให้หันกลับมามองดู
 สถานที่นั้น 3 ครั้ง ก่อนที่จะเดินออกไป ถ้าหากไม่หันกลับมามองเช่นนั้นแล้ว
 เปรียบเหมือนนางวิสาขาลืมผ้าถุงมีราคา 100,000 ตำลึง พระอานนท์เก็บ
 เอาไว้ให้จึงได้คืน (9/2 บ.2 – 9/2 บ.4)

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

1. เวลาเดินทางไกล จงมีสติระวังตัวตลอดเวลา
2. ความประมาทเลินเล่อจะทำให้สูญเสียทรัพย์สมบัติ

ลักษณะนิสัยตัวละคร

นางวิสาขา ประมาทเลินเล่อ ไม่มีความรอบคอบ

9. บุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก

ในคัมภีร์ไบเบิลเล่าว่า เศรษฐีสามีภรรยาคนหนึ่ง มีสมบัติ 18 โกฏิ ส่วนจิตใจนั้น
 อยากเล่นให้สุขกายสบายใจ แล้วเขาก็ใช้สอยสมบัติทั้ง 18 โกฏิ จนหมด

¹⁰⁹ เรื่องเดียวกัน, 105.

ผู้วิจัยพบว่า นิทานเรื่องนี้มีที่มาจากนิทานธรรมบทเรื่อง “บุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก”¹¹⁰ มีเรื่องเล่าว่า บุตรเศรษฐีในกรุงพาราณสี เกิดในตระกูลที่มีสมบัติ 80 โกฏิ เมื่อเจริญวัยเล่าเรียนวิชาดนตรีอย่างเดียวและได้แต่งงานกับลูกสาวเศรษฐีที่มีฐานะเท่ากัน ภายหลังต่อมา เมื่อบิดามารดาของคนทั้ง 2 ได้ถึงแก่กรรม ทรัพย์ 160 โกฏิ ได้มารวมอยู่ในเรือนเดียวกัน เขาได้เริ่มดื่มสุราและกลายเป็นคนขึ้นชอบการดื่มสุรามิบริวารเป็นจำนวนมาก เริ่มใช้สอยทรัพย์อย่างสุร่ยสุร่ายเพื่อซื้อสุร่าบั้ง ให้รางวัลนักดนตรีและนักฟ้อนบั้ง ตามความพอใจ ต่อกาลไม่นานนัก เขาผลาญทรัพย์ 160 โกฏิจนหมด และได้ขายบ้านเรือน สิ่งของเครื่องใช้อื่นๆ จนสิ้น กลายเป็นคนขอทานอาศัยขายคาเรือนคนอื่นอยู่

ผู้ประพันธ์ได้หยิบยกนิทานธรรมบทเรื่องบุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก มาอธิบายประกอบหลักคำสอน เพื่อให้รู้ว่า การขึ้นชอบการเล่นเป็นสิ่งไม่ดี โดยนำเอาตัวอย่างของเศรษฐีสามีภรรยาที่ผลาญทรัพย์ 18 โกฏิจนหมดสิ้น เพราะขึ้นชอบการเล่น เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินสุขกายสบายใจเท่านั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบนิทานในคัมภีร์ไบบลานกับนิทานธรรมบทเรื่องบุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก อาจกล่าวได้ว่า คำว่า “การเล่น” นั้น ผู้ประพันธ์น่าจะหมายถึง การดื่มสุรา การขับร้องเที่ยวเล่น เกียจคร้านทำงาน ซึ่งอยู่ในอบายมุข 6 อย่าง¹¹¹ บุคคลเมื่อติดในอบายมุขช่องทางแห่งความเสื่อมแล้วยอมสูญเสียทรัพย์เหมือนเศรษฐีสามีภรรยาผู้ขึ้นชอบการเล่น ได้ผลาญทรัพย์ของตนจนหมดสิ้น ดังข้อความนี้

ผู้ใดก็ตามที่มีจิตใจขึ้นชอบการเล่นก็ล้วนแต่ไม่เป็นสิ่งที่ดีต่อกันเลย

เปรียบเหมือนเศรษฐีสามีภรรยาคนหนึ่ง มีสมบัติ 18 โกฏิ ส่วนจิตใจนั้นอยากเล่นให้สุขกายสบายใจ แล้วเขาก็ใช้สอยสมบัติทั้ง 18 โกฏิ จนหมด (4/2 บ.2 – 4/2 บ.4)

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

ผู้ลุ่มหลงขึ้นชอบดื่มสุราเล่นการพนัน ย่อมประสบกับความฉิบหายสูญเสียทรัพย์สมบัติ

¹¹⁰ มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระธรรมปิฎกฤทธาแปล ภาค 5, พิมพ์ครั้งที่ 16 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550), 182-187.

¹¹¹ อบายมุข ช่องทางแห่งความฉิบหายสูญเสียทรัพย์ มี 6 อย่าง คือ 1. ติดสุราและของมีเมา 2. ชอบเที่ยวกลางคืน 3. ชอบเที่ยวดูการเล่น 4. เล่นการพนัน 5. คบคนชั่วเป็นมิตร 6. เกียจคร้านการทำงาน

ลักษณะนิสัยตัวละคร

บุตรเศรษฐี ขอบดื่มสุรา ใช้จ่ายทรัพย์อย่างสุรุ่ยสุร่าย

10. พญาสุภมิต

ในคัมภีร์โอบิลานเล่าว่า พญาสุภมิตให้ฆ่าลูกด้วยเหตุ เพราะไม่ได้พิจารณา

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ที่มาของนิทานเรื่องนี้มาจากวรรณคดีเรื่อง “พระเจ้ากรุงสุภมิต” และ อรรถกถา ธัมมัทธชาดก

วรรณคดีเรื่อง “พระเจ้ากรุงสุภมิต”¹¹² พระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นพระราชาทรงพระนามว่า “สุภมิต” ครองราชย์ปกครองบ้านเมืองโดยธรรม มีพระอนุชาพระนามว่า “อสุภมิต” ทรงตั้งไว้ในตำแหน่งแห่งอุปราช ภายหลัง พระอนุชาทรงคิดไม่ซื่อได้ยกทัพมาต่อสู้อย่างชิงราชสมบัติ แต่พระโพธิสัตว์เห็นโทษภัยของการทำสงคราม ไม่ยินดีในสงคราม จึงปลอมตัวพาพระมเหสีกับโอรสทั้ง 2 พระองค์หนีออกจากพระนคร โดยไม่รู้ลึกเสียดยในราชสมบัติ ภายหลัง ด้วยบุญบารมีเกื้อหนุนได้ครองราชสมบัติในกรุงดักกสิลา

อรรถกถา ธัมมัทธชาดก¹¹³ ในอดีต พระเจ้าพาราณสีพระองค์หนึ่งขึ้นขอบดื่มสุราและเสวยเนื้อ วันไหน ถ้าไม่มีสุราและเนื้อรวมอยู่ด้วย พระองค์ก็ไม่อาจเสวยพระกระยาหารได้วันหนึ่ง พ่อครัวหลวงนำพระกระยาหารเข้าไปถวายในขณะที่พระองค์ทรงเพลิดเพลินหยอกล้อกับพระโอรสผู้เป็นที่รัก แต่ในขณะที่พ่อครัวหลวงนำพระกระยาหารเข้าไปถวายนั้น พระราชาทรงเมาสุรา พอไม่เห็นเนื้อในถาด จึงตรัสถามว่า เนื้ออยู่ที่ไหน พ่อครัวกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ วันนี้เป็นวันอุโบสถ ไม่มีการฆ่าสัตว์ ข้าพระองค์จึงหาเนื้อไม่ได้ พระราชตรัสว่า เนื้อสำหรับเราหายากนักหรือ ทันใดนั้น ทรงหักคอพระโอรสที่นั่งอยู่บนพระเพลา จนถึงสิ้นชีพิตักษัย โยนไปให้พ่อครัวนำไปปรุงอาหาร ... พระราชาทรงกันแสงด้วยความโศกเศร้าถึงพระโอรส ทรงเห็นว่า พระองค์ได้รับทุกข์เช่นนี้ เพราะการดื่มน้ำเมา...

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาในวรรณคดีเรื่องพระเจ้ากรุงสุภมิตกับตัวอย่างที่ใช้ประกอบคำสอนแล้วจะเห็นได้ว่า พระเจ้ากรุงสุภมิตไม่ได้สั่งให้ข้าราชการบริพารผู้รับใช้ใกล้ชิดฆ่าลูกหรือทำสิ่งที่ชั่วช้าแต่อย่างใด ตรงกันข้าม พระองค์ทรงปกครองบ้านเมืองและข้าราชการบริพารด้วยเมตตาธรรม แม้ในยามที่พระอนุชาคิดกบฏยกทัพมาแย่งชิงราชสมบัติ ก็ไม่ทรงคิดจะจัดทัพต่อสู้กับพระอนุชา เพราะคิดคำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่อาณาประชาราษฎร์ จึงเสด็จหนีออกไปจากพระนคร โดย

¹¹² ฤๅณสาสนชนกฤๅ. ฤๅณสาสนกฤๅ. (กรุงเทพฯ : ฤๅณสาสนชนกฤๅ, 2542), 1-95.

¹¹³ พ. ขา. อ. 58/289/365.

ไม่มีความเสียหายในราชสมบัติ ส่วนในอรรถกถา อัมมัทธชาดก พระเจ้าพาราณสีทรงหักคอ พระโอรสจนถึงสิ้นชีพิตักษัย เพราะพระองค์มาสุราชดสติไตร่ตรองสิ่งผิดชอบชั่วดี ดังนั้น อาจจะสามารถได้ว่า ผู้ประพันธ์อาจอ้างชื่อของพระมหากษัตริย์ที่อยู่ในวรรณคดีเรื่องพระเจ้ากรุงสุโขทัย ซึ่งเป็นวรรณคดีที่แพร่หลาย นำมารวมกับเนื้อหาบางส่วนของนิทานในอรรถกถา อัมมัทธชาดก แต่งเป็นนิทานขึ้นใหม่ว่า พระเจ้ากรุงสุโขทัยรับสั่งให้ฆ่าพระโอรส เพราะไม่ได้พิจารณาให้ดีเสียก่อน เพื่อแสดงให้เห็นโทษของความประมาทไร้สติใคร่ครวญ เป็นการยกอุทาหรณ์สั้นๆ ประกอบคำสอน ดังข้อความนี้

มีนิทานอีกเรื่องหนึ่ง ในกาลนั้น มีนิทานเรื่องหนึ่งคล้ายกับเรื่อง
พญาสุกษุมิตรที่ให้นุคคลฆ่าลูกเหตุเพราะไม่ได้พิจารณา (3/2 บ.3 – 3/2 บ.4)

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

1. เมื่อคนดื่มเหล้าจนเมาครองสติไม่อยู่ ย่อมกระทำการที่น่าอัปยศขายหน้าหรือสิ่งไม่ดีชั่วช้ายิ่งกว่านั้น เหมือนกับพญาสุกษุมิตรที่สั่งให้ฆ่าโอรสอันเป็นที่รักยิ่งฉะนั้น
2. ก่อนจะทำการใด ให้ไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้นให้ถ่องแท้เสียก่อน

ลักษณะนิสัยตัวละคร

พญาสุกษุมิตร ประมาท ไม่มีสติใคร่ครวญสิ่งถูกผิด

11. พญาเสน

ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า พญาเสนสั่งให้พี่ฆ่าสัตว์ เสนา อำมาตย์ ภายหลังก็ถูกพี่ฆ่าตายเหมือนกัน

ที่มาของนิทานเรื่องนี้ ไม่ปรากฏ

ผู้ประพันธ์ได้นำเอานิทานเรื่องพญาเสนมาเป็นอุทาหรณ์ประกอบสุภาษิต เพื่อแสดงให้เห็นผลแห่งกรรมชั่วที่บุคคลได้ทำเอาไว้ ไม่ช้าไม่นาน ผลแห่งกรรมชั่วนั้นก็จะตอบสนองผู้นั้น ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนพญาเสนบังคับให้พี่ฆ่าสัตว์ เสนา อำมาตย์
ต่อมาภายหลัง พี่นั้นกลับไปฆ่าพญาเสนจนตายแล นี้เรียกว่า ทำชั่วต่อบุคคล

อื่นแล้วผลชั่วตัวตายตนเอง ถ้าทำดีต่อคนอื่นผลดีก็ตกมายังตนเองแล (6/1บ.

1 - 6/2 บ.1)

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

1. ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
2. บุคคลเมื่อได้เป็นใหญ่ปกครองบ้านเมือง จงปกครองด้วยเมตตาธรรม

ลักษณะนิสัยตัวละคร

พญาเสน ไม่ตั้งอยู่ในธรรมของนักปกครองคือ ความเมตตาปราณี

12. พระเทวทัต

ในคัมภีร์โฆลานเล่าว่า พระเทวทัตเดินทางออกจากสำนักพระศาสดา โดยไม่ทูลลา พระบรมศาสดา ในระหว่างทางคิดได้ว่า เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง จึงได้เดินทางกลับมาเพื่อทูลลา พระชินสีห์สัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ถูกพระภริยาสอบถามถึงในพื้นปฐพีก่อนที่จะได้เฝ้าพระพุทธองค์

ผู้วิจัยพบว่า ที่มาของนิทานเรื่องนี้มาจากนิทานธรรมบทเรื่อง "พระเทวทัต"¹¹⁴ ตอนที่ พระเทวทัตพยายามทำให้สงฆ์แตกกัน พระเทวทัตได้ชักชวนภิกษุผู้มีความเลื่อมใสในตนเอง แยกตัวออกไปปกครองด้วยตนเอง ไม่ขึ้นตรงต่อพระชินสีห์สัมมาสัมพุทธเจ้า ได้พาพระภิกษุผู้เป็น บริวารเดินทางไปยังคยาสิละประเทศ ภายหลัง พระเทวทัตป่วยและสำนึกในความผิดของตนใคร่ จะทูลขอมาพระบรมครู จึงขอให้สาวกพาไปเข้าเฝ้า เหล่าสาวกให้พระเทวทัตนั่งบนเตียงน้อย เมื่อมาถึงสระโบกขรณีใกล้พระเชตวันวิหารจึงวางเตียงลงและพากันอาบน้ำ พระเทวทัตลุกขึ้นนั่ง อยู่บนเตียง พอหย่อนเท้าถึงพื้นดินก็ถูกแผ่นดินสูบจมหายไปในพื้นที่

ผู้ประพันธ์ได้หยิบยกนิทานธรรมบทตอนที่พระเทวทัตสำนึกผิดเดินทางกลับไปเข้าเฝ้า เพื่อทูลลาพระศาสดา แต่ถูกภริยาสอบถามก่อนได้เข้าเฝ้าเฉพาะพระพักตร์ เป็นอุทาหรณ์อธิบายให้ เห็นโทษภัยของการไม่รู้จักไตร่ตรอง ตรวจสอบ ถนอมหนทางที่จะเดินผ่าน ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง ถึงแม้มีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางไปยังที่ใดๆ ก็ดี ให้คิด ในใจให้รอบคอบว่า ควรไปหรือไม่ควรไปในเวลานั้น เปรียบเหมือนพระเทวทัต ออกจากพระพุทธเจ้าแล้วก็ไม่ได้ออกมาหาพระพุทธองค์ เมื่อไปถึงกลางทางจึงคิด ได้ว่า ตัวเราที่มาเช่นนี้ยังไม่ได้ทูลลาครู เมื่อเป็นเช่นนั้นมันผิดพลาดแล อันว่า

¹¹⁴ มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระคัมภีร์พุทธทศปิฎก ภาค 1, 190-197.

พระเทวทัตคิดดังนั้นแล้วก็กลับมา พอถึงกลางทาง พระธรรมิกายกออกเป็น 2 ส่วน พระเทวทัตถูกพระธรรมิยาสูบในเวลานั้นนั่นเอง (9/1บ.2 – 9/1บ.5)

การยกอุทาหรณ์สั้นๆ นำมาอธิบายประกอบคำสอนนั้น ถ้าเป็นเรื่องราวที่แพร่หลาย และสมาชิกในสังคมจดจำได้แล้วก็จะทำให้คำสอนนั้นๆ มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นและยังเป็นการง่ายที่ผู้อ่านผู้ฟังจะจดจำหลักคำสอนนำไปประพฤติปฏิบัติตาม เพราะจดจำนิทานที่ใช้ประกอบอธิบายคำสอนได้ก่อนแล้ว

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

1. คนไม่รู้จักบุญคุณของผู้มีพระคุณ ย่อมประสบความฉิบหาย ไม่วันใดก็วันหนึ่ง
2. ความกตัญญูรู้คุณเป็นสิ่งที่ศิษย์จำต้องปฏิบัติต่อครูอาจารย์
3. การบอกลาก่อนไปและยกมือไหว้เมื่อมา เป็นมารยาทที่ดีควรประพฤติ

ลักษณะนิสัยตัวละคร

พระเทวทัต ประมาทในการเดินทาง อกตัญญู

13. พระโอรสของพระเจ้าพรหมทัต

ในคัมภีร์ไบเบิลเล่าว่า พระเจ้าพรหมทัตมีพระราชโอรสหลายพระองค์ ในบรรดาเจ้าชายทั้งหลายเหล่านั้น พระราชโอรสองค์สุดท้ายได้ครองราชย์ เพราะทรงมีพระราชหฤทัยที่เปี่ยมล้นด้วยพระเมตตา ด้วยทรงดำริว่า ถ้าได้เป็นใหญ่ปกครองแผ่นดินให้มีความเมตตาปรานีต่อประชาชน ปกครองด้วยคุณธรรม

ที่มาของนิทานเรื่องนี้ ไม่ปรากฏ

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การยกอุทาหรณ์เรื่องพระเจ้าพรหมทัตนั้นผู้ประพันธ์เพียงแต่อ้างอิงซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือหรือคุ้นเคยของประชาชนแต่มิได้นิทานประกอบการสอน เพราะในนิทานธรรมบทมีเนื้อหาเกี่ยวกับพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติ ในกรุงพาราณสี หลายเรื่องหลายตอน เช่น นิทานเรื่องพระเทวทัต¹¹⁵ เรื่องพระเจ้าวิฑูทกะ¹¹⁶ เรื่องเรื่อนจำ¹¹⁷ แต่ไม่ปรากฏว่า

¹¹⁵ เรื่องเดียวกัน, 105-112.

¹¹⁶ มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระอัมมปัทมสูตรแปล ภาค 3, 7-14.

มีพระราชโอรสถึง 11 พระองค์ ส่วนนิทานเรื่อง “มาเียง” ในหนังสือประชุมเรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านเขมรก็ปรากฏข้อความว่า ชุนนางได้นำมาคนหนึ่งชื่อ “มาเียง” เข้าไปถวายเป็นข้ารับใช้ พระเจ้าพรหมทัตผู้เป็นใหญ่¹¹⁸ ดังนั้น อาจจะสรุปได้ว่า นิทานเรื่องพระโอรสพระเจ้าพรหมทัตนั้น ผู้ประพันธ์ได้อ้างชื่อของพระมหากษัตริย์ในสมัยโบราณ ในวรรณกรรมพุทธศาสนาซึ่งแพร่หลาย และเป็นที่ยอมรับของประชาชน พร้อมกับการเข้ามาของพระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ

ผู้ประพันธ์แต่งนิทานประกอบคำสอนเกี่ยวกับหลักการปกครอง เพื่อต้องการแสดงให้เห็นคุณธรรมที่จำเป็นสำหรับผู้ปกครองที่ดี จึงอ้างชื่อพระเจ้าพรหมทัต เพราะเป็นที่รับรู้และคุ้นเคยของพุทธศาสนิกชนอยู่แล้ว โดยกล่าวว่า พระราชโอรสองค์เล็กสุดของพระเจ้าพรหมทัต มีจิตใจประกอบด้วยความเมตตาปราณีต่อราษฎรทุกหมู่เหล่า จึงได้ทรงครองราชย์สมบัติ ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนพระเจ้าพรหมทัตมีพระราชโอรสหลายพระองค์ แต่เจ้าฟองคิโตเหล่านั้นไม่ได้ครองราชย์ กลับเป็นน้องชายองค์เล็กที่ได้ครองราชย์ ก็ พี่ชายทั้ง 10 พระองค์นั้น ที่ไม่ได้ครองราชย์เหตุเพราะมีจิตใจที่โหดร้าย ส่วนน้องชายมีจิตใจดีคิดว่า ถ้าได้เป็นใหญ่แล้วก็ให้มีความเมตตาปราณีต่อราษฎร เพราะราษฎรทุกหมู่เหล่าล้วนแต่มีคุณทุกคนแล เหตุฉะนั้น จึงได้กล่าวว่า มีคุณต่อกันและกัน อย่าได้ทำร้ายพวกเขาเลยเพราะพวกเขาเป็นราษฎร (3/2 บ.4 – 4/1 บ.1)

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

ผู้มีจิตใจดี มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น ย่อมได้รับผลอันน่าชื่นใจเสมอ

ลักษณะนิสัยตัวละคร

พระโอรสพระองค์เล็กสุดของเจ้าพรหมทัต มีความเมตตาปราณี

14. เศรษฐีขอลูกสะใภ้

ในคัมภีร์โบลานเล่าว่า เศรษฐีที่อยู่นอกกำแพงเมืองได้ยก(ลูกสาว)ให้ชายหนุ่มอีกหนึ่งทั้งที่ได้รับปากหมั้นหมายกับเศรษฐีที่อยู่ในกำแพงเมืองแล้ว

¹¹⁷ มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระธรรมปาฏิฐกถาแปล ภาค 8, พิมพ์ครั้งที่ 16 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551), 23-24.

¹¹⁸ ประยูร ทรงศิลป์, ผู้แปล, ประชุมเรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านเขมร ภาค 1-9, 408.

ที่มาของนิทานเรื่องนี้ ไม่ปรากฏ

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า นิทานเรื่องเศรษฐีขอลูกสะใภ้ที่ผู้ประพันธ์ได้อ้างชื่อตัวละครว่าเป็นเศรษฐีเช่นเดียวกับนิทานเรื่องพระโอรสของพระเจ้าพรหมทัต โดยเปรียบเทียบเศรษฐีว่า เป็นผู้มีอำนาจ มีทรัพย์สินสมบัติมาก มีฐานะมีชื่อเสียง ได้รับความเคารพนับถือและไว้วางใจจากประชาชนคนทั่วไป แต่เศรษฐีที่อยู่ภายนอกกำแพงเมือง เมื่อรับปากยกลูกสาวให้กับเศรษฐีที่อยู่ในกำแพงเมืองแล้ว ภายหลังเกิดเปลี่ยนใจยกลูกสาวให้กับชายหนุ่มอีกคนหนึ่ง นิทานเรื่องนี้ต้องการแสดงให้เห็นถึงความเป็นคนไร้สัจจะของเศรษฐีที่อยู่นอกกำแพงเมือง ทั้งที่ตนเองเป็นถึงเศรษฐีเป็นที่นับถือของคนทั่วไป แต่ก็ไม่มีสัจจะ ไม่ยึดถือในข้อตกลงที่ตนเองทำไว้กับผู้อื่น ทำให้เกิดความผิดพลาด มีเรื่องอื้อฉาวกลายเป็นที่นินทาครหาของคนทั่วไป ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง ถ้าคิดเกี่ยวกับการงานใดๆ ก็ดี อย่าได้คิดแค่ครั้งเดียวหรือ 2 ครั้ง มันผิดพลาดแล เปรียบเหมือนเศรษฐีที่อยู่ในกำแพงเมืองออกไปขอลูกเศรษฐีภายนอกกำแพงนั้นก็ไม่ยอมยกให้แล้วก็ยกให้ชายหนุ่มอีกคนหนึ่งนั่นแล เรียกว่า พูดไม่มีสัจจะ อันว่า มนุษย์ทั้งหลายถ้าพูดแบบนี้แล้วเรียกว่าสูญเสียทรัพย์ก้าวเท้าพลาดตกจากต้นไม้ (9/2 บ.4 - 10/1 บ.1)

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

คนที่ไม่มีสัจจะ ย่อมไม่เป็นที่เชื่อถือของผู้อื่น

ลักษณะนิสัยตัวละคร

เศรษฐีที่อยู่นอกกำแพงเมือง เป็นคนไร้สัจจะ

15. สุนัขจิ้งจอกกับชิ้นเนื้อ

ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า สุนัขจิ้งจอกตัวหนึ่งเห็นก้อนเนื้ออยากกินเนื้อ เห็นปลาอยากกินปลา

ผู้วิจัยพบว่า ที่มาของนิทานเรื่องนี้มาจากนิทานอีสปเรื่อง "สุนัขและเงา"¹¹⁹ สุนัขตัวหนึ่งลักเนื้อจากร้านขายเนื้อ ขณะคาบชิ้นเนื้อวิ่งข้ามสะพาน เหลือบเห็นเงาของตัวเองในน้ำ แต่

¹¹⁹ ศิริบุญ, รวบรวมและเรียบเรียง, นิทานอีสป 6 ตอน ผลงานแห่งความใจฉลาด, พิมพ์ครั้งที่ 5

เข้าใจว่า เป็นสุนัขอีกตัวหนึ่งคาบเนื้อขึ้นใหญ่กว่า มันอ้าปากหมายจะจับแย่งชิ้นเนื้อนั้น เนื้อในปากของมันจึงตกลงในน้ำจมนหายไป สุนัขใจตัวนี้ต้องสูญเสียทั้งเนื้อของตนและเนื้อที่ตนคิดอยากจะได้

ผู้ประพันธ์ได้หยิบยกนิทานเรื่องสุนัขจิ้งจอกกับชิ้นเนื้อ เพื่อแสดงให้เห็นความโลภเห็นแก่กินไม่รู้จักพอของสุนัขจิ้งจอก ทั้งที่ตัวมันมีชิ้นเนื้ออยู่แล้ว แต่เพราะความโลภไม่รู้จักพอ เมื่อเห็นเงาตอนข้ามสะพานจึงคิดจะแย่งชิงจากสุนัขอีกตัวในน้ำ เมื่ออ้าปากจะคาบ ชิ้นเนื้อที่มีอยู่ตกลงน้ำหายไปและชิ้นเนื้อที่มันหวังจะแย่งก็หายไปด้วยเหมือนกัน ใช้อธิบายความหมายคำสุภาษิตว่า “ทำหน้าไม่เหมือนทำหลัง” เพื่อต้องการแนะนำสั่งสอนให้ผู้อ่านผู้ฟังเป็นผู้รู้จักพอ ยินดีในสิ่งที่ เป็นของตนเองและมีกำลังหาได้ อย่าได้เป็นคนมักมาก จะทำให้ผิดพลาดสูญเสียทรัพย์เหมือนสุนัขจิ้งจอกฉะนั้น ดังข้อความนี้

อีกอย่างหนึ่ง ทำหน้าไม่เหมือนทำหลัง เปรียบเหมือนสุนัขจิ้งจอกเห็น ก้อนเนื้ออยากกินเนื้อ เห็นปลา [อยากกินเนื้อปลา] ถ้าคิดแบบนี้แล้วมันจะ ไม่ได้ทั้งหมดแล ดูก่อนท่านทั้งหลาย อย่าได้คิดแบบนั้นเลย ถ้าคิดแบบนั้นแล้ว มันผิดพลาดแล (8/2 บ.5 -9/1 บ.2)

การใช้ตัวอย่างที่เป็นนิทานประกอบในการอธิบายหลักคำสอนจะทำให้ผู้ศึกษา มีความเข้าใจสุภาษิตคำสอนนั้นๆ ได้ง่ายขึ้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การที่ผู้ประพันธ์ยกนิทานเรื่องสุนัขกับ ชิ้นเนื้อมาเป็นตัวอย่างสั้นๆ นั้น เป็นเพราะนิทานเรื่องนี้เป็นที่รับรู้ของประชาชนในถิ่นนั้นๆ อยู่ก่อน แล้ว อีกประการหนึ่ง ประเด็นสำคัญของนิทานเรื่องนี้คือความโลภและเห็นแก่กินของสุนัขจิ้งจอก นั้นเองซึ่งเป็นนิสัยไม่ดี ไม่ควรนำมาเป็นแบบอย่างประพฤติดตาม สอดคล้องกับความหมายและ จุดประสงค์ของสุภาษิตคำสอน ผู้ประพันธ์จึงยกมาเป็นเครื่องมืออธิบาย

คำสอนที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนิทาน

บุคคลมักจะพลาดหวังในสิ่งที่ตนต้องการและสูญเสียสิ่งที่ตนมีอยู่แล้ว เพราะความโลภและโง่เขลาของเขานั้นเอง

ลักษณะนิสัยตัวละคร

สุนัขจิ้งจอก โลภ มักมาก เห็นแก่กิน

จากการศึกษาวิเคราะห์การใช้นิทานอธิบายประกอบหลักคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลในเรื่อง
ดาโบนตุนเมียนพบว่า นิทานเหล่านี้มีที่มาจากนิทานในวรรณคดี นิทานธรรมบท นิทานอีสป
นิทานพื้นบ้านเขมร และไม่สามารถระบุที่มาชัดเจนได้ ดังนี้

1. มีที่มาจากนิทานในวรรณคดี 6 เรื่อง คือ

1. กระต่ายตื่นตูม
2. โคอุสภราช
3. พญาราชสีห์กับสุนัขจิ้งจอก
4. แมลงกับพญาช้างสาร
5. ชาวเมืองโกสัมพี
6. พญาสุภมิต

2. มีที่มาจากนิทานธรรมบท 3 เรื่อง คือ

1. นางวิสาขา
2. บุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก
3. พระเทวทัต

3. มีที่มาจากนิทานอีสป 1 เรื่อง คือ

1. สุนัขจิ้งจอกกับชี้นเนื้อ

4. มีที่มาจากนิทานพื้นบ้านเขมร 1 เรื่อง คือ

1. สามภรรยาเลี้ยงพังพอน

5. ไม่สามารถระบุที่มาชัดเจนได้ 4 เรื่อง คือ

1. บุรุษผู้ประเสริฐ
2. พญาเสน
3. พระโอรสของพระเจ้าพรหมทัต
4. เศรษฐีขอลูกสะไภ้

เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของนิทานที่ผู้ประพันธ์นำมาเป็นอุทาหรณ์ใช้ประกอบการ
อธิบายหลักคำสอน อาจแบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. การใช้นิทานประกอบคำสอน โดยนำเอานิทานเรื่องนั้นๆ มาทั้งเรื่อง มี 6 เรื่อง

1. กระต่ายตื่นตูม
2. โคอุสภราช
3. บุรุษผู้ประเสริฐ

4. พญาราชสีห์กับสุนัขจิ้งจอก
5. แมลงกับพญาช้างสาร
6. สามีภรรยาเลี้ยงพังพอน

2. การใช้นิทานประกอบคำสอน โดยหยิบยกมาเฉพาะบางประเด็นที่มีความเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับคำสอน มี 6 เรื่อง

1. ชาวเมืองโกสัมพี
2. นางวิสาขา
3. บุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก
4. พญาสุภามิตร
5. พระเทวทัต
6. สุนัขจิ้งจอกกับขี้เนื้อ

3. การใช้นิทานประกอบคำสอน โดยอ้างอิงของบุคคลสำคัญอันเป็นที่ยอมรับนับถือ หรือคุ้นเคยของประชาชนในถิ่นนั้นแล้วนำมาแต่งเรื่องขึ้นใหม่ มี 3 เรื่อง

1. พระโอรสของพระเจ้าพรหมทัต
2. พญาเสน
3. เศรษฐีขอลูกสะใภ้

อุดม หนูทอง กล่าวว่า การสอนโดยอ้างอิงสิ่งที่ชาวบ้านศรัทธา มี 3 ลักษณะ คือ

1. อ้างสิ่งที่ศรัทธาเกี่ยวกับศาสนา เช่น อ้างว่าเป็นคำพระชินสีห์สัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นบาลีคัมภีร์ หรือพระภิกษุสงฆ์กล่าวไว้
2. อ้างบุคคลซึ่งเป็นที่เคารพ เช่น อ้างว่าเป็นคำสอนของพระร่วงเจ้า
3. อ้างกาลเวลาถือว่าเป็นของโบราณ เพื่อยืนยันว่าเป็นสิ่งที่ดี บรรพบุรุษกล่าวสอนไว้ เช่น

“ร้อยชั่งจึ่งพึงเรา

คำโบราณว่านี่ดีจริง

อันเกิดมาเป็นหญิง

ให้พึงมีความสัจจา¹²⁰

เมื่อพิจารณานิทานที่แต่งขึ้นใหม่โดยการอ้างอิงที่ชาวบ้านเชื่อถือทั้ง 3 เรื่อง เพื่อใช้เป็น อุทาหรณ์อธิบายหลักคำสอน อาจกล่าวได้ว่า ผู้ประพันธ์อ้างอิงชื่อของบุคคลหรือตัวละครอันเป็นที่เคารพอันเกี่ยวเนื่องกับวรรณคดีพุทธศาสนา เพื่อให้คำสอนมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

¹²⁰

อุดม หนูทอง, วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทคำสอน (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์,

การวิเคราะห์ลักษณะนิสัยตัวละครทั้งที่เป็นคนและสัตว์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาตามบทบาทและพฤติกรรมในท้องนิทานที่ใช้ประกอบหลักคำสอน สามารถจัดเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางแสดงลักษณะนิสัยตัวละคร

1. ตัวละครที่เป็นคน

ตัวละคร	ลักษณะนิสัย	นิทาน
ชาวเมืองโกสัมพี	เห็นแก่ตัว ไม่มีความสามัคคี	ชาวเมืองโกสัมพี
นางวิสาขา	ประมาท ขาดความรอบคอบ	นางวิสาขา
บุรุษหนุ่ม	เฉลียวฉลาดรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรไม่ควร	บุรุษผู้ประเสริฐ
พญาสุภมิตร	ประมาท ไม่มีสติไตร่ตรองสิ่งถูกผิด	พญาสุภมิตร
พญาเสน	ไม่มีเมตตา	พญาเสน
พระเทวทัต	ประมาทในการเดินทางออกตัญญู	พระเทวทัต
พระโพธิสัตว์	ประมาท พุดจาหยาบค้าย	โคอุสภราช
พระภิกษุเจ้าอาวาส	ประพฤตินิดพระธรรมวินัย ก้าวล่วงกับอุบาสิกา	บุรุษผู้ประเสริฐ
พระราชา	มีความเมตตาปรานี พิจารณาเรื่องราวด้วยเหตุผล	บุรุษผู้ประเสริฐ
พระศาสดา	มีพระเมตตา	ชาวเมืองโกสัมพี
พระโอรสพระเจ้าพรหมทัต (องค์เล็ก)	มีความเมตตาปรานี	พระโอรสของพระเจ้าพรหมทัต
พ่อแม่	ไม่ซื่อสัตย์ต่อคู่ครองของตนเองคบชู้	บุรุษผู้ประเสริฐ
ยาย	เสเพลงวาสกับสุนัข	บุรุษผู้ประเสริฐ
เศรษฐีที่อยู่นอกกำแพงเมือง	ไร้สัจจะ	เศรษฐีขอลูกสะไภ้
หญิงแม่บ้าน	ใจร้อน ถูกความโกรธครอบงำขาดสติยั้งคิด	สามีภรรยาเลี้ยงพังพอน

2. ตัวละครที่เป็นสัตว์

ตัวละคร	ลักษณะนิสัย	นิทาน
กระต่าย	ตื่นตกใจง่าย ค่อนข้างขี้ขลาด	กระต่ายตื่นตูม
โคอุศุภราช	มีความกตัญญู ชอบวาทะ อ่อนหวาน	โคอุศุภราช
งูเห่า	ดุร้าย มีพิษเป็นอันตรายต่อ มนุษย์	สามีภรรยาเลี้ยงงูเห่า
พญาช้างสาร	ประมาทและตื่นตกใจง่าย	แมลงกับพญาช้างสาร
พญาราชสีห์	ฉลาดรอบคอบ รู้จักไตร่ตรอง หาเหตุผล	กระต่ายตื่นตูม
	หุนหันพลันแล่น ประมาท	พญาราชสีห์กับสุนัขจิ้งจอก
พังพอน	ฉลาดแสนรู้ ฝึกง่าย กตัญญู	สามีภรรยาเลี้ยงพังพอน
แมลง	ชอบใช้อวด	แมลงกับพญาช้างสาร
สุนัขจิ้งจอก	ฉลาดแกมโกง ข้างอุบาย	พญาราชสีห์กับสุนัขจิ้งจอก
	โลภ เห็นแก่กิน	สุนัขจิ้งจอกกับชิ้นเนื้อ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การศึกษาวិเคราะห์คัมภีร์ใบลานเรื่องดำโบntonเมียนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาคำสอน คติความเชื่อค่านิยมและลักษณะการใช้尼ทานประกอบคำสอน

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์ใบลานเรื่องดำโบntonเมียน ฉบับวัดโคกโพธิ์ ตำบล กันทรารมย์ อำเภออุษันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 1 ผูก 36 หน้าลาน หนึ่งหน้ามี 5 บรรทัด ปรากฏชื่อผู้จาร คือ สามเณร สุพจน์ ทองเสาร์ จารเมื่อ พ.ศ. 2522

คัมภีร์ใบลานเรื่องดำโบntonเมียน เป็นวรรณกรรมที่ผู้ประพันธ์ได้รวบรวมหลักคำสอน ในพระพุทธศาสนา และหลักคำสอนที่เป็นความเชื่อท้องถิ่นที่เห็นว่า เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต แต่งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรใช้เทศน์สั่งสอนเผยแผ่แก่พุทธศาสนิกชน โดยผู้ประพันธ์ได้ใช้ นิทานเป็นเครื่องมือประกอบการอธิบายหลักคำสอน ทำให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลิน ไม่รู้สึก เหมือนถูกสอน แต่ก็สามารถจดจำข้อปฏิบัติได้พร้อมกับการจดจำเนื้อเรื่องนิทาน

จากการศึกษาวิเคราะห์หลักคำสอน ในคัมภีร์ใบลานเรื่องดำโบntonเมียน ซึ่งชื่อของ คัมภีร์ใบลานฉบับนี้มีความหมายว่า "การแนะนำสั่งสอน, คำสั่งสอน" ดังนั้น เนื้อเรื่องจึงมุ่งเน้น แนะนำสั่งสอนข้อประพฤติปฏิบัติหลักคำสอนแก่ผู้อ่านผู้ฟัง การดำเนินเรื่องเป็นการสอนง่ายๆ ไม่ ซับซ้อน มีการยกนิทานหรืออุทาหรณ์และอ้างสิ่งที่ชาวบ้านเชื่อถืออธิบายประกอบคำสอนนั้นๆ เพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายหลักคำสอนได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อผู้อ่านผู้ฟัง นำไปปฏิบัติย่อมให้ทำให้เกิดความสุข ความเจริญแก่ตนเองและสังคมส่วนรวมต่อไป

หลักคำสอนในคัมภีร์ใบลานเรื่องดำโบntonเมียน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. หลักคำสอนที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนามีดังนี้ 1. การใคร่ครวญพิจารณา ก่อนทำ 2. ความเป็นผู้ฉลาดในหนทาง 3. ความไม่ประมาท 4. มีความเคารพต่อผู้ใหญ่ 5. กรรม 6. การเลี้ยงดูบุตรธิดา 7. ความกตัญญู 8. ความโลภ 9. สัจจะ 10. การเสียสละแบ่งปัน 11. พรหมวิหาร 4 12. ปิยวาจา 13. อิทธิบาท 4 14. สอนให้งดเว้นจากอบายมุข 15. คำสอน

ที่เป็นปริศนาธรรม 16. ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ การเวียนว่ายตายเกิด มรรค ผล นิพพาน และ พระศรีอารยเมตไตรย

2. คำสอนที่เป็นความเชื่อท้องถิ่นอันเป็นหลักยึดถือปฏิบัติที่ดำรงซึ่งสมาชิกหรือสังคมได้ประพฤติก้นสืบๆ มา และทำเป็นแบบอย่างแก่อนุชนรุ่นหลัง มีดังนี้ 1.สอนไม่ให้ประมาทยามลงสู่สงคราม 2. สอนให้รู้จักกาลเทศะ 3.คำสอนที่เป็นข้อควรละเว้น 4. หลักปฏิบัติสำหรับการครองเรือน 5. ค่านิยมยกย่องคนประพฤติดีมีศีลธรรม

ผู้ประพันธ์ได้นำเอานิทานหรือพฤติกรรมของคนหรือสัตว์มาประกอบในการอธิบายเปรียบเทียบกับหลักคำสอนดังกล่าว เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น ส่วนคำสอนล้วนเป็นข้อความสั้นๆ มีความหมายชัดเจนอยู่แล้วจึงไม่มีคำอธิบายประกอบ

การใช้นิทานอธิบายประกอบหลักคำสอนนั้น เพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนานและสามารถเข้าใจความหมายของหลักคำสอนเหล่านั้นได้ง่ายขึ้น ผู้วิจัยพบว่า นิทานเหล่านี้มีที่มาจากอรรถกถาชาดก 6 เรื่อง นิทานธรรมบท 3 เรื่อง นิทานอีสาน 1 เรื่อง นิทานพื้นบ้านเขมร 1 เรื่อง และไม่สามารถระบุที่มาชัดเจนได้ 4 เรื่อง ลักษณะการใช้นิทานประกอบคำสอนนั้นมี 3 ประเภท ดังนี้

1. การใช้นิทานทั้งเรื่อง
2. การนำมาเฉพาะในประเด็นที่มีความหมายสอดคล้องกับคำสอน
3. การอ้างชื่อตัวละครที่ชาวบ้านศรัทธาเชื่อถือแล้วนำมาแต่งนิทานขึ้นใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบ หลักคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลานเรื่องดาโบนตุณเมียน กับ คัมภีร์ไบเบิลานที่พระภิกษุอื่นอื่นๆ ใช้เทศน์สั่งสอนพุทธศาสนิกชนเพื่อเปรียบเทียบหาความเชื่อมโยง ความแตกต่างกันหรือความเหมือนกัน

2. ควรศึกษาการรับรู้ของคนในท้องถิ่นว่า เข้าใจถึงหลักคำสอนและนิทานที่ใช้ประกอบคำสอนในระดับใด

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมการศาสนา. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช 2530, เล่มที่ 27. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2530.
- กรมศิลปากร. กองโบราณคดี. ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2531.
- เจือ สตะเวทิน. คติชาวบ้านไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุทธินิสารการพิมพ์, 2517.
- เฉลิม มากนวล. การวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิทานชาดกและนิทานอีสาน. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู ศึกษานิเทศก์, 2518.
- เดชา ชากักดี. "วิเคราะห์หลักจริยธรรมในวรรณคดีสุภาษิตพระร่วง." วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจริยศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.
- ธรรมธีรราชมหานูนิ (โชดก ญาณสิทธิเถร ป.ธ.9), พระ. มงคล 38 ประการ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สัมปชัญญะ, 2548.
- ธรรมปรีชา (แก้ว), พระ. เรียบเรียง. ไตรภูมิโลกวินิจจยกถา ฉบับที่ 2, เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2521.
- _____. ไตรภูมิโลกวินิจจยกถา ฉบับที่ 2, เล่ม 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2521.
- _____. ไตรภูมิโลกวินิจจยกถา ฉบับที่ 2, เล่ม 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2521.
- ธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พระ. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.
- _____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.
- ธวัช ปุณโณทก. วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2525.
- _____. "ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน." ใน วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ, 351-392. เพ็ญศรี ดูก และคนอื่นๆ, บรรณาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ป. หลงสมบุญ, รวบรวม เรียบเรียง. พจนานุกรม มคธ-ไทย. กรุงเทพฯ : อาทรการพิมพ์, 2540.

- ประคอง นิมมานเหมินท์. นิทานพื้นบ้านศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ประมวล ดิฉินสัน. คติชนชาวบ้าน การศึกษาในด้านมานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แพรววิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล หจก., 2521.
- ประยูร ทรงศิลป์, ผู้แปล. ประชุมเรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านเขมร ภาค 1-9. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2540.
- พูนศักดิ์ คักดานุวัฒน์ และ จอม บุญตาเพศ. นิทานชาดก พระเจ้า 500 ชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อานวยสาส์น, 2516.
- ปิฎก จิตต์ธรรม. ความเชื่อ. สงขลา : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2522.
- มณี พยอมยงค์. "ความเชื่อของคนไทย." ใน วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ, 66-122. เพ็ญศรี ดูก และคนอื่นๆ, บรรณาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล (ฉบับ 91 เล่ม). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537.
- _____. พระธัมมปทีฏฐกถาแปล ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2548.
- _____. พระธัมมปทีฏฐกถาแปล ภาค 2. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.
- _____. พระธัมมปทีฏฐกถาแปล ภาค 3. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.
- _____. พระธัมมปทีฏฐกถาแปล ภาค 4. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550.
- _____. พระธัมมปทีฏฐกถาแปล ภาค 5. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550.
- _____. พระธัมมปทีฏฐกถาแปล ภาค 6. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2547.
- _____. พระธัมมปทีฏฐกถาแปล ภาค 7. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2535.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระอัมมปัทมฐกถาแปล ภาค 8. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.

มัลลิกา คณานุรักษ์. คติชนวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2550.

รัชณี ขอสัตติกุล. สำนวน ภาษิต และคำพังเพยของไทยที่นำสัตว์มาเปรียบ. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ราชธรรมวาที (ชัยวัฒน์ ธมฺมวฑฺฒโน), พระ. นิทานสนุกปลุกใจ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลียงเชียง,
2548.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : บริษัท นามมีบุ๊คส์
จำกัด, 2546.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่
32. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538.

วรรณวิทย์ เหลืองประภัสร์. "การศึกษาวิเคราะห์หัตถ์ปริวรรตเรื่องสตราภิธรรมกำเนิด."
 สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

วลีรัตน์ มันทูราช. "การศึกษาวิเคราะห์หัตถ์ปริวรรตเรื่องสตราภิธรรมกำเนิด อำเภออุบลราชธานี จังหวัด
 ศรีสะเกษ." วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

วศิน อินทสระ, เรียบเรียง, สาระสำคัญแห่งมงคล 38. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์,
2527.

วัชรภรณ์ กิตติยานุกิตติ. "การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนเรื่อง วรรณโสทร ฉบับจังหวัด
 นครศรีธรรมราช." วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึก
 ภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

วิเชียร เกษประทุม, ผู้เรียบเรียง. นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนธการพิมพ์ จำกัด, 2547

วิทยาลัยครูสุรินทร์. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์. เพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้าน จังหวัด
สุรินทร์. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร, 2527.

_____. นิทานพื้นบ้าน ในจังหวัดสุรินทร์-ศรีสะเกษ. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร, 2527.

ศักดิ์ เพชรประโคน, พระมหา. "สุภาสุโณ : การศึกษาวิเคราะห์สังคม ประเพณี ความเชื่อของชาว
 เขมร." สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

ศิริบุญ, รวบรวม เรียบเรียง. นิทานอีสป 6 ตอน ผลงานแห่งความโง่เขลา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2550.

สัทธา อริยะภักดิ์. การศึกษาและปริวรรตคำสอนลูกหลาน. บุรีรัมย์ : วิทยาลัยครูบุรีรัมย์, 2529.

อุดม หนูทอง. วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทคำสอน. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2528.

ภาษาต่างประเทศ

Jacob, Judith M.. A Concise Cambodian-English Dictionary. London: Oxford University Press, 1974.

Headley, Robert K. Jr. Cambodian-English Dictionary. Washington D.C.: The Catholic University of America Press, 1977.

ฤๅษาสลสลณัฐ. โศลกสุภาษิต ภาค 1-2. พระสุภาษิต 5. กรุงเทพฯ : ฤๅษาสลสลณัฐ, 1976.

การสัมภาษณ์

จิตร ปราศรัย. ชาวบ้านโคกโพธิ์ ตำบลกันทรารมย์ อำเภออุษันท์ จังหวัดศรีสะเกษ. สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2551.

วาท ตะเคียนศก. ชาวบ้านคล้อ ตำบลศรีสะเกษ อำเภออุษันท์ จังหวัดศรีสะเกษ. สัมภาษณ์, 14 เมษายน 2551.

วาร์ ดวงอินทร์. ชาวบ้านกอกหวานเหนือ ตำบลโพธิ์ศรี อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ. สัมภาษณ์, 14 เมษายน 2551.

สจิต สุระ. ชาวบ้านคล้อ ตำบลศรีสะเกษ อำเภออุษันท์ จังหวัดศรีสะเกษ. สัมภาษณ์, 14 เมษายน 2551.

ภาคผนวก

มีพ่อค้าเกวียน 500 เล่ม ติดหล่มด้วยโคลนทราย โคนีจากลาเกวียนได้ พระมหาอาณนัทพูดกับพระโหสีสัตว์ว่า นายท่าน ขอมายท่านจงไปพนันกับพ่อค้าเกวียนทั้ง 500 คน มันจะลากเกวียน
ทั้ง 500 เล่ม [เข้ากัน 2 บรรทัด *] ให้พ้นจากหล่มโคลนทราย พระโหสีสัตว์เมื่อได้ยินดังนั้นแล้วก็ไปพนันกับพ่อค้าเกวียนเป็นทองคำ 1,000 ตำลึง พ่อค้าเกวียนทั้ง 500 เหล่านี้มันก็ตกลง แล้ว
พระโหสีสัตว์นำโคอุสุภราช ไปเทียบเกวียนทั้ง 500 เล่ม นั้น ครั้นเสร็จเรียบร้อยแล้วพระโหสีสัตว์ก็พูดว่า พ่อค้าเกวียนทั้ง 500 เล่ม มันจะลากเกวียนทั้ง 500 เล่ม ขึ้นจากหล่มโคลนทรายที่
ฝ่ายโคอุสุภราช นั้น เพราะเหตุที่ตนเองถูกพระโหสีสัตว์เรียกว่า โคนี ท่านนั้นแหละ ก็หมดกำลัง

5/1

* [มีพ่อค้าเกวียนทั้ง 500 ติดหล่มด้วยโคลนทราย (โค) โคนีจากลาเกวียนได้ พระมหาอาณนัทพูดกับพระโหสีสัตว์ว่า นายท่าน ขอมายท่านจงไปพนันกับพ่อค้าเกวียนทั้ง 500 คน มันจะลากเกวียนทั้ง 500]

ใจ ในท่ามกลางที่ชุมนุม ก็ไม่อาจจากเกวียนมันเลย พระโหสีสัตว์ก็แพ้พนันต้องจ่ายทองคำ 1,000 ตำลึง พอลงมาถึงบ้าน พระโหสีสัตว์ก็ถูบล้างทองคำของโคอุสุภราช กล่าวว่า พ่อโง่ปรี๊ด
ด้วยลักษณะผู้ประเสริฐ เจ้าให้เราไปพนันกับพ่อค้าเกวียนทั้ง 500 ด้วยทองคำ 1,000 ตำลึง แต่แล้วก็ไม่ลากเกวียน ตอนนี้ ตัวเราต้องจ่ายทองคำให้เขา 1,000 ตำลึง โคอุสุภราช จึงได้กล่าว
นายท่าน ขอมายท่านจงไปพนันกับพ่อค้าเกวียนอีกครั้งเกิดด้วยทองคำจำนวน 2,000 ตำลึง แล้วพระโหสีสัตว์ก็ไปพูดกับพ่อค้าเกวียนทั้ง 500 อีกครั้งว่า ท่านพ่อค้าทั้งหลาย พวกเราจะพนันกัน
อีกครั้ง ด้วยทองคำ 2,000 ตำลึง พ่อค้าเหล่านั้นก็กล่าวว่า สหาย ท่านเสียทรัพย์ 1,000 ตำลึงไปแล้วก็ยังไม่ยอมเสียทรัพย์อีก 2,000 ตำลึง แล้วพ่อค้าทั้ง 500 คน มันก็ตกลง พระโหสีสัตว์ก็นำ
โคอุสุภราช มาเทียบเกวียนแล้วดูบล้างที่หลังของโคอุสุภราช โคนีก็ลากเกวียน 500 เล่ม จากหล่มโคลนทรายเหมือน

5/2

การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้สำเร็จนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาคเอกชน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตอย่างยั่งยืนและมีความเป็นธรรม

นอกจากนี้ การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวนี้ ยังต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาคประชาสังคมและสื่อมวลชน ซึ่งสามารถช่วยในการรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนได้

การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวนี้ จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยต้องมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันเวลา

11/1

ต่อไปในภายหน้านั้นแนล อีกอย่างหนึ่ง สามี่จะต้องเดินทางไปยังที่ใด ๆ ก็ จะต้องเตรียมอาหารบริการบริโภคให้แล้วเดินไปส่งสามี่ เมื่อเวลาสามี่กลับมา ก็ให้ไปรับหาสิ่งของจากสถานที่กลางทางแนล อีกอย่างหนึ่ง เป็นตาต้องรักหลาน เป็นหัวหน้าต้องรักพวกราษฎร เป็นเจ้านายให้รักปกครองประชาราชน นั้นเองเรียงกบประเสริฐนักแล ส่วนคำพูดหยามคาย ร้ายกาจ ก็มี 5 ประการ 1) อยากรจะเดินเล่นบ้านคนอื่น 2) คิดอยากรจะอยู่คนเดียว 3) อยากรจะหัวเราะเล่นให้สบาย 4) รื่นโรยอยากรดื่มเหล้า 5) รอบหัวเราะเสียงดัง 6) รอบนุ่งผ้าถุงมีลวดลาย 8) รอบอยากรทำลูกคนอื่นห้อง 9) รอบบราอ้อนคนอื่น 10) รอบยกมือยกเท้า เมื่อสามี่เดินทางไปยังที่อื่น ถ้าเห็นรายคนอื่นมาที่บ้านแล้วก็ลืมการงาน 11) รอบมอมกลางวัน เกียจคร้านพุงข้าว ดีแต่คำคนบ้านไปส่เรือนเคียง

การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวนี้ จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยต้องมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันเวลา

นอกจากนี้ การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวนี้ ยังต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาคประชาสังคมและสื่อมวลชน ซึ่งสามารถช่วยในการรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนได้

การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวนี้ จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยต้องมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันเวลา

11/2

อีกอย่างหนึ่ง รบเล่นให้สบายใจ อีกอย่างหนึ่ง รบตื่นสายเกียจคร้านพุงข้าวและทำกับข้าวสำหรับบริโภค อีกอย่างหนึ่ง รบมอม อีกอย่างหนึ่ง รบตำสามี่ อีกอย่างหนึ่ง บำรุงชาย ถ้าเห็นรายหนุ่มเดินมากก็ปล่อยขายผ้าให้เขาเห็นหน้าอก อีกอย่างหนึ่ง รบมุ้งผ้าถุงตัวเดียวเดินไปทั่วบ้านคนอื่น เขาไม่พูดด้วยก็รอมชวนเขาพูด อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนเอาที่เก่ากลบไฟ ทั้งหมดนี้ไม่ดีเลย เรียกว่า กิริยาที่ไม่ดีแล เปรียบเหมือนสามี่ภรรยาคนหนึ่งได้เลี้ยงพองตัวหนึ่งให้เป็นเพื่อนของลูก อยู่มาวันหนึ่งนั้น สามี่ออกไปทำไร่ ภรรยาออกไปสวนปล่อยให้ลูกนอนอยู่ในเปล แล้วนางก็ฝากพองให้ดูแลน้องด้วย แม้จะไม่สวน อีกคนหนึ่งจะกลับมแล นางฝากฝั่งเสร็จแล้วก็เดินออกไปยังสวน ฝ่าย พองนอนอยู่ดูแลน้องอยู่ที่บ้านแล้วมันก็ผลอนอนหลับครู่หนึ่ง อันว่า รุ่งเช้า

14/1

คนอื่นเขามาเป็นสมบัติของตนเอง ด้วยเหตุนี้แหละ จึงได้เรียกว่า แร่นกิดขึ้นมาเรื่อยๆ ดูก่อนท่านทั้งหลาย แร่นกิดขึ้นมาเรื่อยๆ นั่นแล้ว มีเหตุแห่งเรื่องราวอย่างไรจึงได้กล่าวว่า แร่นกิดขึ้นมาเรื่อยๆ ขอให้ท่านจงแสดงมาทุกประการ พวกเราจะได้รับฟังแล ดูก่อนท่านทั้งหลาย แร่นกิดขึ้นมาเรื่อยๆ เวลาคิดก็ตามที บุคคลทั้งหลายคิดทำกุศลสมบุญ เข้านั้นจะเดินเข้าไปนั้น จึงเรียกว่า เข้านั้นเกิดขึ้นมาเรื่อยๆ ดูก่อนท่านทั้งหลาย อันว่า แร่นกิดขึ้นมาเรื่อยๆ นั้น พวกเราได้รับแล้ว อันว่า จิตใจที่มิแต่แห่งเรื่องราวอย่างไร จิตใจที่เกิดขึ้นมาเรื่อยๆ นั้น แร่นกิดขึ้นมาเรื่อยๆ เวลาคิดก็ตามทีบุคคลทั้งหลายทำกุศลสมบุญ จิตใจนั้นไม่คิดเลย จิตใจ

14/2

นั่นมันกลับบิดที่ขอบบรรยากาศอื่น ไม่เพียงเท่านั้นหรอก จิตมันยังคิดไปทีอื่นอีกด้วย ด้วยเหตุนี้แหละ จิตที่เกิดขึ้นมาเรื่อยๆ ดูก่อนท่านทั้งหลาย จิตที่เกิดขึ้นมาเรื่อยๆ จิตใจที่เกิดขึ้นมาเรื่อยๆ นั่น พวกเราได้รับ

จากลางของพระบรมมหาราชวัง... (The text is extremely faint and mostly illegible, appearing to be a handwritten or printed document in Thai script.)

15/1

ฟังพระธรรมเทศนา อันว่า หุ่นนี้ไม่ฟังพระธรรมเทศนานั้นเลย แต่กลับไปฟังเสียงอย่างอื่นแล เหตุนี้มันแลจึงเรียกว่า หุกเหตึ้นมาเจยกๆ หุกเหตึ้นมาเจยกๆ พวกเราได้รับรู้แล้ว ดูก่อนท่านทั้งหลาย อันว่า ดวงตาที่เกิดขึ้นมาเจยกๆ นั้นเล่าเหตุแห่งเรื่องราวว่าอย่างไร ขอให้ท่านจงรีบเร่งมาให้ได้เห็น ดวงตาที่เกิดขึ้นมาเจยกๆ นั้น มีความหมายดังนี้ ดวงตานี้ในเวลาที่เห็นคนทำอะไรให้ท่านก็ดี พระภิกษุสงฆ์ท่านเดินบิณฑบาตก็ดี ดวงตานี้มันก็ไม่เห็นเลย แก่ลงมองไปยังที่อื่น เหตุดังนี้แล จึงเรียกว่า ดวงตาที่เกิดขึ้นมาเจยกๆ แล ดูก่อนท่านทั้งหลาย ดวงตาที่เกิดขึ้นมาเจยกๆ นั้น พวกเราได้รับฟังชัดเจนแล้ว ดูก่อนท่านทั้งหลาย เกิดมาเป็นมนุษย์มีอายุยืนเจยกๆ นั้น หมายความว่าอย่างไร ขอให้ท่านจงรีบเร่งมาแก่พวกเรา

ดูก่อนท่านทั้งหลาย... (The text is extremely faint and mostly illegible, appearing to be a handwritten or printed document in Thai script.)

15/2

พวกเราจะได้รับฟังแล ดูก่อนสัตนุสทั้งหลายจงฟัง เราจะกล่าวถึงแห่งพระธรรมเทศนาให้ชัดเจน(ขอท่านทั้งหลาย) จงตั้งใจฟังดังใจฟังอย่าได้ประมาทเลย มนุษย์สัตว์ทั้งหลายที่ยังเกิดมาแล้ว มีอายุยืนยาวแต่ไม่ได้ทำบุญให้ทานรักษาศีลพยายามเจริญเมตตาภาวนาอันเป็นประโยชน์ สมบัติมีพยานอันเป็นสถานบรมสุขเกษมศานต์อันเป็นสถานประเสริฐเช่นนั้นเลย กลับไปทำบาปกรรมตั้งแต่เด็กจนกระทั่งแก่ ผู้ที่นั่นนั่นเอง เรียกว่า เกิดมา มีอายุยืนนานเจยกๆ แล ก็พวกเขาเหล่านั้นทั้งหมดเมื่อสิ้นอายุจากมนุษย์โลกนี้แล้วก็จะไปเสวยทุกข์เวทนาในนรกทั้ง 4 ชุม พวกเขาทั้งหมดนั้นยากนักหนาที่จะได้อยู่ต่อหน้าพระศรีอารยเมตไตรยโพธิสัตว์จึงพระองค์จะได้ตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณ ดูก่อนสัตนุส

ก็รักพวกกันพร้อมด้วยเท้าและแขนเข้าไปฟังพระธรรมเทศนา ยกมือถวายบังคมประนมมือฟังพระธรรมเทศนาแล้ว จิตนั้นไม่เคยคิดไปที่อื่นเลย อันว่า มือและเท้ามันจัดแจงแต่การบุญกุศล
 นั้นเองแล ดูก่อนสัตบุรุษทั้งหลาย อันว่า พระธรรมเทศนาที่พระพุทธองค์ตรัสแนะนำสั่งสอนมนุษย์สัตว์ทั้งหลาย ผู้ใดไม่เคยสดับรับฟังเอาใจใส่ให้มันคงแล้ว ผู้นั้นมันเองจะพาตนเองไป
 บังเกิดเป็นปรตเป็นสัตว์เดรัจฉานในนรกอันชั่วช้า เสวยทุกข์เวทนาได้รับความลำบากอย่างยิ่งแล ดูก่อนสัตบุรุษสายหนึ่งทั้งหลาย ถ้าบุคคลได้ฟังแล้วใส่ใจประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมเทศนา
 ที่พระองค์ทรงแนะนำสั่งสอนมันแล้ว อันว่าผู้มันแลจะได้บรรลุโสดา สกทาคามี อนาคามี และพระอรหันต์แล้ว ผู้มันนั้นเองเปรียบเหมือนผู้ที่ได้เรือสำเภาใหญ่ลอยลลวยากแล่นไปโดยไม่เกรงกลัว
 ที่จะถูกระลอกคลื่นมหาสมุทรนั้นชัด (ให้จุม) เลย อันว่า ผู้มันเอง

จะได้ชักมไปยั้งแห่งสมบัติอันแท้จริงนั้นอย่างแน่นอนแล ถ้าหากผู้มันกลับมามีเกิดในภพวิภังคตารนี้อีกก็ดี จริงอยู่ ผู้มันจะบังเกิดในตระกูลที่ร่ำรวยและสูงส่งด้วยยศศักดิ์นั้นอย่างแน่นอน
 อีกอย่างหนึ่ง พระองค์แสดงพระธรรมเทศนาแนะนำสั่งสอนมนุษย์สัตว์ทั้งหลายนี้ก็จบ อิติ ปกาเสท กัจจพระธรรมเทศนาก็ด้วยประการจะนับแล ฯ

นี้คือภิกขุโปลานดำโนนตุนเมียน ฯ จารจบในเวลากาย เดือน พฤศจิกายน ปีมะแม พ.ศ. 2522 แล ฯ นี่เป็นลายมือชื่อว่า จินดา อันว่า ชื่อของผม คือ
 ตามเนร สุพจน์ ทองเสาร์ ฟ่านักอยู่บ้านเจ้าปอ นี้ผมได้จารตราแนะนำสั่งสอน ฯ ท่านอาจารย์สวีนให้โปลานจารแล ผมขอให้ได้มรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 ขอให้ได้ตั้งใจปรารถนาแล ฯ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	พระมหาเกษม ดวงอินทร์ (อานนุโท)
วัน เดือน ปีเกิด	23 กุมภาพันธ์ 2518
ชาติภูมิ	89 หมู่ 14 บ้านกอกหวานเหนือ ตำบลโพธิ์ศรี อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2545	เปรียญธรรม 9 ประโยค วัดสร้อยทอง สำนักเรียนวัดสร้อยทอง กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2546	สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาเอกภาษาอังกฤษ จากมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2547	ศึกษาต่อระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคมีศึกษา